

Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΩΝ ΣΥΓΚΕΛΛΩΝ ΕΝ ΤΩ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΩ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΩ

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΟΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΛΩΣΙΝ ΓΝΩΣΤΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΠΡΩΤΟΣΥΓΚΕΛΛΟΙ

Πρὸς ὀλοκλήρωσιν τοῦ ἔργου ἡμῶν περὶ τοῦ θεσμοῦ τῶν Συγκέλλων ἐθεωρήσαμεν ἐπάναγκες νὰ καταρτίσωμεν κατάλογον τῶν μετὰ τὴν Ἀλωσιν γνωστῶν Μεγάλων Πρωτοσυγκέλλων· ἀλλ' ἂν διὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας ἡ ἐργασία αὕτη ἡδύνατο νὰ λογισθῇ εὐχερῆς, δὲν συμβαίνει ὁμως τὸ αὐτὸ καὶ διὰ τοὺς τρεῖς πρώτους μετὰ τὴν Ἀλωσιν αἰῶνας ἔλλείπει πηγῶν καὶ Πατριαρχικῶν Κωδίκων. Ἐκεῖνο τὸ ὅποῖον ἔγραψεν ὁ πολὺς πατριάρχης Ἱεροσολύμων Δοσίθεος περὶ τῶν Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως, ὅτι δηλαδὴ «περὶ τῶν πρὸ τοῦ Τιμοθέου Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως οὐδὲν ἔχομεν σαφῆς εἰπεῖν, ἀλλ' οὔτε εὐρίσκεται Κῶδιξ ἐν τῷ Πατριαρχείῳ, ὡς ἂν δυνηθῶμεν μαθεῖν τι πλεόν¹», ἰσχύει ἐπίσης προκειμένου καὶ περὶ τῶν Μ. Πρωτοσυγκέλλων.

Ἀτυχῶς οἱ παλαιότεροι Πατριαρχικοὶ Κωδικοὶ εἶναι πλήρεις χασμάτων. Ἡ σειρά τῶν Ὑπομνημάτων ἐν αὐτοῖς ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ 1601 - 1606. Εἶτα ἀπὸ τοῦ 1606 - 1620 ἔτους ὑπάρχει χάσμα· ἀπὸ τοῦ 1620 - 1642 ἔτους ὀπωσδήποτε ἀκολουθεῖ ἡ σειρά, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1642 - 1651 ἔτους ἀπαντᾶται πάλιν χάσμα, καὶ μόνον ἀπὸ τοῦ 1651 - 1702 εὐρίσκομεν συνεχῆ σειράν τῶν ὑπομνημάτων. Ἐν τούτοις ἀπὸ τοῦ 1702 - 1739 ἔτους ἀκολουθεῖ νέον χάσμα, ἀπὸ τοῦ 1739 ἔτους ὁμως δυνάμεθα ἀνελλιπῶς νὰ καταγράψωμεν τὰ ὀνόματα τῶν Μ. Πρωτοσυγκέλλων.

Ἐν ἐκ τῶν κυριωτέρων βοηθημάτων ἡμῶν, ἐκτὸς τῶν Πατριαρχικῶν Κωδίκων κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα, εἶναι ἡ Νομικὴ Συναγωγὴ τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Δοσιθέου, ἀποθησαυρίζουσα σειράν ὅλην Πατριαρχικῶν καὶ Συνοδικῶν γραμμῶν, καὶ ὁ ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῆς συνταχθεὶς κατάλογος τῶν Ἀρχιερέων τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Κορυτσᾶς Δωροθέου Εὐελπίδου τοῦ ἀπὸ Μ. Πρωτοσυγκέλλων, σφζόμενος ἐν χειρογράφῳ ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τῆς κατὰ Χάλκην Ἱεραῆς Θεολογικῆς Σχολῆς. Ἐπ' ἴσης πολλὰς πληροφορίας

¹ Δοσιθέου Ἱεροσολύμων, Ἱστορία περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχευσάντων βιβλ. ΙΑ' κεφ. Θ'. σελ. 1169.

περιέχει καὶ ὁ Γ' τόμος τῆς Μεσαιωνικῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Κ. Σάθα, ἀλλ' ἀπαιτεῖται προσοχή, διότι ἐν πολλοῖς ἡμαρτημένως ἐν αὐτῷ ἀναγράφονται αἱ ἐκλογαὶ τῶν Ἀρχιερέων.

Ἀποβλέποντες εἰς τὸ στενὸν τοῦ χώρου τοῦ Δελτίου ἡμῶν, θὰ προσπαθήσωμεν νὰ καταστήσωμεν τὸν Κατάλογον ἡμῶν ὅσον τὸ δυνατόν συντομώτερον, περιοριζόμενοι εἰς βραχεΐας μόνον σημειώσεις. Τὸ ἔργον ἡμῶν, ὡς πᾶς τις ἀντιλαμβάνεται, δὲν ὑπῆρξε ποσῶς εὐχερές, ἐχρειάσθησαν ἔτη μακρὰ ἐργασίας διὰ νὰ δυνηθῶμεν ν' ἀποσπάσωμεν ἐκ τοῦ βυθοῦ τῆς λήθης τόσα ὀνόματα ἱερῶν ἀνδρῶν κοσμησάντων τὸν Πρωτοσυγγελλικὸν θῶκον ἐφ' οὗ καὶ ἡμεῖς ἠξιώθημεν νὰ καθεσθῶμεν μακροχρονιώτερον παντὸς ἄλλου Μεγάλου Πρωτοσυγγέλλου. Ἐντεῦθεν καὶ ἡ φιλοτιμία ἡμῶν διὰ τὴν περισυλλογὴν τῶν τέως σχεδὸν καὶ ὄλως ἀγνώστων προκατόχων ἡμῶν μεταξὺ τῶν ὁποίων δίκην παμφαῶν ἀστέρων διαλάμπουσι τόσα ἱερά καὶ ἔνθεα πρόσωπα τὴν ψυχὴν αὐτῶν θέντια ὑπὲρ τοῦ Ἑθνους καὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ καταγλαΐσαντα αὐτά.

Δὲν θὰ καυχήθωμεν, ὅτι συνελέξαμεν πάντα τὰ ὀνόματα τῶν Μ. Πρωτοσυγγέλλων· πόσα μᾶς διέφυγον! ἀλλὰ καὶ πάλιν εἴμεθα ἱκανοποιημένοι, διότι διὰ τῆς παρουσίας μελέτης θὰ δώσωμεν ἀφορμὴν εἰς τοὺς ἐξερευνητὰς τῆς πατρῴας ἱερᾶς Ἱστορίας ἡμῶν νὰ συμπληρώσωσι τελειώτερον τὰς προσπαθείας ἡμῶν· πρὸ πάντων τὴν ἐργασίαν ταύτην ἀπεκδεχόμεθα παρὰ τοῦ ἀγαπητοῦ ἀδελφοῦ Ἁγίου Σάρδεων Γερμανοῦ, ὅστις πολλὰ μέχρι τοῦδε παρέσχεν ἡμῖν δείγματα τῆς φιλοπονίας αὐτοῦ, καὶ ὅστις ἔχων προχείρους τοὺς Πατριαρχικοὺς Κώδικας τῶν ὑπομνημάτων θὰ ἀναπληρώσῃ τὰ ἐλλείποντα ἢ τὰ πλημμελῶς ἔχοντα ἐν τῇ μελέτῃ ἡμῶν, διότι ἡμεῖς τοὺς Πατριαρχικοὺς Κώδικας ἐμελετήσαμεν, διατελοῦντες Μ. Πρωτοσύγγελλοι καὶ δὴ κατὰ τὰ ἔτη 1920 καὶ 1921, ὅτε τὴν ἐσπέραν κατάκοποι ἀπεσυσρόμεθα εἰς τὰ ἰδιαίτερα ἡμῶν δώματα, ἀναψυχὴν καὶ ἀνακούφισιν ζητοῦντες εἰς τὴν ἀναδίφησιν τῶν Κωδίκων παρατεινομένην συνήθως καὶ πέραν τοῦ μεσονυκτίου. Ὁ Ἁγιος Σάρδεων κ. Γερμανὸς ἐκδίδων μετ' οὗ πολὺ, ὡς εἶπεν εἰς ἡμᾶς, ἐπισκοπικούς καταλόγους ἐκ τῶν Πατριαρχικῶν Κωδίκων, δὲν ἀμφιβάλομεν, ὅτι καὶ χάριν ἡμῶν καὶ κυρίως χάριν τῆς Ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κων/λεως θὰ ἀφιερῶσιν μέρος τοῦ χρόνου αὐτοῦ εἰς τὴν ἐξακριβῶσιν. καὶ συμπλήρωσιν τῆς μικρᾶς ταύτης, ἀλλὰ τόσον δυσχεροῦς ἐργασίας ἡμῶν.

ΙΕ' καὶ ΙΣ' Αἰών.

1490. Πρῶτος μετὰ τὴν Ἄλωσιν Μ. Πρωτοσύγγελλος ἀπαντᾷται κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο Μεθόδιος ὁ Βατοπεδινός, ἐκλεγείς μητροπολίτης Βερροίας ἀντὶ τοῦ ὑπὸ τοῦ λαοῦ Βερροίας ἐκβιασθέντος Νεοφύτου¹. Οὗτος φέρει τὸν

¹ Σπ. Λάμπρου, «Νέος Ἑλληνομνήμων» τόμ. Γ'. σελ. 46, «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» ἔτος ΚΗ' Κ/πολις σελ. 230.

τίτλον Πρωτοσυγκέλλου, διότι, ὡς ἀνεγράψαμεν ἐν τῇ παρουσίᾳ Ἑπετηρίδι (τόμ. 5' σελ. 106) πρὸς καιρὸν ὁ τίτλος τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου δὲν ἦτο ἐν χρῆσει, οὐχ ἦττον λίαν ἐνωρίς ἀποκατεστάθη καὶ πάλιν ἐνωρίτερον ἢ ὅσον κατ' ἀρχὰς ἐνομίσαμεν.

1507. Ἀπαντᾷται Μ. Πρωτοσύγκελλος Μακάριος, τοῦ ὁποίου ἀγνοοῦμεν τὴν πατρίδα, γινώσκουμεν ὅμως τὸν πατέρα αὐτοῦ Κωνσταντῖνον Παπαγεωργόπουλον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ Μακαρίαν. Ὁ Μακάριος διετέλεσε Μ. Πρωτοσύγκελλος μέχρι τοῦ 1507, ὁπότε ἐξελέγη Μητροπολίτης Κορίνθου, ἐπέχων τὸν τόπον τοῦ Ἀγκύρας, τῷ δὲ 1525 μετετέθη εἰς Θεσσαλονίκην, ἐπέχων τὸν τόπον τοῦ Ἐφέσου· τῷ 1530 ἔτει παραιτηθεὶς, ἀπῆλθεν εἰς τὴν Μονὴν Βατοπεδίου, καρεῖς δ' ἐν αὐτῇ μοναχός· ἀπεβίωσε τῇ 12^ῃ Ἀπριλίου τοῦ 1546 ἔτους, ὡς δηλοῦται ἔκ τινος σημειώματος τοῦ ὑπ' ἀριθ. 263 Κώδικος τῆς Μονῆς Λειμῶνος, καὶ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1037 Κώδικος τῆς Μονῆς Βατοπεδίου: «Ἐκοιμήθη ὁ παναγιώτατος μητροπολίτης πρώην Θεσσαλονίκης κὺρ Μακάριος, ὁ διὰ τοῦ μεγάλου καὶ ἀγγελικοῦ σχήματος μετονομασθεὶς Μιχαὴλ μοναχός, ἐν μηνὶ Ἀπριλ[ί]ου ἰβ' ἡμέρα β'. τῇ ἑβδομαδί τῶν Βαῖων ζνδ' 1546 ἰνδ. δ'.»¹

1565. Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἰγνάτιος: Τοῦτον ἀπαντῶμεν ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 154^ο Κώδικι τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὄρει Μονῆς τῆς Μεγίστης Λαύρας ἐν ᾧ ἀναγινώσκουμεν: «Ἐτελειώθη ἡ παροῦσα βίβλος διὰ χειρὸς Ἰωάννου Ἀναγνώστου εὐτελοῦς τοῦ Μαλαξοῦ, ἔσω ἐν τῷ ναῷ τῆς παναγίας μου τῆς ἐπονομαζομένης Χρυσοπηγῆς ἐν τῷ Γαλατᾷ, δι' ἐξόδου κόπου καὶ μόχθου τοῦ ὀσιωτάτου ἐν Ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῦ πατρὸς κυροῦ Ἰγνατίου καὶ Μεγάλου Πρωτοσυγκέλλου τῆς Ἀγιωτάτης τοῦ Θεοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας ἀπὸ κτίσεως κόσμου ζογ. Ἰνδ. η'. ἀπὸ ἐνσάρκου οἰκονομίας αῤῥε'. Μαῖου κη'. καὶ εὐχθεθε»². Ἐν ἔτει 1670 ἀπαντῶμεν Μεσημβρίας Ἰγνάτιον, ἀρὰ γε σχετίζεται πρὸς τὸν ἡμέτερον;

¹ Κώδ. 957 τῆς Μονῆς Βατοπεδίου· «Échos d'Orient» ἔτος (1902) σελ. 150-151, «Νέος Πουμὴν ἔτος Β' σελ. 134. Κώδ. 415 (φ. 5β) τῆς Μονῆς Βατοπεδίου, «Ἱερός Σύνδεσμος» ἔτος (1916) ἀριθ. 276 σελ. 13. Κώδ. 263 τῆς Μονῆς Λειμῶνος ἐν Μαυρογορδατεῖῳ Βιβλιοθήκῃ Παράρτημα ΙΕ' τόμ. τοῦ Ἑλλ. Φιλ. Συλλ. Κ/λεως σελ. 123, Βυζαντινὰ Χρονικὰ Πετροπολέως τόμ. ΙΑ' σελ. 26. Κατὰ τὸν κ. Μ. Γεδεῶν ἔχοντα ὑπ' ὄφιν τὸ ὑπ' ἀριθ. 483 χειρόγραφον τῆς τοῦ Βατοπεδίου βιβλιοθήκης ἢ εἰς Θεσσαλονίκην μεταφθεσις τοῦ Κορίνθου Μακαρίου ἐγένετο τῇ δπ' Ἀπριλίου τοῦ ἔτους ζκε' (=1517) Ἰνδ. ε'. ἡμέρῃ σαββάτῳ τοῦ ἁγίου καὶ δικαίου Λαζάρου, Μ. Γεδεῶν, Πλήρης ἀσφάλεια τοῦ συμβόλου (ἀπόσπασμα ἐκ τῶν Πρακτικῶν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν τόμ. 5' (1931) σελ. 144).

² Κώδ. 154 (φ. 163^α). Γρηγεντίου διάλεξις πρὸς Ἑρβάν. Μητροπολίτου πρ. Λεοντοπόλεως Σωφρονίου Εὐστρατιάδου, Ἀγορευτικῶν Κωδίκων Σημειώματα Α' τῆς Λαύρας τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου ἐν «Γρηγορίῳ Παλαμᾷ» τόμ. Α' σελ. 420, «Γερασίου Σμυρνάκη, Τὸ Ἅγιον Ὄρος (Ἀθῆναι 1903), «Ὁ Ἑλληνικὸς Φιλο-

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ἀναφέρεται Μ. Πρωτοσύγκελλος Μεθόδιος¹, τασσόμενος ὑπὸ τοῦ Κρουσίου μεταξὺ τῶν Λογιῶν ἀνδρῶν. Τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ἀπαντῶμεν Σμύρνης Μεθόδιον καὶ Μελενίκου Μεθόδιον, ἀγνωστοὺμεν ὅμως, ἂν δύνανται νὰ σχετισθῶσι μετὰ τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου.

Κατὰ τὴν ΙϚ' ἑκατονταετηρίδα, ἀναφέρεται Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἰωάσαφ γράψας ἐρωταποκρίσεις, ἀλλὰ πιθανὸν οὗτος νὰ ἤκμασε πρὸ τῆς Ἀλώσεως².

1571. Μ. Πρωτοσύγκελλος Τιμόθεος, ὅστις χαρακτηρίζεται ὡς «ἀνθρωπος ἀγιώτατος». Περὶ αὐτοῦ ἐν τινι ἐπιστολῇ τοῦ Ἀρχιμανδριτοῦ Ἀρσενίου πρὸς Φίλιππον Κυπριώτην ἀναγινώσκομεν: «Ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίου, Ἀλεξανδρείας Σιλβέστρου καὶ Ἱεροσολύμων Γερμανοῦ, ἐχειροτονήθη Μητροπολίτης Κύπρου ὁ Τιμόθεος Μ. Πρωτοσύγκελλος τῆς Μ. Ἐκκλησίας καὶ ἦταν ἀπὸ τὸ μοναστήρι τοῦ Κύκκου καὶ ἐμίσειεν ἀπὸ τὴν Κύπρον πρὸ τῆς Ἀλώσεως χρόνους κ' καὶ αὐτοῦ ἐχειροτονήθη διάκονος καὶ ἱερεὺς τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας καὶ ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Ἱερεμίου Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου»³.

1574. Περὶ τὸ ἔτος τοῦτο ἀναφέρεται ὡς Μ. Πρωτοσύγκελλος ὁ Λαυρέντιος Δαλέφαντος, ὡς αὐτὸς οὗτος ἀναγράφει ὅπως ἀνορθογράφως τὰ καθ' ἑαυτὸν⁴, ἀλλ' ἀμφιβάλλομεν ἂν ὁ ἀγράμματος οὗτος Δαλέφαντος ὑπῆρξε Μ. Πρωτοσύγκελλος, καθ' ἣν ἐποχὴν Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ὑπῆρχεν Ἱερεμίας ὁ Τρανὸς καὶ Μητροφάνης ὁ μουσοτραφής, καθ' ἣν μάλιστα ἐποχὴν ὡς Μεγάλοι Πρωτοσύγκελλοὶ ἐχρημάτιζον λογιώτατοι κληρικοὶ ὡς Θεοφάνης ὁ Καρύκης, Ματθαῖος ὁ ἐκ Πωγωνιανῆς, Διονύσιος ὁ εἶτα Ἡρακλείας, ὁ σοφὸς Νικηφόρος καὶ τόσοι ἄλλοι⁵.

1578. Μ. Πρωτοσύγκελλος Μακάριος ὁ ἐξ Ἀθηνῶν ἀποσταλεῖς

λογικὸς Σύλλογος Κ/πόλεως» τόμ. ΚΖ' (1900) Κ/λις σ. 382. Ἐν ἔτει 1606 ἀπαντᾶται ὡς ὑποψήφιος Θεσσαλονίκης ὁ λογιώτατος Πρωτοσύγκελλος καὶ ἐφημέριος Χρυσοπηγῆς Ἰγνατίος Βεβαίως δὲν πρόκειται περὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου.

¹ Κ. Σάθα, Βιογραφικὸν Σχέδιον περὶ τοῦ Πατριάρχου Ἱερεμίου τοῦ Β' (Ἀθῆναι 1870) σελ. ψδ'. Μ. Κρουσίου, *Turcograecia* (Basileae 1545) σελ. 306.

² Ἰωάννου Σακκελίωτος, Πατριαρχὴ Βιβλιοθήκη σελ. 233, Σπ. Λάμπρου, «Νέος Ἑλληνομνήμων» τόμ. Η' σελ. 494.

³ «Θεολογίας τόμ. Ε' (1927) σελ. 247, Φιλαρέτου Βαφείδου (νῦν μητροπολίτου Ἡρακλείας), Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τόμος Γ' σελ. 110 σημ. 3, Émile Legrand, *Bibliographie Hellénique au dix-septième siècle* τόμ. Γ' σελ. 275, Ξενοφῶντος Α. Σιδερίδου, Γαβριὴλ Σεβήρος, Ἱστορικὴ ἐπιστολὴ σελ. 26, Ὁ ἀείμνηστος Σιδερίδης τίθησι τὴν χειροτονίαν τοῦ Τιμοθέου μεταξὺ Φεβρουαρίου καὶ Δεκεμβρίου 1571 γενομένην ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Μητροφάνου.

⁴ Σπ. Λάμπρου, «Νέος Ἑλληνομνήμων» τόμ. ΙΗ' σελ. 306.

⁵ Émile Legrand, *Bibliographie Hellénique aux XV et XVI siècles* τόμος Δ' σελ. 249.

κατὰ τὸ 1578 ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Μητροφάνους πρὸς τὸν Πάπαν Ρώμης Γρηγόριον ¹. Ἐν ἔτει 1585 ἀπαντῶμεν Μακάριον Σωζουπόλεως ².

1584. Περὶ τὸ ἔτος τοῦτο Μέγας Πρωτοσύγκελλος διετέλεσεν ὁ σοφώτατος Νικηφόρος Ἱεροδιάκονος τὸν Νικηφόρον γνωρίζομεν ὡς Διάκονον καὶ Ἀρχιδιάκονον καὶ Μ. Πρωτοσύγκελλον καὶ Ἐπίτροπον τοῦ Πατριάρχου Ἱερεμίου Β' τοῦ Τρανοῦ. Περὶ τοῦ Νικηφόρου διελάβομεν ἐν ἐκτάσει εἰς δύο μελέτας ἡμῶν ἄρτι ἐκδοθείσας, «Διονύσιος Λαρίσσης ὁ Σκυλόσοφος», καὶ «Νικηφόρος Μελισσηνὸς Κομνηνός», ἐλπίζομεν δὲ προσεχῶς νὰ γράψωμεν διὰ πολλῶν περὶ αὐτοῦ, ἐπανορθοῦντες τὰ ὅσα δυσμενῶς ἐγράφησαν περὶ αὐτοῦ, οὐχὶ δικαίως.

Ὁ Νικηφόρος ὑπῆρξεν εἰς ἐκ τῶν μᾶλλον διακεκριμένων κληρικῶν τῆς ἐποχῆς ταύτης, πολλαχῶς δράσας κατὰ τοὺς τεταραγμένους ἐκείνους χρόνους ὑπὲρ τοῦ Ἱερεμίου Β' τοῦ Τρανοῦ κατὰ τῶν ὑπεισελθόντων Πατριαρχῶν Παχωμίου τοῦ Πατέστα καὶ Θεολήπτου τοῦ ἀπὸ Φιλιππουπόλεως, καὶ τέλος ὑποστάς τὸν μαρτυρικὸν θάνατον ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδοξίας ³.

1580 - 1591. Μέγας Πρωτοσύγκελλος Διονύσιος, ὁ εἶτα γεραρὸς μητροπολίτης Ἡρακλείας «οὗ ἦτε ἄλλη σοφία καὶ ἀρετὴ καὶ περὶ τὰ θεῖα στεροῦτης καὶ τὸ τοῦ ζήλου διάπυρον οὐ τοὺς τυχόντας ἔσχον ἐγκωμιαστάς, ἀλλὰ Μελέτιον τὸν Πηγᾶν καὶ Μάξιμον τὸν Μαργούνιον τὰ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς πατρίδος ἡμῶν ἀγλαὰ ἐγκαλλωπίσματα» ὡς γράφει περὶ αὐτοῦ Σοφοκλῆς ὁ ἐξ Οἰκονόμων. Περὶ τοῦ ἱεροῦ Διονυσίου ἐν καιρῷ θὰ ἀσχοληθῶμεν ἰδιαιτέρως οὐχ ἦττον διὰ τοὺς φιλομαθεῖς ἀναγράφομεν τὰς περὶ αὐτοῦ γνωστάς ἡμῖν πηγὰς ⁴.

¹ Περικλ. Ζερλέντου, Παραλειπόμενα τοῦ Οἴκου Ζυγομαλᾶ σελ. 6 σημ. 2.

² Περικλ. Ζερλέντου, Σουϊκικά σελ. 23, ὡς ἐπίσης Γάνου καὶ Χώρας 1601 - 1610, ἀγνοοῦμεν ὅμως, ἂν ἐκάτερος αὐτῶν δύναται νὰ ταυτισθῇ πρὸς τὸν Μ. Πρωτοσύγκελλον Μακάριον.

³ Βλ. Banduri, Imperium Orient. τόμ. Β' σελ. 217, 227, Μητροπολίτου Παραμυθίας Ἀθηναγόρα, Ὁ θεσμός τῶν Συγκέλλων ἐν τῷ Οἰκουμ. Πατριαρχείῳ Μέρος Γ', ἐν «Ἐπετηρίδι τῆς Ἑταιρείας τῶν Βυζαντινῶν Σπουδῶν» τόμ. Γ'. Ἀθῆναι, σελ. 116, Τοῦ αὐτοῦ, Διονύσιος ὁ Σκυλόσοφος ἐν «Ἡπειρωτικοῖς Χρονικοῖς» ἔτ. Γ', σελ. 16, Τοῦ αὐτοῦ, Νικηφόρος Μελισσηνός - Κομνηνός. Ἐν τῷ Η' τόμ. τῆς παρουσίας Ἐπετηρίδος σελ. 146, Κ. Σάθα, Βιογραφικὸν Σχεδιάγραμμα περὶ τοῦ Πατριάρχου Ἱερεμίου Β' τοῦ Τρανοῦ σελ. ψδ'. «Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος Κ'πόλεως» Παράρτημα τόμ. ΙΖ' Κ'λις (1886) σελ. 6, Κ. Δυοβουνιώτου, Μάξιμος ὁ Μαργούνιος ἐν «Γρηγορίῳ Παλαμᾷ» ἔτ. Ε' σελ. 392, ἔμ. Legrand, Bibliographie Hellénique τόμ. Β' σελ. 27, 209, Δωροθέου Μονεμβασίας, Χρονικὸν σελ. 451 - 454, «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» ἔτ. ΑΖ' Κ'πολις σελ. 453, Ν. Iorga, Istoria Bisericii Românești Vol. I σελ. 148 σημ. 3. 149, 199, 203 σημ. 3. 204 σημ. 3. 405, Τοῦ αὐτοῦ, Nichifor Dascălul Exarh Patriarhal (ext. Analele Academiei Romane tom. XXVII Ser II) Bucuresti 1905.

⁴ Σοφοκλέους Κ. τοῦ ἐξ Οἰκονόμων Ἰατροῦ, Περὶ Φραγκίσκου τοῦ Κόκκου ἐπιστολὴ σελ. 25, Κ. Δυοβουνιώτου, Ἐνθ' ἀν. τόμ. ζ' σελ. 393. «Ἑλλ. Φιλόλ.

1596. Κατὰ τὸ 1596 Μ. Πρωτοσύγγελλος Γρηγόριος, ὅστις ὑπογράφει ἐν τῇ ἐπιστολῇ τῶν Μητροπολιτῶν καὶ Ἀρχιεπισκόπων καὶ τῶν κληρικῶν τῆς Μ. Ἐκκλησίας πρὸς Μελέτιον Πηγᾶν Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας, δι' ἧς παρεκάλουν αὐτὸν νὰ ἀναλάβῃ τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον. Τῷ Γρηγορίῳ Ἱερομονάχῳ Πρωτοσυγγέλλῳ τῆς Μ. Ἐκκλησίας ἐπιστέλλει ὁ Πατριάρχης Μελέτιος ὁ Πηγᾶς¹. Γρηγορίους Ἀρχιερεῖς κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ἀπαντῶμεν τὸν Ἡρακλείας τῷ 1591, τὸν Προύσης τῷ 1595, τὸν Σόφιας τῷ 1601, τὸν Μυτιλήνης τῷ 1606 τῷ αὐτῷ ἔτει τὸν Καισαρείας, πρὸς τίνα ἄρᾳ γε τούτων δύναται νὰ ταυτισθῇ ὁ Μ. Πρωτοσύγγελλος;

Ταῦτα μόνον τὰ ὀνόματα Μ. Πρωτοσυγγέλλων ἠδυνήθημεν νὰ ἐξακριβώσωμεν καθ' ὄλον τὸν 15^ο αἰῶνα. Ἀλλ' ὡς συνέβαινε κατὰ τὴν Βυζαντινὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ὁ Αὐτοκράτωρ τῇ συνεννοήσει μετὰ τοῦ Πατριάρχου, αὐτοκρατορικῇ φιλοτιμίᾳ, ἀπένειμε τὸ ἀξίωμα τοῦ Μ. Πρωτοσυγγέλλου καὶ εἰς Ἡγουμένους μεμαρτυρημένους ἐπὶ δοσιότητι καὶ παιδείᾳ καὶ φιλοπατρίᾳ τὸ αὐτὸ βλέπομεν τελούμενον καὶ μετὰ τὴν Ἄλωσιν ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου.

Οὕτω Μελέτιος ὁ Πηγᾶς Ἐπιτηρητῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἀπένειμε τὸ ἀξίωμα τοῦ Μ. Πρωτοσυγγέλλου Λαυρεντίῳ τῷ Μαρίῳ Ἡγουμένῳ τῆς ἐν Κρήτῃ Μονῆς Βροντησίου γράφων αὐτῷ «... ἧς περ σου τὴν καλοκαγαθίαν τῇ ἱερᾷ τῶν Πρωτοσυγγέλλων τάξει τάδε τὰ ἱερὰ γράμματα ἐγκεντρίζει μέγαν Πρωτοσύγγελλον καθιστάμενον, κεκοσμημένον ὑπογονατίῳ, σκιαδίῳ τε μετὰ σταυροῦ καὶ τῆς ἀξίας καὶ ἐξουσίας τῆς τῷ Ὀφρικίῳ ἐπακολουθούσης²».

Μελέτιος ὁ Πηγᾶς καὶ τοὺς ἱερεῖς τοὺς λαβόντας μέρος εἰς τὴν κηδεῖαν τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Εὐγενίας μοναχῆς, τῆς κατὰ κόσμον Εὐλογίας ἧ

Σύλλογος Κων/λεως» τόμ. ΙΒ' σελ. 526 κέ. καὶ τόμ. ΙΖ' σελ. 57, 61, 76. Ἐπιστολὴ 38, Μ. Γεδεών, Χρονικὰ Πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας σελ. 72 σημειώσεις. Ὁ ὑπ' ἀριθ. 121 Κῶδ. τῆς κατὰ Χάλκην Θεολογικῆς Σχολῆς, «Σαββαταία Ἐπιθεώρησης Νεολόγου» τόμ. Α' ἀριθ. φύλ. 20 σελ. 316, Σπ. Λάμπρου, «Νέος Ἑλληνομνήμων» τόμ. Δ' σελ. 374, τόμ. ΙΘ' σελ. 55, 56, Em. Legrand, Bibliographie Hellénique au XVIIe siècle τόμ. Α' σελ. 117, 118 τόμ. Δ' σελ. 238, «Ἑλλην. Φιλολογ. Σύλλογος Κων/λεως» Παράρτημα τόμ. Κ'-ΚΒ' σελ. 94, Μαυρογορδάτειος Βιβλιοθήκη Παράρτημα τόμ. ΙΓ' σελ. 115-118, Ν. Κατραμῆ, (Ἀρχιεπισκόπου Ζακύνθου), Φιλολογικὰ Ἀνάλεκτα σελ. 120, Κ. Σάθα, Νεοελληνικὴ Φιλολογία σελ. 233, Τοῦ αὐτοῦ, Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη τόμ. Γ' σελ. 551, Ματθ. Παρανίκα, Σχεδιάσμα σελ. 38 ὑποσημείωσις, «Νέα Σιών», τόμ. Α' σελ. 152, Μητροπολίτου Παραμυθίας Ἀθηναγόρα, ὁ Νικηφόρος Μελισσηνὸς - Κομνηνὸς Ἐπετ. Ἐταιρ. Βυζ. Σπουδ. τόμ. Η' σελ. 139.

¹ Τὸ ὑπ' ἀριθ. 120 Χ. τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς ἀριθ. Ἐπιστολ. 89, Γρ. Δ. Καμπούρογλου, Μνημεῖα τῆς Ἱστορίας τῶν Ἀθηναίων τόμ. Β' σελ. 223, Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος Ἀλεξανδρείας ἔτος 1928 σ. 38.

² «Δελτίον Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἐταιρείας» τόμ. Α' σελ. 57, Ἀρχιμανδριτοῦ Ἀγαθαγγέλου Νινολάκη, Ἡ πρὸς Κρήτας ἀλληλογραφία Μελετίου τοῦ Πηγᾶ σελ. 34, 45, Κ. Δυοβουνιώτου, Ἐνθ' ἀν. σελ. 399.

Βενέτας, εὐηργέτησε διὰ τοῦ ἀπλοῦ ἀξιώματος τοῦ Πρωτοσυγκέλλου «τοῦ φορεῖν ἐν ταῖς θείαις ἱερουργίαις ἐπιγονάτιον, εἰς εὐπρέπειαν τῆς ἐκκλησίας τῶν Ὁρθοδόξων, εἰς ὑμᾶς εὐφροσύνην καὶ ἡμέτερον μνημόσυνον¹».

Ἐκτὸς τῶν ἄλλων προνομίων αὐτῶν οἱ Πρωτοσύγκελλοι ὡς «ἐπιφέροντες πατριαρχικὸν πρόσωπον», εἶχον τὴν ἄδειαν νὰ ἐγκαινιάζωσι καὶ ναοὺς, δικαίωμα μόνον τῶν Ἀρχιερέων, τὸ ὁποῖον ὁμως ὁ Μελέτιος Πηγάς ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς ἐν Κρήτῃ Πρωτοσυγκέλλους, ἔλλείπει Ἀρχιερέων, συνεπεία τῆς ὑπὸ τῶν Βενετῶν κατοχῆς αὐτῶν «τῇ σπάνει τῆς ἀρχιερατικῆς παρουσίας²».

Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην τρεῖς τάξεις Πρωτοσυγκέλλων διακρίνομεν α') τὴν τῶν ἀπλῶν Πρωτοσυγκέλλων, ὅσοι ἔλαβον τὸ ἀξίωμα τοῦτο παρὰ Μητροπολιτῶν ἢ Ἐπισκόπων, καὶ τῶν ὁποίων ὁ βαθμὸς ἦν ὑποδεέστερος, β') τὴν τῶν Πρωτοσυγκέλλων τῆς Μ. Ἐκκλησίας ἢ ἄλλως πατριαρχικῶν Πρωτοσυγκέλλων, ὅσοι ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Πατριάρχου εὐηργετήθησαν τὴν ἀξίαν ταύτην, ὑπερέχοντες τῶν ἀπλῶν Πρωτοσυγκέλλων, καὶ γ') τὴν τῶν Μεγάλων Πρωτοσυγκέλλων, ὧν ἡ ἀξία, ὡς εἶδομεν εἰς τὸ γ' μέρος τῆς περὶ Συγκέλλων μελέτης ἡμῶν, ἦν μεγάλη καὶ ἐπισημοτάτη.

Ὡς δὲ οἱ Μ. Πρωτοσύγκελλοι οὕτω καὶ οἱ Πατριαρχικοὶ τοιοῦτοι διεκρίθησαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡς δεικνύουσι τὰ ὀνόματα α') Ματθαίου τοῦ ἐκ Πωγωνιανῆς τοῦ εἰτα Μυρέων, βαθέος γνώστου τῆς Ἑλληνικῆς Φιλολογίας καὶ Θεολογίας, φιλοπονωτάτου συγγραφῆως, ποιητοῦ καὶ καλλιγράφου ἀπαραμίλλου, καὶ τοῦ ὁποίου τὰ καλλιτεχνικώτατα χειρόγραφα κοσμοῦν πάσας σχεδὸν τὰς βιβλιοθήκας³.

β') Τοῦ Πατριαρχικοῦ Πρωτοσυγκέλλου Γρηγορίου Ξηροποταμνοῦ, ἀνδρὸς «εὐλαβοῦς, μουσικοῦ καὶ ἐναρέτου», ὅστις ἐν ἔτει 1544 προήχθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης⁴.

καὶ γ') Τοῦ Πατριαρχικοῦ Πρωτοσυγκέλλου Μακαρίου, Ἡγουμένου τῆς

¹ Ἀρχιμ. Ἀγαθαγγέλου Νινολάκη, Ἐνθ' ἄν. σελ. 66.

² Τοῦ αὐτοῦ, Ἐνθ' ἄν. σελ. 75, 76.

³ «Ἑλληνικὸς Φιλόλ. Σύλλογος Κων/λεως τόμ. Β' σελ. 64, Ἀθ. Παπαδοπούλου - Κεραμέως, Ἀνάλεκτα Ἱεροσολυμιτικῆς Σταυρολογίας τόμ. Α' σελ. 21, τόμ. Β' σελ. 279, Γαβριὴλ Σταυρονικητιανοῦ, Σημειώματα χαρτῶν Κωδίκων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Σταυρονικήτα, ἐν «Γρηγορίῳ Παλαμᾷ» τόμ. Ε' σελ. 407, «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» τόμ. ΚΑ' σελ. 31, Π. Πουλίτσα, Ἐπιγραφαί, ἐνθυμήσεις καὶ σιγίλλια ἐξ Εὐρυτανίας ἐν «Ἐπετηρίδι Ἐταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν» τόμ. Γ' σελ. 277, Μ. Γεδεών, Μνημεῖα Μεσαιωνικῆς ποιήσεως σελ. 18. «Παρνασσὸς» τόμ. Α'. (1877) σελ. 753. 867, Ἀθ. Παπαδοπούλου - Κεραμέως, Ἱεροσολυμιτικὴ Βιβλιοθήκη τόμ. Γ' σ. 204, 280, 363-364, Σωφρονίου Εὐστρατιάδου πρ. Λεοντοπόλεως, Ἐνθ' ἄν. τόμ. Α' σ. 384, 458, Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια τόμ. Δ' σελ. 68 σημ. 13. Περὶ τοῦ χαλκεντέρου τούτου ἀνδρὸς ἴσως δυνηθῶμεν νὰ γράψωμεν ἰδιαιτέραν μελέτην.

⁴ Προηγούμενου Εὐδοκίμου Ξηροποταμνοῦ τοῦ ἐκ Κρήτης, Ἡ ἐν Ἁγίῳ Ὁρει Ἄθῳ Ἱερὰ Βασιλικὴ Πατριαρχικὴ καὶ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ τοῦ Ξηροποτάμου σελ. 40, 146, 176.

ἐν Ἀγίῳ Ὁρει Μονῆς τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος, «γεννήματος καὶ θρέμματος Θεσσαλονίκης» ἀνδρὸς φιλομούσου καὶ ἀνακαινιστοῦ πολλῶν χειρογράφων Κωδίκων¹.

Πρωτοσύγκελλος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας διετέλεσε καὶ ὁ Ἀθηναῖος Θεοφάνης ὁ Καρυῆς, ὁ εἶτα Μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως καὶ Ἀθηνῶν, καὶ ἐπὶ μικρὸν Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης «μουσικώτατος καὶ θεολογικώτατος», ὅστις ἀναμένει εἰσέτι τὸν ἱστοριογράφον του, ἵνα διαλυθῶσιν αἱ ἐναντίον αὐτοῦ ὑπερβολικῶς αὐστηραὶ κρίσεις τοῦ Μελετίου Πηγᾶ καὶ τῶν θαυμαστῶν αὐτοῦ².

Ὡς Πατριαρχικὸς Πρωτοσύγκελλος κατὰ τὸν αὐτὸν αἰῶνα ἀναφέρεται καὶ ὁ ἐν Ἰωαννίνοις λόγιος Μάξιμος, διάφορος Μαξίμου τοῦ Πελοποννησίου, καὶ ὁ ἐν τῇ Μονῇ τῆς Πάτμου Νεόφυτος Ἱερομόναχος, καθὼς καὶ Ἰγνάτιος ἔφημέριος τῆς Χρυσοπηγῆς ἐν Γαλατᾶ,³ καὶ τέλος ἐν ἔτει 1513 Νικήτας Ἱερομόναχος Πρωτοσύγκελλος Πατριαρχικὸς⁴.

Ὡς Πρωτοσύγκελλος, καὶ δὴ Μέγας, αὐτοεφημιζετο καὶ ὁ Συγγραφεὺς τοῦ βλασφήμου βιβλίου «τὸ Ἄνθος» Ἰωαννίκιος ὁ Καρτάνος⁵.

Λόγιος Πρωτοσύγκελλος κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, οὐχὶ ὁμως Πατριαρχικὸς, ἀλλὰ τῆς Μητροπόλεως Χίου, ἀναφέρεται καὶ Μανουὴλ ὁ Πελοποννήσιος, μαθητὴς Μελετίου τοῦ Πηγᾶ, γράψας «Ἐγχειρίδιον κατὰ τοῦ σχίσματος τῶν Παπιστῶν»⁶ καὶ τὸν ὁποῖον ὁ ἐκ Χίου Ἰωάννης Κορέσης, γράφων τῷ Πρωτονοταρίῳ Θεοδοσίῳ τῷ Ζυγομαλᾶ, καλεῖ «ἐντιμώτατον»⁷. Ὡς ἐπ' ἴσης ὁ ἐν τῇ Μονῇ Κοσινίτζης Πρωτοσύγκελλος Χρῦσανθος, γράψας τὸν βίον τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Διονυσίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ ἐν τῇ ἱερᾷ Μονῇ τῆς Κοσμοεικόσεως ἀσκήσαντος, καὶ ἄλλα ἔργα⁸.

Σημειωτέον δέ, ὅτι κατὰ τὴν περίοδον ταύτην δὲν ἔλειψαν καὶ οἱ Σύγκελλοι τῆς Μ. Ἐκκλησίας ὡς ὁ Κάλλιστος⁹ καὶ ὁ Δωρόθεος ἐν ἔτει 1562¹⁰.

¹ Σπ. Λάμπρου, Ἀγιορειτικοὶ Κώδικες τόμ. Β' σελ. 291, ἀριθ. Κ. 5594 τῆς Μονῆς Παντελεήμονος.

² Κ. Σάθθα, Νεοελληνικὴ Φιλολογία σελ. 217, Ém. Legrand, Bibliographie Hellénique aux XV et XVI siècles τόμ. Δ' σ. 249, «Ἑλλην. Φιλολ. Σύλλογος Κων/λεως» τόμ. ΙΖ' σελ. 38, «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» τόμ. Δ' σελ. 336, Κ. Σάθθα, Βιογραφικὸν Σχεδιάσμα, σελ. 209 κέ. Ἀγαθαγγέλου Νινολάκη Διακόνου, ὁ Μελέτιος Πηγᾶς σελ. 137.

³ Κρουσίου, Turcograecia σελ. 272. 304, «Ἑλληνικὸς Φιλολογ. Σύλλογος Κων/λεως» τόμ. ΚΖ' σελ. 382, «Échos d' Orient» ἔτος 1902 σελ. 154.

⁴ «Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος Κων/λεως» τόμ. ΙΖ' παράρτημα σελ. 30.

⁵ Κ. Σάθθα, Νεοελληνικὴ Φιλολογία σελ. 147, Φιλαρέτου Βαφείδου, (Μητροπολίτου Ἡρακλείας) Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία τόμ. Γ' σελ. 74.

⁶ Κ. Σάθθα, Νεοελληνικὴ Φιλολογία σελ. 224.

⁷ Κρουσίου, Turcograecia σελ. 306.

⁸ «Ἑλλην. Φιλολογ. Σύλλογος Κων/λεως» τόμ. ΙΖ' παράρτημα σελ. 14.

⁹ Κ. Σάθθα, Ἐνθ' ἄν. σελ. 236.

¹⁰ Σπ. Λάμπρου, «Νεὸς Ἑλληνομνήμων» τόμ. ΙΑ' σελ. 482.

ΙΖ' Αἰών.

Κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα, ὡς εἶπομεν, σφίζονται εὐτυχῶς Κώδικες τῶν Ὑπομνημάτων, ἃν καὶ οὐχὶ πλήρεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἠδυνήθημεν νὰ καταρτίσωμεν ἀκριβῆ ὀπωσδήποτε σειρὰν Μεγάλων Πρωτοσυγκέλλων.

1601. Χρῦσανθος ὁ Λάσκαρις, ὅστις διετέλεσε Μ. Πρωτοσύγκελλος τοῦ Πατριάρχου Ματθαίου τοῦ Β' πατριαρχεύσαντος τὸ α' ἐν ἔτει 1595 ἐπὶ εἴκοσι μόνον ἡμέρας, καὶ τὸ β' ἀπὸ τοῦ 1599 - 1602. Ἐπὶ τῆς δευτέρας ταύτης Πατριαρχείας, τῇ 21 Μαρτίου τοῦ 1601 ἔτους, ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος Χρῦσανθος προήχθη εἰς τὴν Μητροπόλιν Λακεδαιμονίας ἐπὶ διαδοχῇ «τοῦ τῆδε μεταστάντος Ἱεζεκιήλ τοῦ Ἀθηναίου». Ὁ Χρῦσανθος, φιλόπατρις ὢν, ἐπόθει τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος ἐκ τοῦ Τουρκικοῦ ζυγοῦ καὶ πρὸς τοῦτο συννοεῖτο μετὰ τοῦ Δουκὸς τοῦ Νεβέρ Καρόλου Γουζάγα φαίνεται ὅμως, ὅτι κατηγγέλθη διὰ τοῦτο ἐν ἔτει 1604, παυθεὶς δ' ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Ῥαφαήλ, ἔφυγεν εἰς τὴν Δύσιν. Ἐν ἔτει 1617 διέμενεν ἐν Νεαπόλει ἐργαζόμενος «ἔργα ἄξια καὶ ἀναγκαῖα τοῦ γένους καὶ ἐπαινετὰ ἀπὸ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων», ἐπέζησε δὲ πένης μέχρι τοῦ 1629 ἔτους, ἀφ' οὗ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, τῇ 18^η Αὐγούστου, ἔγραψε συστατικὴν ἐπιστολὴν ὑπὲρ τοῦ Δημητρίου Κυριακοῦ ἐξ Ἀδριανουπόλεως¹.

1601. Μ. Πρωτοσύγκελλος Θεωνᾶς ἐκλεγείς τῇ 15^η Μαΐου Μητροπολίτης Λαρίσης, ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ καθαιρεθέντος Διονυσίου τοῦ ἐθνομάρτυρος ἐκείνου Ἱεράρχου, τοῦ δις ἀποστατήσαντος κατὰ τῶν Τούρκων ἐν Τρίκῃ καὶ ἐν Ἰωαννίνοις, καὶ μαρτυρικὸν λαβόντος θάνατον τῇ 11^η Σεπτεμβρίου τοῦ 1611 ἔτους. Ἐν τῇ Νομικῇ Συναγωγῇ τῇ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Δοσιθέου καταρτισθείσῃ καὶ ἐν τῇ ἐν Φαναρίῳ Ἀγιοταφικῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ Μετοχίου φυλαττομένη ἀποθησαυρίζεται τὸ ὑπόμνημα τῆς ἐκλογῆς τοῦ Θεωνᾶ. Ἐπ' ἴσης σφίζεται καὶ τὸ Βεράτιον τὸ ἐκδοθὲν ὑπὸ τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως ὑπὲρ τοῦ Λαρίσης Θεωνᾶ, πληρώσαντος εἰς τὸ Τουρκικὸν θησαυροφυλάκιον διὰ πεσκέσι μὲρ 10,000 γρόσια. Ὁ Λαρίσης Θεωνᾶς ἀπεβίωσε περὶ τὰ τέλη τοῦ ἔτους 1603 ἢ ἀρχὰς τοῦ 1604². Τούτου σφίξε-

¹ Κ. Σάθα, Μεσαιων. Βιβλιοθ. τόμ. Γ' σελ. 552. «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς» τόμ. Γ' σ. 226, «Ἑλλην. Φιλολογ. Σύλλογος Κων/λεως» τόμ. ΙΕ' (Παράρτημα σελ. 173), Μ. Χαμουδοπούλου, Πότε τὸ Πατριαρχεῖον ἐγκατέστη ἐν Φαναρίῳ, ἐν «Ἐκκλῆ Ἀληθεία» τόμ. Β' σελ. 777 - 780. Β. Α. Μυστακίδου, οἱ Λασκάρις, ἐν «Ἐπετηρίδι Ἐταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν» τόμ. Ε' σελ. 162. Ἐν τοῖς Πατριαρχικοῖς Κώδιξι σφίζεται τὸ ὑπόμνημα τῆς ἐκλογῆς του, ἐν ᾧ ἀναφέρεται ἀπλῶς ὡς Πρωτοσύγκελλος τῆς Μ. Ἐκκλησίας, ἀλλὰ τοιαύτην παράλειψιν τοῦ τίτλου ἀπαντῶμεν καὶ ἐν ἄλλοις ὑπομνήμασι.

² Φιλάρτου Βαφείδου (Μητροπολίτου Ἡρακλείας), Ἐνθ' ἄν. τόμ. Γ' μέρ. Α'. σελ. 28 σημ. 1, «Ἐκκλῆ Ἀλήθεια» τόμ. Β' σελ. 780. «Μαυρογορδάτειος Βιβλιοθήκη» παράρτημα τοῦ ΙΗ' τόμ. τοῦ «Ἑλλην. Φιλολογ. Συλλόγου» Κων/πόλεως σελ. 173. «Ἱερός Σύνδεσμος» ἔτος 1917 ἀρθ. 280, 281, Μητροπολίτου Παραμυθίας Ἀθηνα-

ται ἐν τῷ Ἀρχεῖφ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας τὸ ὑπ' ἀριθ. 1999 ἔγγραφο, ὅπερ εἶναι ἐνταλτηριώδες Γράμμα χρονολογούμενον τὸ ἔτος ζρι (=7110=1602) μηνὸς Ὀκτωβρίου, δι' οὗ ἀνατίθησι τῷ ἱερομονάχῳ Ἀρσενίῳ τὸ ἔξομολογεῖν καὶ ἀποκείρειν μοναχούς.

1602. Μ. Πρωτοσύγκελλος Μελέτιος ὅστις, θανόντος Παρθενίου τῆ 28 Μαρτίου τοῦ ἔτους τούτου ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Νεοφύτου τοῦ Β', ἐξελέγη Μητροπολίτης Αἴνου, διατελέσας τοιοῦτος, κατ' Ἀνθιμον Ἀλεξούδην, μέχρι τοῦ 1611 ἔτους¹. Ἐν ἔτει 1611 ἀπαντῶμεν Γάνου καὶ Χώρας Μελέτιον, τῷ 1693 τὸν Καισαρείας Μελέτιον, ἀγνοοῦμεν ἂν τις ἐξ αὐτῶν δύναται νὰ ταυτισθῆ πρὸς τὸν Αἴνου Μελέτιον.

1602. Μ. Πρωτοσύγκελλος Γαβριήλ, ὅστις ὡς τοιοῦτος φέρεται ὡς συνυποψήφιος τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν Σαμουήλ, τοῦ ἐκείθεν ἐπιδημήσαντος ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον ἀνυψωθέντος Ἀθηνῶν Νεοφύτου. Ὁ Γαβριήλ πρότερον ὢν Πρωτοσύγκελλος τῆς Μ. Ἐκκλησίας, ὄντος Μ. Πρωτοσυγγέλλου τοῦ Γρηγορίου, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πατριάρχου Γαβριήλ ἀπετέλεσε μέρος ἐπιτροπῆς ἀποσταλείσης πρὸς τὸν Πατριάρχην Ἀλεξανδείας Μελέτιον τὸν Πηγᾶν, ἵνα καλέσῃ αὐτὸν εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον. Τὰ ἔχνη τοῦ Γαβριήλ δὲν ἠδυνήθημεν νὰ παρακολουθήσωμεν εἰς τοὺς Πατριαρχικοὺς Κώδικας, οἷχ ἦττον ὅμως κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἔχομεν σειρὰν Μητροπολιτῶν φερόντων τὸ ὄνομα τοῦτο ὡς ἐν ἔτει 1601 τὸν Βιζύης, τῷ 1602 τὸν Ἀρτης, τῷ 1605 τὸν Σμύρνης, τῷ 1611 τὸν Ἐάνθης, τῷ 1613 τὸν Κυζίκου, ἀλλ' ἄρά γε ὑπῆρξέ τις ἐκ τούτων ὁ Μ. Πρωτοσύγκελος;²

1602. Μ. Πρωτοσύγκελλος Διονύσιος, ἐκλεγείς μητροπολίτης Χριστιανουπόλεως τῆ 28^η Μαΐου 1602, ἀντὶ τοῦ καθαιρεθέντος Συμεών. Ὁ καθηγητὴς Δημ. Χρ. Δουκάκης ἐν τῷ Κατάλογῳ αὐτοῦ περὶ τῶν μητροπολιτῶν Χριστιανουπόλεως δὲν ἀναφέρει τὸν Διονύσιον, ἀντ' αὐτοῦ δὲ ἐν ἔτει 1602 ἔχει τὸν Συμεών. Κατὰ τὴν Νομικὴν Συναγωγὴν τοῦ Δοσιθέου, ὁ καθαιρεθεὶς Συμεών ἠθώφθη τὸν Ἰούλιον τοῦ 1605 ἔτους ἐπὶ τῆ ῥητῇ ὑποσχέσει, ὅτι ἐν περιπτώσει χηρέσεως τοῦ θρόνου Χριστιανουπόλεως θὰ ἀποκατασταθῆ αὐθὶς εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ, ὅπερ καὶ ἐγένετο, διότι ἐν ἔτει 1606 ἀπαντῶμεν τὸν Συμεών ὑπογράφοντα ὡς Χριστιανουπόλεως³.

1602. Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἀνθιμος, Ἐκλεγείς τῆ 23^η Νοεμ-

γόρα. Διονύσιος ὁ Σκυλλόσοφος, ἐν τοῖς Ἑπειρωτικοῖς Χρονικοῖς τόμ. Γ'. σ. 10-22, Τοῦ αὐτοῦ, Ὁ Ἱερομάρτυς Σεραφεῖμ ὑπῆρξε πράγματι Ἀρχιεπίσκοπος Φαναρίου καὶ Νεοχωρίου; σ. 7, 9-11, Ἀθήναι 1931.

¹ Μ. Χαμουδοπούλου, Ἐνθ' ἂν. τόμ. Β' σελ. 781.

² Μ. Χαμουδοπούλου, Ἐνθ' ἂν. τόμ. Β' σελ. 781. Ἐκ/κός Φάρος ἔτος 1928 σ. 38.

³ Τοῦ αὐτοῦ, Ἐνθ' ἂν. τόμ. Β' σελ. 781, Δοσιθέου, Νομικὴ Συναγωγὴ φ. 186 β, Πατριαρχικὸς Κώδιξ Ὑπομημη. Α' σ. 23.

βρίου 1602 Μητροπολίτης Ναυπλίου καὶ παραιτηθεὶς τῇ 12 Φεβρουαρίου 1604. Τὸν Ἄνθιμον οὐτε ὁ Δημ. Χρ. Δουκάκης ἀναφέρει ἐν τῷ ἀτελεστάτῳ καταλόγῳ αὐτοῦ «οἱ Ἐπίσκοποι Ἄργους καὶ Ναυπλίου», οὐτε ὁ Ἀρχιμανδρίτης Ἰεζεκιήλ Βελανιδιώτης ἐν τῷ ἐπίσης ἀτελεῖ καταλόγῳ αὐτοῦ «Ἡ ἐπισκοπὴ Ἄργους καὶ Ναυπλίου»¹.

1604. Μ. Πρωτοσύγκελλος Λεόντιος, ὅστις, θανόντος τοῦ Λαρίσσης Θεωνᾶ, ἐξελέγη κατὰ Ἰανουάριον τοῦ ἔτους τούτου Μητροπολίτης Λαρίσσης. Ὡς ὁ Θεωνᾶς, οὕτω καὶ ὁ Λεόντιος ἐπλήρωσε διὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Βερατίου αὐτοῦ 10,000 γρόσια πεσκέσι μμηρί. Ὁ Ἄνθιμος Ἀλεξούδης ἀνακριβῶς τὴν ἀρχιερατείαν τοῦ Λεοντίου τίθησι τῷ 1606. Ὁ Ν. Γιαννόπουλος² τῷ 1605 ἔτει τίθησι τὸν Παρθένιον, ὁ δὲ Ἄνθιμος Ἀλεξούδης τῷ 1611 ἔτει μετὰ τὸν Λεόντιον ἔχει Τιμόθεον, τὸν ὁποῖον ἀπαντῶμεν ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ 1610 ἔτους³.

1604. Μ. Πρωτοσύγκελλος Φιλόθεος, Οὗτος ζητηθεὶς ὑπὸ τῶν Ῥοδίων, τῇ 24^η Μαρτίου 1604 ἐξελέγη Μητροπολίτης Ῥόδου. Τὸν Φιλόθεον εὐρίσκομεν εἰς Πατριαρχικοὺς Κώδικας παραιτηθέντα τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1626, ἐν τούτοις ὁ μὲν Περικλῆς Ζερλέντης θέλει αὐτὸν ἀποθανόντα ἐν Ῥόδῳ τῷ 1625 ἔτει, ὁ δὲ Τρύφων Εὐαγγελίδης περιορίζει τὴν ἀρχιερατείαν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ 1604 - 1610, μετ' αὐτὸν γράφει ἀπὸ τοῦ 1610 - 1612 ἔτους Ἰγνάτιον τὸν Β', καὶ μετ' αὐτὸν ἀπὸ τοῦ 1612 - 1637 ἔτους τὸν Παχώμιον, ἀλλ' ἡμεῖς τὸν Ἰούνιον τοῦ 1613 ἔτους ἀπαντῶμεν Φιλόθεον ὁ ὑπ' ἀριθ. 1125 Κῶδιξ τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὁρει Μονῆς τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου «Ὁμιλίου» εἶναι ἔργον τοῦ Ῥόδου Φιλοθέου⁴.

1606. Μ. Πρωτοσύγκελλος Σωφρόνιος, ὅστις τῇ 5^η Δεκεμβρίου 1606 ἐξελέγη Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης. Κατὰ τοὺς Ἀρχιερατικοὺς Καταλόγους τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου Δωροθέου Εὐελπίδου, τοῦ εἶτα Κορυστᾶς, ἐξελέγη τῷ 1608, κατὰ δὲ τὸν Ἄνθιμον Ἀλεξούδην ἀπὸ τοῦ 1605 -

¹ Δοσιθέου, Νομικὴ Συναγωγὴ σελ. 243, 3, Ἀργολικὸν Ἡμερολόγιον (ἔτος 1910) σελ. 97, 269.

² «Ἐπετηρὶς Παρνασσῶν» Τόμ. Γ' σελ. 270.

³ Φιλαρέτου Βαφειδίου. Ἐνθ' ἀν. τόμ. Γ' μέρ. Α' σελ. 28 σημ. 1, Μ. Γεδεών, Βραχεία σημειώσεις περὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν δικαίων σελ. 51, Πρβλ. Ζωσιμᾶ Ἐσφιγμενίτου, ἐν «Προμηθεῖ» τόμ. Δ' (1892) Βόλος σελ. 311 - 316. Μαυρογορδάτειος Βιβλιοθήκη Παράρτημα τοῦ ΙΗ' τόμ. τοῦ «Ἑλλην. Φιλολογ. Συλλόγου» Κ/λεως. σελ. 173.

⁴ Κῶδιξ Ὑπομνημάτων 2, 89. Περί Φιλοθέου βλ. «Νέος Ποιμὴν» ἔτος Β' σελ. 76. Τρ. Εὐαγγελίδου, Ἐκκλησία Ῥόδου ἐν Ἐπετηρίδι Ἐταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν τόμ. ζ' σελ. 168, Σωφρονίου Εὐστρατιάδου, Ἐνθ' ἀν. τόμ. Α' σελ. 622, «Ἱερός Σύνδεσμος» ἔτος 1916 ἀριθ. 277 σελ. 10.

1607. Ὁ Louis Petit τὸν Σωφρόνιον τίθησιν ἐκλεγέντα μετὰ τὸν Κοσμᾶν τῇ 5^ῃ Δεκεμβρίου 1606 καὶ παραιτηθέντα τῇ 3 Σεπτεμβρίου 1907 ¹.

1606. Ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ τοῦ ἀπὸ Μ. Πρωτοσυγκέλλων Σωφρονίου εἰς τὴν Μητρόπολιν Θεσσαλονίκης συνυποψήφιοι ἦσαν ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος Μητροφάνης, καὶ ὁ «λογιώτατος» Πρωτοσύγκελλος καὶ ἑφημέριος Χρυσοπηγῆς Ἰγνάτιος, περὶ οὗ ἀνωτέρω ἐγράψαμεν. Περὶ τοῦ Μητροφάνους δὲν ἔχομεν ἄλλας πληροφορίας· τοῦτο μόνον γνωρίζομεν περὶ αὐτοῦ. Μητροφάνην Λήμνου ἀπαντῶμεν ἐν ἔτει 1606, ἀλλὰ βραδύτερον ἐν ἔτει 1622 Βάρνης Μητροφάνην, τῷ 1624 Σωζουπόλεως Μητροφάνην καὶ 1628 Ἀγχιάλου Μητροφάνην· πιθανῶς ὁ Λήμνου Μητροφάνης νὰ ταυτίζεται πρὸς τὸν Μ. Πρωτοσύγκελλον· ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὸν τίτλον «λογιώτατος» παρατηροῦμεν, ὅτι εἰς τὰ Ὑπομνήματα τῆς ἐκλογῆς Ἀρχιερέων ἀπαντῶσιν οὐχὶ σπανίως παρὰ τὰ ὀνόματα τῶν ὑποψηφίων, καὶ τὰ διακριτικὰ «λογιώτατος», «σπουδαῖος», ἢ «σπουδαιότατος», «διδάσκαλος» καὶ «λογιώτατος διδάσκαλος», «ζωγράφος», «μουσικώτατος». Ἐνδεικτικὰ τῆς λογιότητος, σπουδαιότητος καὶ μουσικότητος τῶν ὑποψηφίων ².

Ἀπὸ τοῦ 1606 - 1620 ἔτους, μὴ θπαρχόντων ἐν τοῖς Κώδιξιν ὑπομνημάτων, ἀγνοοῦμεν τοὺς Μ. Πρωτοσυγκέλλους. Ἐν ἔτει 1609 εἰς ἄλλας πηγὰς ἀπαντῶμεν Πρωτοσύγκελλον τῆς Μ. Ἐκκλησίας τὸν ἐκ Σμύρνης Γαβριήλ Σουμμαρίπαν, πιθανῶς Ἀνδριον ὅστις κατὰ τὸ 1615 ἢ 1618 ἐξελέγη Μητροπολίτης Μηθύμνης, Ὁ Ἀνθιμος Ἀλεξούδης ἔχει τὸν Γαβριήλ τῷ 1621 οὐχὶ ὀρθῶς. Κατὰ τὸν Κατάλογον τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου Δωροθέου Εὐελπίδου ὁ Γαβριήλ παρητήθη τῇ 24 Φεβρουαρίου 1621. Ἐν τούτοις ἐν ἔτει 1634 ἀπαντῶμεν Μηθύμνης Γαβριήλ διάφορον βεβαίως τοῦ Σουμμαρίπα. Περὶ τοῦ Γαβριήλ Σουμμαρίπα μεταστάντος εἰς τὸν Παπισμὸν ἔχομεν ἀρκετὰς πληροφορίας, εἰς ἃς παραπέμπομεν τοὺς ἀσχολουμένους περὶ τὰ τοιαῦτα ³.

1620. Μ. Πρωτοσύγκελλος Εὐθύμιος, ὅστις, παραιτηθέντος τοῦ Σωφρονίου, ἐξελέγη Μητροπολίτης Βάρνης κατὰ τοὺς Πατριαρχικοὺς Κώδικας, ἀγνοοῦμενος ὑπὸ τοῦ Ἀνθίμου Ἀλεξούδη.

¹ «Échos d'Orient» ἔτος Β' σελ. 154, «Ἐκ/κὴ Ἀλήθεια» τόμ. ΚΓ' σελ. 254, E. m. Legrand, Bibliographie Hellénique τόμ. Γ' σελ. 86. Γρηγόριος ὁ ἱερομόναχος καὶ ἔξαρχος Πατριαρχικὸς ἔγραψεν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν πανοσιώτατον καὶ λογιώτατον ἐν Πρωτοσυγκέλλοις Σωφρόνιον περὶ τοῦ μαρτυρίου Κετᾶβας. Πρόκειται ἀρὰ γὰρ περὶ τοῦ ἡμετέρου Σωφρονίου;

² «Ἐλλην. Φιλολογ. Σύλλογος Κ/λεως» τόμ. ΚΖ' σελ. 382, «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» τόμ. ΔΒ' σελ. 362, 365.

³ «Ἐλλην. Φιλολογ. Σύλλογος Κ/λεως» τόμ. ΚΖ' σελ. 387, Μαυρογορδάτειος Βιβλιοθήκη Παράρτημα «Ἐλλην. Φιλολ. Συλλόγου Κων/λεως» τόμ. ΙΗ' σελ. 174, Σπ. Λάμπρου, «Νέος Ἑλληνομνήμων» τόμ. Ε' σελ. 462, 464, Βερολίνοιος Κώδιξ 1447 (43 Philip.) Βαρβερμανὸς Κώδιξ (Vaticanus) φύλ. 33 280.

1625. Μ Πρωτοσύγκελλος Ἀβέρκιος, ὅστις κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1625 ἔτους ἐξελέγη Μητροπολίτης Φιλίππων καὶ Δράμας, θανόντος τοῦ Κλήμεντος. Κατὰ τὸν Μερσιδὴν ὁ Ἀβέρκιος ἀπεβίωσεν ἐν ἔτει 1636, κατὰ δὲ τὸν Louis Petit οὗτος ἀφιέρωσεν ἐν ἔτει 1626 σημαντικὰς δωρεὰς εἰς τὴν Μοῆν Εἰκοσιφοινίσσης, ἧς πιθανῶς τρόφιμος ὑπῆρξε¹.

1625. Μ. Πρωτοσύγκελλος Δανιὴλ ἐκλεγείσθε κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο Μητροπολίτης Κορίνθου, θανόντος Νεοφύτου, μετατεθείς δὲ τῇ 17^η Ἰουλίου 1628 εἰς τὴν Μητρόπολιν Σερρών ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ Ἀχιλλίου. Ὁ Δανιὴλ ἀπεβίωσεν ὡς Σερρών τῷ 1651 ἔτει².

1626. Μ. Πρωτοσύγκελλος Γρηγόριος, ὅστις, καθαιρεθέντος Ἰωάσαφ, ἐξελέγη ἐν ἔτει 1626 ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ Α' τοῦ Λουκάρεως μητροπολίτης Χαλκηδόνος, προβιβασθεὶς τῷ 1630 εἰς τὴν Μητρόπολιν Καισαρείας. Ὁ Γρηγόριος Νισύριος ἦν τὴν πατρίδα, παραιτηθεὶς δέ, ἡσύχασεν ἐν τῇ ἐν Πάτμῳ Μοῆ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, ἧς ἀδελφὸς διετελεῖ καὶ ἐν ἡ κάτω εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν ἀπεβίωσε τῇ 11^η Μαΐου 1634³.

1627. Μ. Πρωτοσύγκελλος Δωρόθεος, ὅστις τῇ 24^η Ὀκτωβρίου 1627 ἐξελέγη Αἰγίνης, ἧς ἔδρας παρητήθη τῷ 1651 ἔτει⁴.

1628. Μ. Πρωτοσύγκελλος Χριστοφόρος Πελοποννήσιος, ἐκλεγείσθε τῷ 1628 μητροπολίτης Μελενίκου, παραιτηθεὶς κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1654 ἔτους ὑπὲρ τοῦ ἀνεψιοῦ αὐτοῦ Θεοφάνους καὶ ἐφησυχάσας εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ⁵.

1626-1633. Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἀντώνιος ἐκ Χίου, ὅστις ἐν ἔτει 1625 ἐτέθη ὡς συνυποψήφιός ἐν τῇ ἐκλογῇ τοῦ Ἀνδρου Μακαρίου, τῇ δὲ 22^α Μαρτίου 1633 ἐξελέγη Δρύστρας, καθαιρεθέντος τοῦ Ἰωακείμ. Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1637 ἔτους ἐπαύθη, ἐγένετο δὲ Δρύστρας ὁ Ἱερεμίας πρῶτην Μυρέων, ἣτις πρᾶξις φαίνεται ὅτι ἠπράκτησε. Τῷ 1640 ἔτει ὁ Ἀντώνιος ἐπανάλαβε τὸν θρόνον αὐτοῦ, ἀλλὰ τῷ 1650 παραιτηθεὶς, ἐξελέγη τῇ 16 Μαρτίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους Παλαιῶν Πατρῶν, ἀποβιώσας κατ' Ἀπρίλιον τοῦ

¹ «Échos d'Orient» ἔτος 1899 σελ. 265.

² Δοσιθέου Ἱεροσολύμων, Νομικὴ Συναγωγὴ σελ. 243. «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» τόμ. Β' σελ. 669, «Ἱερὸς Σύνδεσμος» ἔτος 1916 ἀριθ. 277 σελ. 10, «Δελτίον Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας» τόμ. Β' τχ. Η', Μητροπολίτου Παράμυθιας Ἀθηναγόρα, Ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἰωαννίνων ἐν «Ἡπειρωτικοῖς Χρονικοῖς» ἔτος Γ' σελ. 29.

³ «Νέα Σιών» τόμ. Β' (1905) τχ. ζ'. σελ. 851.

⁴ Μ. Γεδεών, Συμβολαὶ εἰς τὴν Ἱστ. τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλ. Ἀθηνῶν (Ἀθῆναι 1891) σελ. 20.

⁵ Κώδιξ Πατριαρχικῶν Ὑπομνημάτων Α. σελ. 196, «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» τόμ. ΙΑ' σελ. 383.

1653 ἔτους¹. Πρὸς τὸν Ἀντώνιον ὄντα Μ. Πρωτοσύγκελλον ἀπηύθυνεν ἐπιστολὴν Γεώργιος ὁ Τραπεζούντιος.

1633. Μ. Πρωτοσύγκελλος Σωφρόνιος, ὅστις τῇ 9 Δεκεμβρίου 1633, θανόντος Θεοφάνους, ἐξελέγη Μητροπολίτης Ἀθηνῶν, ἔχων συνυποψηφίους τὸν Ἀρχιμανδρίτην τῆς Μ. Ἐκκλησίας Φιλόθεον καὶ τὸν Πρωτοσύγκελλον τῆς Μ. Ἐκκλησίας Παρθένιον. Μὴ φέρων ὁμῶς τὰ μεγάλα χρέη τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ, ἠναγκάσθη νὰ παραιτηθῇ, ἀντικατασταθεὶς ὑπὸ τοῦ Διαυλείας καὶ Ταλαντίου Δανιήλ. Κατὰ τὸν Μ. Πρωτοσύγκελλον Δωρόθεον Εὐελπίδην, τῇ 5^η Δεκεμβρίου τοῦ 1639 ἔδωκεν ἔγγραφον ὑπόσχεσιν, ὅτι ἀπολείπει τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ, τῷ δὲ 1640 ἔτει ἐπὶ τοῦ Πατριαρχοῦ Παρθενίου τοῦ Α' ἐξελέγη Βιδύνης, τελευτήσας τὸ 1645 ἔτος².

1635. Μ. Πρωτοσύγκελλος Γρηγόριος. Οὗτος ἦτο Μ. Πρωτοσύγκελλος Κυρίλλου τοῦ ἀπὸ Βερροίας, καὶ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1638 ἐξελέγη Μητροπολίτης Προικοννήσου, θανόντος τοῦ Δανιήλ. Τὸ 1635 ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος Γρηγόριος ἐστάλη ὑπὸ τοῦ Πατριαρχοῦ Κυρίλλου τοῦ ἀπὸ Βερροίας εἰς Κεφαλληνίαν καὶ εἰς τὰς Νήσους διὰ βοήθειαν. Διὰ τοῦ αὐτοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου ἐστάλη πατριαρχικὸν ἀφοριστικὸν γράμμα διὰ τὰ σκευὴ καὶ τὰ λοιπὰ πράγματα τοῦ ἐν Ζακύνθῳ τελευτήσαντος Κορίνθου Ἀνθίμου. Κατὰ τὸν Μ. Πρωτοσύγκελλον Δωρόθεον Εὐελπίδην παρητήθη τῆς Προικοννήσου, τῷ 1638 ἔτει ἀντικατασταθεὶς ὑπὸ τοῦ πρῶην Ἡρακλείας Ἱερεμίου. Οὗτος ὁ Γρηγόριος φαίνεται ὅτι ἦτο ἐκ Χίου μοναχὸς τῆς ἐν Χίῳ Νέας Μονῆς ἐκ τῆς οἰκογενείας Χρυσοβελώνη καὶ μαθητῆς τοῦ Γεωργίου Κορεσίου, γράψας «Σύνοψιν τῶν θείων καὶ ἱερῶν διδαγμάτων τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας»³.

¹ Κώδιξ Πατριαρχικῶν Ὑπομνημάτων Α (333) σελ. 174, 245, Δοσιθέου Ἱεροσολύμων, Νομικὴ Συναγωγή σελ. 235, «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» τόμ. Β' σελ. 695, Σάββα Ἰωαννίδου, Ἱστορία καὶ Στατιστικὴ Τραπεζούντος, Γ. Ζολώτα, Ἱστορία τῆς Χίου τόμ. Γ' μέρος Β' σελ. 54, ἐνθα ἐσφαλμένως λέγει, ὅτι ἐπὶ Κυρίλλου Α' 1626 διωρίσθη Ἀρχιεπίσκοπος Ἄνδρου, ἀλλ' ἀπλῶς ἦτο ὁ συνυποψήφιος τοῦ ἐκλεγέντος Ἄνδρου Μακαρίου, Δημ. Πασχάλη, Ἀναγραφὴ χρονολογικὴ τῶν ἀπὸ Χριστοῦ ἀρχιερατευσάντων ἐν τῇ νήσῳ Ἄνδρω, ἐν «Θεολογίας» τόμ. Δ' (1926) σ. 250-251.

² «Σωτήρ» Ἱεροσολιτικὸν περιοδικὸν τόμ. Α' σελ. 59, «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» τόμ. Β' σελ. 669, 697 καὶ σημ. 1, Κ. Σάθα, Μεσαιωνικὴ βιβλιοθήκη τόμ. Γ' σελ. 573, Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου (Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν), Ἡ Ἐκκλησία Ἀθηνῶν σελ. 56. Μ. Γεδεών, Ἐνθ' ἂν σελ. 20.

³ Κώδ. Suppl. 211 (φ. 16 β-7^β) καὶ (φ. 118^{αβ}) τῆς ἐν Ἀθήναις Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης. Α. Βλαστοῦ, Χιακὰ τόμ. Β' σ. 91. 93, Ν. Α. Βέη, Byzantinisch-Neugriechische Jahrbücher Bd. V. σελ. 93, Κ. Σάθα, Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη τόμ. Γ' σελ. 93. 484, Κώδιξ Πατριαρχικῶν Ὑπομνημάτων 2 σελ. 363, Μ. Γεδεών, Ἡ Προικοννήσος σελ. 207, «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» τόμ. Β' σελ. 696, Γ. Ζολώτα, Ἱστορία τῆς Χίου τόμ. Γ' μέρος Β' σελ. 803, 804, ὅστις λέγει ὅτι ὁ Γρηγόριος ἐχρημάτισε διδάσκαλος Μακαρίου Πατμίου, Μ. Γεδεών, Χρονικὰ Πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας σελ. 95 σημ. 3, Κ. Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, Τὰ Σωζόμενα Ἐκκλησιαστικὰ Συγγράμματα τόμ. Α' σελ. 467.

1637. Μ. Πρωτοσύγκελλος Παχώμιος, ὅστις τῇ 5^ῃ Φεβρουαρίου τοῦ ἔτους τούτου ἐξελέγη Μητροπολίτης Χαλκηδόνος, θανόντος Νεκταρίου. Κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1638 ἔτους ἀπαντᾶται ὑπόμνημα ἐκλογῆς τοῦ ἱερομονάχου Διονυσίου εἰς τὴν Μητρόπολιν Χαλκηδόνος ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ Παχωμίου ἐν τούτοις οὗτος φαίνεται παρεδρεῦν ἐν τῇ Συνόδῳ τῷ 1638, ὑπογράφων ἐν τῷ γράμματι τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου περὶ τῆς ἐν Εὐβοίᾳ Μονῆς τῆς Μεταμορφώσεως, ὧς ἐπ' ἕσης τῷ 1639, 1640, 1641, καὶ 1642 ἔτει. Ὁ Ἀμασείας Ἀνθιμος Ἀλεξούδης παρατείνει τὴν ἀρχιερατείαν αὐτοῦ μέχρι τοῦ 1647¹.

1638. Μ. Πρωτοσύγκελλος Γαβριήλ, ὅστις ὑπογράφει ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ Κονταρῆ τὴν καταδίκην Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως καὶ τῶν Αἰρετικῶν αὐτοῦ Κεφαλαίων².

1639. Μ. Πρωτοσύγκελλος Παρθένιος, ὅστις κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1639 ἔτους ἐξελέγη Μητροπολίτης Χίου ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ καθαιρεθέντος Κυρίλλου (Ἀμυγδάλου). Ὁ Παρθένιος ἐν τῷ ὑπομνήματι χαρακτηρίζεται ὡς «λογιώτατος»³.

1639. Μ. Πρωτοσύγκελλος Μελέτιος, ὁ πολὺς Μελέτιος ὁ Συρῖγος οὗτος ἀναφέρεται μὲν ὡς Πρωτοσύγκελλος τῆς Μ. Ἐκκλησίας, ἀλλὰ φαίνεται, ὅτι διετέλεσε καὶ Μέγας τοιοῦτος ἐν τούτοις οὔτε τὸν ἕνα, οὔτε τὸν ἄλλον τίτλον διετήρησεν ἐπὶ πολὺ. Ἐνῶ δὲ τοσάκις ἐτέθη συνυποψήφιος εἰς ἀρχιερατικὰς ἐκλογὰς διὰ τὴν Σόφειαν, Ἀδριανούπολιν, Ἄγκυραν, οὐδέποτε ἐξελέγη. Περὶ Μελετίου Συρῖγου πολλὰ ἐγράφησαν καὶ θὰ γραφῶσιν ἔτι⁴.

1642. Μ. Πρωτοσύγκελλος Παΐσιος ὁ εἶτα Οἰκουμενικὸς

¹ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» τόμ. Β' σελ. 659, 670, Miklosich-Müller, Acta et Diplomata τόμ. Β' σελ. 195, Ἐλληνικά» τόμ. Β' σελ. 156, Β. Α. Μυστακίδου, Οἱ Λασκάρεις, Ἐπετηρὶς Ἐταιρ. Βυζ. Σπουδῶν τόμ. Ε' σ. 163.

² L. Allatii, Ecclesiae Occidentalis atque Orientalis . . . σελ. 1065.

³ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» τόμ. Β' σελ. 696. Τὸν Παρθένιον τοῦτον ὁ Μηναῖος Δ. Χαμοῦδόπουλος (ἐν Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» ἐνθ' ἀν. σελ. 696 σημ. 3) θεωρεῖ ὡς τὸν μετὰ ταῦτα Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Παρθένιον τὸν Γ' τὸν Παρθενάκην, ὁ διαπρεπὴς καθηγητὴς κ. Κ. Ἀμαντος ὅμως δέχεται δύο Παρθένιους Χίου, τὸν ἐν ἔτει 1634 «τὸν λογιώτατον», τὸν ὁποῖον τῷ 1642 διεδέχθη ὁ Ἱερεμίας, καὶ ἕτερον Παρθένιον τῷ 1643 καὶ ἕξῃς τὸν εἶτα Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ἴδε Κ. Ἀμάντου, Ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν τῆς Χίου ἐν Ἐλληνικῶν» τόμ. Δ' τχ. α'. (1931) Ἀθῆναι σελ. 53. (Ἐνταῦθα δέον νὰ διορθωθῇ ἡ σημ. 3. ἀντὶ «τόμ. Β' Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας σελ. 692. εἰς σελ. 696).

⁴ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» ἔτος (1913) σελ. 30, Ζαχαρίου Μαθᾶ, Κατάλογος ἱστορικῶς τῶν πρώτων ἐπισκόπων καὶ τῶν ἐφεξῆς Πατριαρχῶν σελ. 133, Ἀνδρέου Παπαδοπούλου Βρετοῦ, Νεοελληνικὴ Φιλολογία μέρ. Α' σελ. 246, Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» ἔτος ΛΒ' σελ. 363, Ἀνδρονίκου Δημητρακοπούλου Ὁρθόδοξος Ἑλλάς σελ. 158, Κωνσταντίου Α' τοῦ ἀπὸ Σιναίου, Βιογραφία καὶ Συγγραφαὶ ἐλάσσονες· ἔκδοσις Θεοδ. Μ. Ἀριστοκλέους σελ. 147, Ἐchos d' Orient» τόμ. XI (1908) σελ. 264, 331 καὶ τόμ. XII (1909) σελ. 17, 167, 281, 336, Δελτίον Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἐταιρίας» τόμ. Β' σελ. 444.

Πατριάρχης. Οὗτος τῇ 16^η Φεβρουαρίου ἐξελέγη Ἐφέσου, καθαιρεθέντος Μελετίου, μετατεθεὶς τῇ 12^η Ἀπριλίου 1645 εἰς Λάρισσαν ἀντὶ τοῦ ἀποθανόντος Γρηγορίου· ἐν τούτοις τῷ 1646 ἔτει ἀπαντᾶται ὡς Ἐφέσου. Τῷ 1652 ἐξελέγη Οἰκουμενικός, παραιτηθεὶς τὸν Ἰούλιον τοῦ 1653 καὶ ἀποσυρθεὶς εἰς Χάλκην, ἐξ ἧς ἐκλήθη καὶ πάλιν τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1654 τὸ β' ἐπὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἀλλὰ τῇ 8^η Αὐγούστου τοῦ 1655 παραιτηθεὶς ἔλαβε προεδρικῶς τὴν Κύζικον καὶ εἶτα τὴν Ἐφεσον. Κατὰ τὸν Δοσίθεον Ἱεροσολύμων ὁ Πατριάρχης Παΐσιος ἦτο ἐκ Λέσβου, ὅπου καὶ ἀπεσύρθη, ἐπιζήσας 37 ἔτη, καὶ ἐκεῖ ἀπεβίωσεν ¹.

1642. Μ. Πρωτοσύγκελλος Νικηφόρος. Τὸν Νικηφόρον ἀπαντῶμεν ὡς Μ. Πρωτοσύγκελλον ὑπογράφοντα τὴν καταδίκην τῶν Καλβινικῶν κεφαλαίων Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως κατὰ Μαΐον τοῦ 1642. Ἐπ' ἴσης ὑπογράφει ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Παρθενίου τὸ γράμμα τὸ σχετικὸν πρὸς τὴν συναίνεσιν τοῦ Πέτρου Μογίλα Μητροπολίτου Κιέβου. Ἐν ἔτει 1643 ἀπαντῶμεν Νευροκοπίου Νικηφόρον· ἀρά γε οὗτος ἔχει σχέσιν πρὸς τὸν Μ. Πρωτοσύγκελλον Νικηφόρον; ²

Μέγας Πρωτοσύγκελλος τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου ἐ χρημάτισε καὶ ὁ πολὺς Μητροφάνης ὁ Κριτόπουλος ὁ εἶτα Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας ³.

Ἐπ' ἴσης Μ. Πρωτοσύγκελλος ἐπὶ Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως ἐ χρημάτισε κατὰ τὸ 1638 καὶ ὁ Ναθαναήλ ὁ Κανώπιος, Κρής τὴν πατρίδα, ὅστις ἐν ἔτει 1651 ἐξελέγη Μητροπολίτης Σμύρνης, ἀφ' οὗ προηγουμένως μετέβη εἰς Ἀγγλίαν καὶ ἐσπούδασεν εἰς τὸ ἐν Ὁξωνίᾳ Φροντιστήριον ⁴.

Ὡς Πατριαρχικὸς Πρωτοσύγκελλος ἢ Πρωτοσύγκελλος τῆς Μ. Ἐκκλησίας κατὰ τὴν περίοδον ταύτην τῷ 1625 διεκρίθη Παΐσιος ὁ Μεταξᾶς ⁵.

Πρωτοσύγκελλοι τῆς Μ. Ἐκκλησίας γνωστοὶ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἀπαντῶνται ὁ Μακάριος προεστὼς Κοντοσκαλίου, ὅστις ἐν ἔτει 1601

¹ Κ. Σάθα, Μεσαιωνικ. Βιβλιοθ. τόμ. Γ' σελ. 576. 578, Παράρτημα «Ἑλλην. Φιλολ. Συλλόγου Κων/πόλεως» τόμ. Κ-ΚΒ' σελ. 102, «Παρνασσού» τόμ. 10 σ. 271, Μ. Γεδεών, Πατριαρχ. πίνακες σελ. 581. 583, «Ὁρθοδοξίας» ἔτος 1928 σελ. 76, Δοσίθεου Ἱεροσολύμων, Περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχευσάντων βιβλ. ΙΑ'. κεφ. ια'.

² L. Allatii, Ἐνθ' ἄν. σελ. 1086, Β. Α. Μυστακίδου, Οἱ Λασκάρες, Ἐνθ' ἄν. σελ. 164.

³ «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» τόμ. Γ' σελ. 635, Ἀνδρονίκου Δημητρακοπούλου, Ἐνθ' ἄν. σελ. 154.

⁴ Ἀνδρονίκου Δημητρακοπούλου, Προσθήκαι καὶ διορθώσεις εἰς τὴν Νεοελληνικὴν Φιλολογίαν Κ. Σάθα σελ. 67. «Πανδώρα» ἔτος ΚΑ' σελ. 449, Ém. Legrand, Bibliographie Hellénique au dix-septième siècle τόμ. Δ' σελ. 502-505, 506, 511, 512, 513, 514, 516 καὶ L. Allatii, Ἐνθ' ἄν. σελ. 1020.

⁵ «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» τόμ. Γ' σελ. 402 κέ., Μ. Γεδεών, Χρονικὰ Πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας σελ. 80. 81 σμμ. 17.

ἐξελέγη Μητροπολίτης Γάνου¹ ὁ Ναθαναήλ, ὅστις τῇ 3^ῃ Δεκεμβρίου τοῦ 1602 ἐξελέγη Μητροπολίτης Ἀθηνῶν². Ὁ Νεόφυτος, ὅστις τῇ 30^ῃ Νοεμβρίου τοῦ 1620 ἐτέθη ὡς συνυποψήφιος τοῦ Γερασίμου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας καὶ ὁ Δανιήλ τρίτος υποψήφιος ἐν τῇ αὐτῇ ἐκλογῇ³. Ἐπίσης ὁ Βενιαμὶν ἀποσταλεῖς ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου ὡς ἔξαρχος εἰς Χίον πρὸς ἐξέτασιν τοῦ Πατριαρχικοῦ Σταυροπηγιακοῦ Ἀγίας. Οὗτος τῷ 1621 ἔτει ἐτέθη ὡς συνυποψήφιος ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ζαρνάτας Παρθενίου⁴.

Ἐν Ἐπιστολῇ Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως πρὸς τὸν Πατριάρχην Τιμόθεον ἀναφέρεται οὐχὶ εὐφίμως ὁ Πρωτοσύγκελλος τοῦ Τιμοθέου Παρθένιος⁵.

Ἐν ἔτει 1624 ἐν τῷ ὑπομνήματι τῆς ἐκλογῆς εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Λευκάδος τοῦ Ναθαναήλ ἐτέθησαν συνυποψήφιοι οἱ Πρωτοσύγκελλοι Ἀνθιμος καὶ Νεκτάριος⁶.

Κατὰ τὸ ἔτος 1634 ἐν τῷ ὑπομνήματι τῆς ἐκλογῆς τοῦ Προύσης Χρυσάνθου συνυποψήφιοι ἦσαν ὁ Πρωτοσύγκελλος τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας Ναθαναήλ (ὁ Κονώπιος) καὶ ἕτερος Πρωτοσύγκελλος Κλήμης⁷.

Ἐπίσης Πρωτοσύγκελλος τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας ἦτο καὶ ὁ Ματθαῖος, ὅστις, παραιτηθέντος Ἰγνατίου, ἐξελέγη Χίον⁸.

Ἐπίσης καὶ Φίλιππος ὁ Κύπριος ἦτο Πρωτοσύγκελλος τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας, γράφας χρονικὰ τῶν πατριαρχευσάντων ἐν Κωνσταντινουπόλει μέχρι τοῦ ἀχθ' (1639) ἔτους τυπωθέντα Ἑλληνιστὶ καὶ Λατινιστὶ ἐν Φρανκουέρῃ τοῦ Βελγίου⁹.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀπὸ τοῦ 1612 - 1644 ἔτους ὡς Πρωτοσύγκελλος ἀναφέρεται ὁ περιβόητος Ἀθανάσιος ὁ Ῥήτωρ ὁ Κύπριος «τὴν γνώμην ἀλλότριος καὶ ἐπίβουλος» κατὰ τὸν Ζαβίραν. Αὐστηρῶς ἐπίσης περὶ αὐτοῦ γράφει καὶ ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Δοσίθεος. Περὶ τοῦ Ἀθα-

¹ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» τόμ. Β' σελ. 780.

² Μ. Γεδεών, Συμβολαὶ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας Ἀθηνῶν σελ. 8.

³ Σπ. Λάμπρου, «Νέος Ἑλληνομνήμων» τόμ. Ε' σελ. 462, Ἀθ. Παπαδοπούλου. Κεραμέως, Ἀνάλεκτα Ἱεροσολυμ. Σταχυολογίας τόμ. Δ' (Πετρούπολις 1897) σελ. 93.

⁴ Γ. Ζολώτα, Ἱστορία τῆς Χίου τόμ. Γ' μέρος Β' σελ. 106, «Ἱερὸς Σύνδεσμος» ἔτος 1916 ἀριθμ. 256.

⁵ Em. Legrand, Bibliographie Hellénique au dix-septième siècle τόμος Δ' σελ. 288 (Paris 1896).

⁶ Κώδιξ Ὑπομνημάτων (333) Α' σελ. 139.

⁷ Κώδιξ Ὑπομνημάτων Α' (333) σελ. 267.

⁸ Κατάλογος Μ. Πρωτοσυγκέλλου Δωροθέου Εὐελπίδου, Κώδιξ Πατριαρχικός Α' (333) σελ. 273. Καὶ ὁ Ἰγνάτιος οὗτος ἦτο Πρωτοσύγκελλος τῆς Μ. Ἐκκλησίας.

⁹ Μελετίου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τόμ. Γ' σελ. 437, Θεοδώρου Ἀθανασίου, Περὶ τῶν Ἑλληνικῶν Σχολῶν Ρουμανίας σελ. 122.

νασίου τούτου ἀναφέρεται ἐν Πατριαρχικαῖς Ἐπιστολαῖς, ὅτι «εἶχε τὸ δικαίωμα ὡς Πρωτοσύγκελλος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου νὰ φέρῃ πῖλον μετὰ σταυροῦ, ἔτι δὲ περιβάλλεσθαι μανδύαν ποταμώδη καὶ βακτηρίαν τῇ χειρὶ κατέχειν καὶ ἐπὶ τοῦ φελωνίου σταυρὸν φέρειν ἅτε Πρωτοσυγγέλλω τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας προχειρισθέντι»¹.

Ἀπὸ τοῦ 1642 - 1651, ὡς εἴπομεν, ὑπάρχει χάσμα εἰς τοὺς Πατριαρχικοὺς Κώδικας τῶν Ὑπομνημάτων.

1646. Μ. Πρωτοσύγκελλος Λαυρέντιος Δρυστριανός, ὅστις ἀναφέρεται ἐν Συνοδικῷ Γράμματι τῆς 7 Μαρτίου ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Παρθενίου τοῦ Β' ².

1651. Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἰωακείμ, ὅστις τῇ 11^η Ἰανουαρίου τοῦ ἔτους τούτου ἐξελέγη Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης, παραιτηθέντος Θεοκλήτου, ἢ κατ' ἄλλην ἔκδοσιν κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1654· δὲν εἶναι εἰσέτι ἐξηκριβωμένον μέχρι τίνος ἔτους διετέλεσε Θεσσαλονίκης, πιθανῶς μέχρι τοῦ 1661, ἴσως μέχρι τοῦ 1655, ὅτε, ὡς γνωστόν, ὁ Πατριάρχης Διονύσιος Γ' ὁ Βαρδαλῆς παραιτηθεὶς, ἔλαβε προεδρικῶς τὴν Θεσσαλονίκην ³.

1652. Μ. Πρωτοσύγκελλος Διονύσιος, ὁ εἶτα οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Ὁ Διονύσιος Βαρδαλῆς ἐξ Ἄνδρου καταγόμενος ἐξελέγη ἀπὸ Μεγάλων Πρωτοσυγγέλλων κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1652 Μητροπολίτης Λαρίσσης ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον ἀνελθόντος Λαρίσσης Παισίου. Ἄν πιστεύσωμεν τὸν Ἀθανάσιον Κομνηνὸν Ὑψηλάντην ὁ Διονύσιος τῷ 1659 ἔλαβε προεδρικῶς τὴν Προῦσαν, ἐν τούτοις τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι ἀπὸ Λαρίσσης τὸν Ἰούνιον ἢ κατ' ἄλλους τῇ 9^η Αὐγούστου 1662 ὁ Διονύσιος ἐξελέγη Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διαδεχθεὶς τὸν ἀπὸ Προύσης Παρθένιον τὸν Δ', παραιτηθεὶς τῇ 21 Ὀκτωβρίου 1665, μετὰ ὀλιγοχρόνιον δὲ Προεδρείαν τῆς Θεσσαλονίκης ἀπῆλθεν εἰς Ἄθω, ὅπου διεβίωσε τὸν ὑπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς του μέχρι τοῦ 1696 ἐν τῇ ἱερᾷ Μονῇ τῆς Λαύρας τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, ἧς εὐεργέτης ἀνεδείχθη. Ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Δοσιθέος γράφει περὶ αὐτοῦ, ὅτι «μετὰ Τιμόθεον οὐκ ἔχω συγκρινόμενον αὐτῷ Πατριάρχῳ Κωνσταντινουπόλεως ἕως τῆς ὥρας ταύτης ἐπὶ φρονήσει καὶ ζωῇ ἐναρέτῳ»⁴.

¹ Δοσιθέου Ἱεροσολύμων, Περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις Πατριαρχ. σελ. 1173, Ἐπ. Legrand, Bibliogr. Hellénique au dix-septième siècle (Paris 1894) τόμ. Α' σελ. 416, τόμ. Γ'. 417 - 426, Φιλαρέτου Βαφείδου, Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία τόμ. Γ' μέρος Α' σελ. 117 σημ. 2 σελ. 195 σημ. 2, Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια τόμ. ΚΔ' σελ. 66. Περὶ τοῦ ἀλλοπροσάλλου τούτου ἀνδρὸς ἠδύνατο νὰ γραφῇ ἰδιαιτέρα πραγματεία.

² Παράρτημα «Ἑλλην. Φιλολογ. Συλλόγου Κων/λεως» τόμ. Κ - Κ Β σελ. 102.

³ «Échos d'Orient» ἔτος 1902 σελ. 156, «Ἐκ/κὴ Ἀλήθεια» τόμ. ΚΓ' σελ. 255.

⁴ Δοσιθέου Ἱεροσολύμων, Ἐνθ' ἂν. Βιβλ. ΙΑ' κεφ. ια'. Δημ. Πασχάλη, Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Διονύσιος ὁ Γ' ὁ Βαρδαλῆς ἐν «Ἐναισίμοις» (Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, Ἀθῆναι 1931) σελ. 318 - 343, «Παρνασσὸς» τόμ. 10^{ος} σελ. 271, Σωφρο-

Μ. Πρωτοσύγκελλος Γρηγόριος, ὅστις τῇ 7^ῃ Σεπτεμβρίου ἐξελέγη Μητροπολίτης Μυτιλήνης ἀντὶ τοῦ παραιτηθέντος Τιμοθέου, ἡ Παρθενίου κατὰ τὴν νομικὴν Συναγωγὴν τοῦ Ἱεροσολύμων Δοσιθέου. Ὁ Ἄνθιμος Ἀλεξούδης παρατείνει τὴν Ἀρχιερατείαν του μέχρι τοῦ 1693, ὡς καὶ ὁ Εὐστράτιος Δράκος¹.

1659. Μ. Πρωτοσύγκελλος Τιμόθεος, ἐκλεγείς Μητροπολίτης Νικομηδείας τῇ 29 Μαρτίου 1659, παραιτηθέντος τοῦ Κυρίλλου. Ὁ Ἀμασείας Ἄνθιμος Ἀλεξούδης ἐν τῷ Καταλόγῳ αὐτοῦ περὶ τῶν ἐπισκόπων τῆς Νικομηδείας ἔχει τὸν Τιμόθεον ἀπὸ τοῦ 1659 - 1660, τῷ δὲ 1667 τὸν Μεθόδιον, κατόπιν ἀπὸ τοῦ 1667 - 1680 τὸν Νεόφυτον καὶ πάλιν 1669 τὸν Τιμόθεον. Ἡμεῖς ἀπαντῶμεν τὸν Τιμόθεον τῷ 1665, 1669 καὶ 1670².

1662. Μ. Πρωτοσύγκελλος Κάλλιστος, ὅστις, θανόντος τοῦ Ἰωακείμ, ἐξελέγη Μητροπολίτης Ἀγχιάλου τῇ 24^ῃ Ἰουλίου 1662 κατὰ τοὺς Πατριαρχικοὺς Κώδικας.

1668. Μ. Πρωτοσύγκελλος Κάλλιστος. Οὗτος κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1668 ἐξελέγη Μητροπολίτης Κορίνθου, θανόντος Παρθενίου, ἔχων συνυποψήφιον καὶ τὸν Παπᾶ Βησσαρίωνα τὸν «σπουδαῖον» μήπως τὸν Βησσαρίωνα Μακρῆν;³

1671. Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἰερεμίας, ὅστις τῇ 7^ῃ Ἀπριλίου τοῦ 1671 ἐξελέγη Μητροπολίτης Χαλκηδόνος, παραιτηθέντος Εὐθυμίου, διατελέσας ὡς Χαλκηδόνος μέχρι τοῦ 1680 ἔτους⁴.

1674. Μ. Πρωτοσύγκελλος Παρθένιος, ἀγνωσοῦμεν τελείως τὰ κατ' αὐτόν.

1680. Μ. Πρωτοσύγκελλος Νεόφυτος. Νεόφυτος ὁ Δαμαλᾶς, Χίος, τῇ 17^ῃ Ἰουλίου 1680 ἐξελέγη Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης καὶ ἦτο κατὰ τὸν Ἰωάννην Καροοφύλλην «ἄνθρωπος μεμετρημένος, ζῶν κατὰ λόγον, μετριάζων τὰ πάντα, φέρων ἵχνη τοῦ μεγάλου χαρίσματος τῆς ἱερω-

νίου Εὐστρατιάδου, Ἐνθ' ἄνωτ. τόμ. Α' σελ. 417 Ἀθ. Παπαδοπούλου - Κερραμέως, Ἀνάλεκτα Ἱεροσολ. Σταχυολογίας τόμ. Δ' σελ. 527, Μ. Γεδεών, Ὁ Ἄθως σελ. 150, 159, 161, 164, 168, 178, Σταυρουπόλεως Μπληξιώτη, Βίοι διαπρεφάντων ἀνδρῶν τῆς νήσου Ἄνδρου σελ. 11, Ἀθ. Κομνηνοῦ, Ὑψηλάντου Τὰ μετὰ τὴν Ἄλωσιν σελ. 160. (ἔκδ. Ἀρχ. Γερμανοῦ Ἀφθονίδου), Ἐchos d'Orient ἔτος 1902 σελ. 212.

¹ «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» τόμ. Ε' σελ. 569, Εὐστρατίου Δράκου, Λεσβιακά σελ. 10.

² Κ. Σάθα, Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη τόμ. Γ' σ. 594, «Ἑλληνικά» τόμ. Γ' σελ. 55, «Ἑλλην. Φιλολογ. Σύλλογ. Κων/λεως» τόμ. Γ' σελ. 27. Μ. Γεδεών, Ἐγγραφοὶ Λίθοι καὶ Κεράμια σελ. 75.

³ Δοσιθέου Ἱεροσολύμων, Νομικὴ Συναγωγὴ σελ. 115, «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» ἔτος 1912 σελ. 363.

⁴ Κατὰ τὸν Κατάλογον τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου Δωροθέου Εὐελπίδου, Κ. Σάθα, Μεσαιων. Βιβλιοθ. τόμ. Γ' σελ. 598.

σύνης τῆς ὄντως ὑπὲρ τὰς οὐρανίας ἀψίδας ὑπερεκτεινομένης», περιπεσὼν ὁμως εἰς τὴν δυσμένειαν τοῦ ποιμνίου του καὶ τῆς Κυβερνήσεως μετὰ ἑξαετῆ ἀρχιερατεῖαν καθείροχθῃ ἐν Κατέργῳ. Ὁ Β. Μυστακίδης θέλει τὸν Νεόφυτον μετατεθέντα τῷ 1680 εἰς Νικομήδειαν, ἀλλ' ἀσφαλῶς πρόκειται περὶ ἑτέρου Νεοφύτου Νικομηδείας, ὅστις ἀπεβίωσε, καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἐξελέγη ὁ Θεσσαλονίκης Μελέτιος, Θεσσαλονίκης δὲ ἐγένετο ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος Νεόφυτος¹.

1687. Μ. Πρωτοσύγκελλος Παῖσιος, ὅστις κατὰ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ ἔτους τούτου ἐξελέγη Αἰγίνης, θανόντος Ἰακώβου, παραιτηθεὶς κατὰ τὸν Κατάλογον τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου Δωροθέου Εὐελπίδου τῷ 1696.

1692. Μ. Πρωτοσύγκελλος Κωνσταντίας ἐκ Μυτιλήνης καταγόμενος, ἐξελέγη τὸν Μάρτιον τοῦ 1692 Μητροπολίτης Ῥόδου, διατελέσας τοιοῦτος κατὰ τὸν Τρύφωνα Εὐαγγελίδην μέχρι τοῦ 1702 ἔτους².

1693. Μ. Πρωτοσύγκελλος Σαμουὴλ ὁ εἶτα Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας. Σαμουὴλ ὁ Καπασούλης γεννηθεὶς ἐν Χίῳ τῇ 1^η Αὐγούστου 1661 ἀπωφανίσθη ἔνωρις τῶν γονέων αὐτοῦ Δημητρίου καὶ Ἰζουάννας, ὁ δὲ Μητροπολίτης Χίου Γρηγόριος προσλαβὼν ἐχειροθέτησεν αὐτὸν Ἀναγνώστην τῷ 1677, ἀλλ' ἐν ἔτει 1679 διελθὼν ἐκ Χίου ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Παρθένιος παρέλαβε μετ' αὐτοῦ καὶ ἐχειροτόνησε διάκονον τῇ 9^η Νοεμβρίου 1679 ἐν Γαλαζίῳ· τῇ δὲ 26^η Σεπτεμβρίου 1680 προεχειρίσεν αὐτὸν ἐν Αἰγύπτῳ Ἀρχιδιάκονον. Ὁ Σαμουὴλ τῇ 30^η Ἰανουαρίου 1687 ἐχειροτονήθη ἱερεὺς καὶ τῇ 2^α Φεβρουαρίου προεχειρίσθη Πρωτοσύγκελλος τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ Θρόνου. Τῷ 1693 ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Διονυσίου Σέρογλαν προσελήφθη ὡς Μ. Πρωτοσύγκελλος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου. Τῷ 1697 ἐχειροτονήθη Μητροπολίτης Λιβύης καὶ τῇ 27^η Ἰανουαρίου 1711, παραιτηθέντος τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Γερασίμου τοῦ Παλλαδᾶ διεδέχθη αὐτὸν εἰς τὸν Θρόνον Ἀλεξανδρείας, διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1727³.

1698. Μ. Πρωτοσύγκελλος Κυπριανός, ὅστις τῇ 15 Ἰουλίου 1698 ἐξελέγη Μητροπολίτης Σμύρνης, θανόντος Γρηγορίου τοῦ Κονταρῆ·

¹ «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς» τόμ. Δ' σελ. 561, «Échos d'Orient» ἔτος 1902 σελ. 213. «Δελτίον Ἱστορ. καὶ Ἐθνολ. Ἑταιρείας» τόμ. Γ' σελ. 81. «Ἑλλην. Φιλολογ. Σύλλ. Κων/λεως» τόμος ΚΖ σελ. 383. «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» τόμ. ΚΓ σελ. 256, Σπ. Λάμπρου, «Νέος Ἑλληνομνήμων» τόμ. Ζ' σελ. 197, «Δελτίον Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολ. Ἑταιρείας» τόμ. Γ' σελ. 300.

² Κωδιῆ Πατριαρχικῶν Ὑπομνημάτων Γ' σελ. 5. βλ. καὶ Τρ. Εὐαγγελίδου, «Ἐν Ἐπετ. Ἑταιρ. Βυζ. Σπουδῶν τόμ. ζ' σελ. 170.

³ «Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος» τόμ. Δ'. σελ. 249, «Δελτίον Ἱστορ. καὶ Ἐθνολογ. Ἑταιρείας» τόμ. Γ'. σελ. 505, Γ. Χαριτάκη, Κατάλογος τῶν χρονολογημένων κωδίκων τῆς Πατριαρχ. Βιβλιοθήκης Καΐρου, ἐν Ἐπετηρίδι Ἑταιρείας Βυζαντ. Σπουδῶν» τόμ. Δ' (1927), σελ. 173.

ἦν ἀνὴρ φιλόμουσος, καλῶς δὲ ἀρχιερατεύσας, ἀπεβίωσε τῇ 14^α Ὀκτωβρίου 1707, διαμένων ἐν Κων/πόλει¹.

Καὶ ταῦτα περὶ τῶν γνωστῶν Μεγάλων Πρωτοσυγκέλλων κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα. Πατριαρχικοὶ δὲ Πρωτοσύγκελλοι ἔκτος τῶν ἤδη ἀναγραφέντων ἀναφέρονται ὁ Φιλόθεος, ὅστις ἐξελέγη Νικαίας ἐν ἔτει 1658 ἐπὶ διαδοχῇ Ναθαναήλ Καλονάρη τοῦ Χίου. Ὁ Φιλόθεος ἐπ' ὀλίγον ἐποίμανε τὴν Νίκαιαν, ἀποβιώσας τῇ 12^α Ἰουλίου 1662, διεδέχθη δὲ αὐτὸν ὁ Δαμασκηνός².

Ἄλλος Πατριαρχικὸς Πρωτοσύγκελλος εἶναι ὁ Γερμανός, ὅστις κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1600 ἐξελέγη Νέων Πατρῶν, παραιτηθέντος Ἀθανασίου³.

Ἄλλος Πρωτοσύγκελλος τῆς Μ. Ἐκκλησίας Εὐθθύμιος, ἀναφερόμενος ἐν τινι χειρογράφῳ τῆς Μονῆς Σουμελά⁴.

Καὶ τέλος ἐν ἔτει 1688 ὁ ἀπὸ Πατριαρχικῶν Συγκέλλων Ἰώσαφ ἐξελέγη Μητροπολίτης Παροναξίας, παραιτηθεὶς κατὰ τὸν κατάλογον τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου Δωροθέου Εὐελπίδου τὸν Αὐγουστον τοῦ 1659 ἔτους⁵.

ΙΗ' Αἰών.

Ἄνωχως οἱ Πατριαρχικοὶ Κώδικες ἀπὸ τοῦ 1702 - 1739 ἔτους, κατεστράφησαν κατὰ τὰς ἐν ἔτει 1720 καὶ 1739 γενομένας πυρκαϊὰς ἐν Φαναρίῳ καὶ μόνον ἀπὸ τοῦ 1739 εὗρηται ἀβλαβεῖς καὶ ἀκριβεῖς, διὰ τοῦτο ὀλίγους Μεγάλους Πρωτοσυγκέλλους γνωρίζομεν κατὰ τὴν περίοδον ταύτην καὶ δὴ ἐξ ἄλλων πηγῶν⁶.

1702. Μ. Πρωτοσύγκελλος Θεόκλητος, ὅστις τῇ 15^α Μαρτίου 1702 ἐξελέγη Ἀρχιεπίσκοπος Προικοννήσου, θανόντος Μητροφάνους, ποιμάννας πιθανῶς τὴν ἐπαρχίαν του μέχρι τοῦ 1729⁷.

¹ Ἡμερολόγιον ὁδογῶν Σμύρνης ἔτος 1894 σελ. 194, «Ὀμηρος» περιοδικὸν Σμύρνης τόμ. Γ'. σελ. 217.

² «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» τόμ. Β' σελ. 604, Κώδιξ τῆς Μητροπόλεως Νικαίας ἐν «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» τόμ. ΔΒ' σελ. 286. Τὰ περὶ τῶν Μητροπολιτῶν Νικαίας κατὰ τὴν περίοδον ταύτην οὐχὶ μετὰ πολλῆς σαφηνείας ἐκτίθενται ὑπὸ τοῦ Ἀνθίμου Ἀλεξοῦδη καὶ τῶν ἄλλων πηγῶν.

³ Κατάλογος Μ. Πρωτοσυγκέλλου Δωροθέου Εὐελπίδου, Κ. Σάθα, Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη τόμ. Γ' σελ. 595.

⁴ Ἐπαμ. Κυριακίδου, Ἱστορία τῆς Μονῆς Σουμελά - Παράρτημα.

⁵ Ἀνθ. Παπαδοπούλου - Κεραμέως, Ἱεροσολυμ. Βιβλιοθήκη τόμ. Δ' σελ. 369. Περ. Ζεργλέντη - Ἐμ. Φλώρου Κατσοροῦ, Νησιωτικὴ Ἐπετηρὶς ἔτος Α' σελ. 272.

⁶ Μ. Γεδεών, Ἀνέκδοτος Ἐγκύκλιος ἐπιστολῇ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἱερεμίου τοῦ Γ' σελ. 9, Ἀθ. Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, Τὰ μετὰ τὴν Ἄλωσιν. (Ἐκδοσις Ἀρχ. Γερμανοῦ Ἀφθονίδου) σελ. 313, 347 (Ἀθῆναι 1870), Κῶδ. Πατριαρχ. Ὑπομν. 3, 74.

⁷ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια τόμ. ΔΕ' ἀριθ. φύλ. 12.

1702. Μ. Πρωτοσύγκελλος Συμεὼν ἐκλεγείσ τῇ 7^ῃ Αὐγούστου μητροπολίτης Ἐάνθης καὶ Περιθεωρίου, θανόντος Δαμασκηνοῦ ¹.

1709 - 1711. Μ. Πρωτοσύγκελλος Καισάριος. Ὁ ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Καλλινίκου τοῦ Γ' «ὡς πολυμαθῆς ἄνθρωπος» χαρακτηριζόμενος, Καισάριος ὁ Πελοποννήσιος ἦν Μ. Πρωτοσύγκελλος τοῦ Πατριάρχου Ἀθανασίου τοῦ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως καὶ περὶ τὰ μαθηματικά ἰδίως ἠσκημένος ².

1720. Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἀνανίας ὡς ἐξάγεται ἔκ τινος γράμματος τοῦ Γρηγοράσκου Γκίκα πρὸς τὸν Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας Κοσμᾶν τὸ β', ἐκλεγέντα ἐν ἔτει 1723, ὄντα δὲ πρότερον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ³.

1726. Μ. Πρωτοσύγκελλος Δωρόθεος. Οὗτος Λέσβιος ὑπάρχων, ἦν διδάσκαλος σοφώτατος. Ὁ Πατριάρχης Καλλίνικος ὁ ἀπὸ Προϊλάβου γράφει περὶ αὐτοῦ: «Δωρόθεος Πρωτοσύγκελλος Μιτυλιναῖος, ἐπιστήμων καὶ φιλόσοφος Ἀριστοτελικὸς καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν ὡς οὐδεὶς ἄλλος», καὶ ὁ Πατριάρχης Κωνσταντίας Α' ὁ ἀπὸ Σιναίου λέγει περὶ αὐτοῦ: «ἦν εἰς ἰδέαν λόγου μιμητῆς ἐξαιρέτως τοῦ Θουκυδίδου ἀόκνω προθυμία τὰ τοῦ Ἀριστοτέλους Ἀκροαματικά τοῖς φοιτηταῖς αὐτοῦ παραδιδούς» ⁴.

1727. Μ. Πρωτοσύγκελλος, . . . ὅστις κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐγένετο Βιζύης, θανόντος Παρθενίου πῶς ἐλέγετο οὗτος ἀγνοοῦμεν, μετὰ τὴν προαγωγὴν αὐτοῦ εἰς Βιζύην Μ. Πρωτοσύγκελλος ἐγένετο ὁ Μ. Ἀρχιδιάκονος, τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου ἐπίσης ἀγνοοῦμεν, Μέγας δὲ Ἀρχιδιάκονος ἐγένετο ὁ μετὰ ταῦτα κλεινὸς ἐν Πατριαρχαῖς Σαμουήλ ὁ Χατζιζερῆς, υἱὸς τοῦ Μπασά Γιαννάκη, ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας Παΐσιου τοῦ Β' τὸ πρῶτον πατριαρχεύοντος ⁵.

1727. Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἰωαννίκιος ὁ Καρατζᾶς ὁ μετὰ ταῦτα Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Ὁ Ἰωαννίκιος διατελέσας κατ' ἀρχὰς Δευτερεύων Διάκονος τοῦ Πατριάρχου Παΐσιου, ἐγένετο εἶτα Μ. Πρωτοσύγκελλος, εἶτα προεστὼς τοῦ πλουσίου

¹ Κῶδ. Πατριαρχ. 3, 71. Ὁ Ἀμασειᾶς Ἀνθίμος Ἀλεξούδης ἐν ἔτει 1707 ἀναφέρει Ἐάνθης Συμεὼν πρὸ τοῦ Συμεὼν τὸν Δανιὴλ καὶ πρὸ τοῦ Δανιὴλ τὸν Δαμασκηνὸν ἐν ἔτει 1671.

² Πατρ. Κῶδ. 3, 71, Ἱερὸς Σύνδεσμος ἔτους 1916 ἀριθ. φύλ. 258 σελ. 13, Κωνσταντίου Α' τοῦ ἀπὸ Σιναίου, Βιογραφίαι καὶ συγγραφαὶ ἐλάσσονες (ἐκδοσις Θ. Ἀριστοκλέους) Κων/λις 1866 σελ. 154, Κ. Σάθα, Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη τόμ. Γ' σελ. 492, Μ. Γεδεών, Χρονικὰ Πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας σελ. 118.

³ Δελτίον Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογ. Ἐταιρείας τόμ. Γ' σελ. 517, 519.

⁴ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια τόμ. Α' σελ. 202, τόμ. Β' σελ. 491, τόμ. Κ. σελ. 343, τόμ. ΚΓ' σελ. 16, Ἱερὸς Σύνδεσμος ἔτος 1916 ἀριθ. φ. 259 σελ. 9, Κωνσταντίου Α' τοῦ ἀπὸ Σιναίου, Ἐνθ' ἄν. σελ. 355.

⁵ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια τόμ. ΚΔ' σ. 588, Ἀθαν. Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, Ἐνθ' ἄν. σελ. 332, Μ. Γεδεών, Πατριαρχικοὶ Πίνακες σελ. 657.

τότε ναοῦ Ἐγρικαίου, τῷ δὲ 1739 Ἀρχιεπίσκοπος Ἰπεκίου, τῷ 1747 πρόεδρος Χαλκηδόνος, τῇ δὲ 25 Μαρτίου 1761 Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης μέχρι τοῦ 1763, ὅτε παραιτηθεὶς ἔλαβε ὡς κατοικίαν τὴν ἐν Χάλκῃ Μονὴν τοῦ ἁγίου Γεωργίου τοῦ Κρηνοῦ, τὴν ὁποίαν ἀνωκοδόμησε καὶ ἐν ἧ ἑτάφῃ τῷ 1793 ὑπερενενηκοντούτης. Ὁ Ἰωαννίκιος ἦν μεγαλοπρεπῆς καὶ χαρίεις τὸ ἦθος. Ἐν τῷ νάρθηκι τοῦ ἐν τῇ Μονῇ Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἀνωθεν τοῦ παραθύρου ὑπάρχει ἐπιγραφή τιμητικὴ μετὰ τῶν οἰκοσήμεων τοῦ ἐπισήμου οἴκου αὐτοῦ¹.

1726 - 1733. Ἐπὶ τῆς Α΄ Πατριαρχείας τοῦ τετράκις πατριαρχεύσαντος Παΐσιου τοῦ Κιομουρτζόγλου ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος, οὗ τὸ ὄνομα ἀγνοοῦμεν, κατηγορήθη ὡς καὶ ὁ Δέρκων, ὁ Βάρνης καὶ ὁ διάκονος Εὐθύμιος ἐπὶ ἀθεΐᾳ².

1733. Πιθανῶς κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο διετέλεσε Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἱερεμίας ὁ ἀνεψιὸς τοῦ Πατριάρχου Ἱερεμίου τοῦ Γ΄ ὁ τότε ἐκλεγείς μητροπολίτης Ῥόδου³.

1739. Μ. Πρωτοσύγκελλος Βαρθολομαῖος, ὅστις κατὰ Νοέμβριον ἐξελέγη μητροπολίτης Δρύστρας, θανόντος Κωνσταντίου, τῷ δὲ 1764 μετετέθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Ἀθηνῶν, τὴν ὁποίαν ἐποίμανεν ἐπὶ μακρὰ ἔτη εὐδοκίμως ἐν μέσῳ τόσων ἀνωμαλιῶν, ἀποβιώσας τῇ 4 Νοεμβρίου 1781⁴.

1740. Μ. Πρωτοσύγκελλος Μελέτιος, ὃς ἐγένετο πρῶην.

1743. Μ. Πρωτοσύγκελλος Καλλίνικος, ὁ εἶτα Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Καλλίνικος Γ΄. Ὁ Καλλίνικος ἐκ Ζαγοράς τῆς Θεσσαλίας καταγόμενος κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1743 ἐξελέγη μητροπολίτης Προϊλάβου, παραιτηθέντος Ἰωαννικίου, ἀλλ' ἐν ἔτει 1748 παραιτηθεὶς ἔμεινεν ἰδιωτεύων ἐν Κων/λει μέχρι τοῦ 1757, ὅτε ἐξελέγη Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, ἐλάχιστον χρόνον πατριαρχεύσας. Περὶ τοῦ Πατριάρχου Καλλινίκου, ὃς ἠπῆρξε φιλομαθέστατος, πολυμαθὴς καὶ πολυγραφώτατος, ἱεροκέρυξ κάλλιστος καὶ στιχουργός, ἔγραψε λαμπρὰν πραγματείαν ὁ διαπρεπὴς Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Κ. Δουβουνιώτης. Ὁ Καλλίνικος ὑπέργηρος ἦδη ὢν, ἐν

¹ Πατριαρχικὸς Κώδιξ Ὑπομνημάτων Δ΄ σελ. 127, Μ. Γεδεών, Πατριαρχικοὶ Πίνακες σελ. 655, Ἱερὸς Σύνδεσμος ἔτος 1916 ἀριθ. φύλ. 267, Ἀθ. Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, Ἐνθ' ἄν. σελ. 344, Ὁ Ἀθανάσιος Κομνηνὸς Ὑψηλάντης δέκετο δυσμενῶς πρὸς τὸν Ἰωαννίκιον, διὰ τὰ ὑπ' αὐτοῦ γραφέντα δέονται προσεκτικῆς ἐξετάσεως. Περὶ ταύτης διαλαβάνω ἐν τῇ ἀνεχδότῳ ἔτι Ἱστορία μου τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ ἁγίου Γεωργίου τοῦ Κρηνοῦ. Ἐπαινετικώτατα περὶ τοῦ Ἰωαννικίου ἔγραψεν ὁ Κ. Κούμας, Ἱστορία Ἀνθρωπίνων Πράξεων τόμ. Γ' σελ. 399 - 400.

² Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια τόμ. ΛΕ' (1915) ἀριθ. φύλ. 26, σελ. 202.

³ Ἀθ. Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, Ἐνθ' ἄν. σελ. 316.

⁴ Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου (Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν), Ἡ Ἐκκλησία Ἀθηνῶν σελ. 68 - 71.

ἔτει 1792 ἀπεβίωσεν ἐν τῇ πατρίδι του, ὅπου διέμενε μετὰ τὴν ἐκ τοῦ Σινᾶ ἔξοριαν του ¹.

1744. Μ. Πρωτοσύγκελλος Μωϋσῆς τοῦ Πατριάρχου Παΐσιου ἀπὸ τοῦ 1744 μέχρι τῆς 2 Φεβρουαρίου 1748, ὅτε ἐξελέγη Τζίας καὶ Θερμίων, θανόντος Μακαρίου. Ἄλλ' ὁ Μωϋσῆς δὲν ἐπέζησεν ἐπὶ πολὺ, ἀλλ' οὐδὲ μετέβη, ὡς φαίνεται, εἰς τὴν ἐπαρχίαν του καὶ ἡ ἐκλογή του πιθανῶς ἐλογίσθη ὡς μὴ γενομένη, ἀφ' οὗ ἐν τῷ Ὑπομνήματι τῆς 21 Μαρτίου 1748 ἀναφέρεται ὡς ἐκλεγείς Τζίας καὶ Θερμίων ὁ πρόφην Μήλου ἢ Μηλέας Ἄνθιμος, θανόντος Μακαρίου ².

1745. Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἰωαννίκιος, ὅστις κατὰ Ἰανουάριον ἐξελέγη Μητροπολίτης Σερρών, τοῦ λογιωτάτου Σερρῶν Γαβριὴλ μετατεθέντος εἰς Νικομήδειαν, τῇ δὲ 25 Μαρτίου 1761 προὑβιβάσθη εἰς τὴν Μητροπόλιν Χαλκηδόνος, τοῦ προέδρου αὐτῆς Ἰωαννικίου τοῦ ἀπὸ Ἰπεκίου κοσμήσαντος τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον. Ὁ Ἀμασείας Ἄνθιμος Ἀλεξούδης οὐχὶ ὀρθῶς τὸν Ἰωαννίκιον Σερρῶν τίθησιν ἀπὸ τοῦ 1754 - 1768 ³.

1745. Μ. Πρωτοσύγκελλος Φιλόθεος. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἀπαντῶμεν Μ. Πρωτοσύγκελλον Φιλόθεον, ἀλλ' εἰς τοὺς Πατριαρχικοὺς κώδικας δὲν ἀναγράφεται· μήπως εἶναι ὁ κατὰ τὴν 25 Νοεμβρίου 1748 ἐκλεγείς Προϊάβου Φιλόθεος;

1745. Μ. Πρωτοσύγκελλος Γεράσιμος, ὅστις τῇ 5 Μαΐου 1745 ἐξελέγη Ἀρχιεπίσκοπος Ἀνδρου, τοῦ Ἀνδρου Μελετίου ἐξωσθέντος βασιλικῶ ὀρισμῶ, παρητήθη δὲ τῷ 1748. Ὁ τοσοῦτον ἐξηκριβωμένως ἀναγράφας τὰ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀνδρου πολυμαθέστατος καὶ φιλοπονώτατος Ἀκαδημαϊκὸς κ. Δ. Πασχάλης δὲν ἀναφέρει οὔτε τὸν Μελέτιον οὔτε τὸν Γεράσιμον μεταξὺ τῶν Ἀρχιερέων τῆς Ἀνδρου ⁴.

1748. Μ. Πρωτοσύγκελλος Μελέτιος, ὅστις τῇ 22 Αὐγούστου

¹ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια τόμ. Γ'. σ. 603, 604, 619. τόμ. Β'. σελ. 230, Ἀθ. Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, Ἐνθ' ἀν. σελ. 237, Μ. Γεδεών, Πατριαρχ. Πίνακες σελ. 648. Ἀνδρονίκου Δημητρακοπούλου, Προσθήκαι καὶ Διορθώσεις εἰς τὴν Νεοελληνικὴν Φιλολογίαν τοῦ Κ. Σάθα σελ. 103, Ἱερός Σύνδεσμος ἔτος 1916 ἀριθ. φ. 267.

² Πατριαρχικὸς Κῶδ. Ὑπομνημάτων Δ' σελ. 106, Ἱερός Σύνδεσμος ἔτος 1916 ἀριθ. φύλ. 265 σελ. 14.

³ Πατριαρχ. Κῶδ. Ὑπομνημάτων Δ' σελ. 127, Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια τόμ. Β' σελ. 231. τόμ. Ζ' σελ. 156, τόμ. ΙΒ' σελ. 102. Καὶ ἐν τῷ κώδικι τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Σερρῶν ὁ Ἰωαννίκιος ἀναγράφεται ἀπὸ τοῦ 1745 - 1761 ἔτους: Πέτρου Παπαγεωργίου, Αἱ Σέρραι καὶ τὰ προάστεια τὰ περὶ τὰς Σέρρας καὶ ἡ μονὴ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, ἐν Byzantinische Zeitschrift τόμ. ΙΙΙ (1894) σελ. 265, 269, 270, 273.

⁴ Κῶδ. Πατριαρχικ. Ὑπομνημάτων Δ' σελ. 45 καὶ 122, ἔνθα εὗρηται καὶ ἡ ἰδιόχειρος παρατίθις του μετὰ τῆς ὑπογραφῆς «† πρόφην ἄνδρου γερασιμος βεβεδ». Θεολογία τόμ. Ε' τχ ΙΗ'. Ἴσως ὁ Γεράσιμος δὲ ἦτο ἀπλοῦς Πρωτοσύγκελλος Πατριαρχικὸς οὐχὶ δὲ μέγας, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ Δ' Κώδικος τῶν Ὑπομνημάτων σελ. 45.

ἐξελέγη Κῶου, θανόντος Νεοφύτου, μετατεθείς τῇ 27 Μαρτίου 1761 εἰς Σέρρας καὶ ἀποβιώσας τῷ 1768. Ὁ Κῶδιξ τῆς Μητροπόλεως Σερρῶν δὲν ἀναγράφει τὸν Μελέτιον. Ὁ Ἄμασειας Ἀνθιμος Ἀλεξούδης ἀναφέρει αὐτὸν μόνον κατὰ τὸ 1768 ἔτος.

1751. Μ. Πρωτοσύγκελλος Θεόφιλος, ὅστις κατὰ Ἰανουάριον ἐξελέγη μητροπολίτης Τορνόβου, ἀποβιώσας τὸν Νοέμβριον τοῦ 1763 ἔτους¹.

1751. Μ. Πρωτοσύγκελλος Γεράσιμος, ὅστις τῇ 17 Νοεμβρίου ἐξελέγη Βιζύης, θανόντος Γενναδίου, καθαιρεθείς ὅμως τῷ 1752 ἔτει «διὰ τὸ βία καὶ δυναστεία παρανομία τε δράξασθαι καὶ ἐγκρατῆ γενέσθαι τῆς ἐπαρχίας ταύτης»².

1752. Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἀνθιμος, ἐκλεγείς τὸ ἔτος τοῦτο Θηβῶν, τὸν Μάϊον τοῦ 1764 ἔτους μετετέθη εἰς Νίκαιαν παραιτηθείς κατὰ τὸν Δωρόθεον Εὐελπίδην τῷ 1783, κατὰ δὲ τὸν Ἀλεξούδην ὁ Νικαίης Ἀνθιμος διετέλεσε ἀπὸ τοῦ 1767-1768 οὐχὶ ὀρθῶς. Κατὰ δὲ τοὺς Κώδικας τῆς Μητροπόλεως Νικαίας Ἀνθιμος ὁ ἀπὸ Θηβῶν τῇ 20 Μαΐου 1764 ἐξελέγη Νικαίας. Ὁ Ἀλεξούδης Ἀνθιμος τῷ 1780 ἀναγράφει Νικαίας Ἀρσένιον, παρέλκοντα ἴσως, ἀφ' οὗ τὸν Ἀνθιμον ἀπαντῶμεν ἐν ἔτει 1776-1777, 1780-1783, ὅτε παρητήθη αὐτῆς ὑπὲρ τοῦ Κορίνθου³.

1752. Μ. Πρωτοσύγκελλος Προκόπιος, ὁ κατὰ κόσμον Παναγιώτης Βυζάντιος, λόγιος ἀνὴρ, μαθητῆς τοῦ Κριτίου, σχολαρχήσας ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ μετὰ τὸν Ναθαναὴλ Καλλονάρην, κατὰ τὸ 1749-1750 ὁ Προκόπιος ἐξελέγη Εὐρίπου, θανόντος Γρηγορίου. Τὸ ὑπόμνημα τῆς ἐκλογῆς τὸν ἀναφέρει «πανοσιώτατον καὶ ἔλλογμώτατον Μ. Πρωτοσύγκελλον Προκόπιον»: οὗτος ἀπεβίωσεν ἐν ἔτει 1753⁴.

1753. Μ. Πρωτοσύγκελλος Παΐσιος, ὅστις ἐξελέγη Εὐρίπου ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ ἀποθανόντος Προκοπίου, παραιτηθείς τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1757 ἔτους.

1754. Μ. Πρωτοσύγκελλος Γρηγόριος, ὅστις διετέλεσε Μ. Πρωτοσύγκελλος τοῦ Πατριάρχου Καλλινίκου τοῦ ἀπὸ Προιλάβου, παρακολουθήσας αὐτὸν καὶ ἐν τῇ ἐξορίᾳ του εἰς Σινᾶ, καὶ ἐν τῇ πατρίδι του Ζαγορᾶ, ἐνθ' ἀπέθανεν ἐν ἔτει 1784⁵.

¹ Πατριαρχ. Κῶδιξ Ὑπομνημάτων Δ' σελ. 44.

² Πατριαρχ. Κῶδιξ Ὑπομνημάτων Δ' σελ. 161.

³ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια τόμ. Κ' σελ. 77-80, τόμ. ΚΑ' σελ. 123, Δαμασκηνοῦ Ἀποστόλου, Κιτωρικὸν ἦτοι Ἴστ. τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Λαύρας (Ἀθήναι 1905) σελ. 43, Γρηγόριος Παλαμᾶς τόμ. Δ' σ. 19, Ἀθ. Κομνηνοῦ Ὑψηλάτου, Ἐνθ' ἀν. σ. 631.

⁴ Ὁ ὑπ' ἀριθ. ΡΜΔ' Κῶδιξ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης ἦν κτῆμα τοῦ Παναγιώτου Βυζαντίου Μ. Πρωτοσυγκέλλου, δωρηθείς ὑπ' αὐτοῦ Παρθενίῳ τινί, καὶ ὅστις πρότερον ἦν κτῆμα Κωνσταντίνου Παπαδοπούλου· Μ. Γεδεών, Χρονικὰ Πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας σελ. 152, 155, 157.

⁵ Δελτίον Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολ. Ἐταιρείας, τόμος Α' τχ. Α' (Νέα Σειρά) σ. 68, 152.

1758. Μ. Πρωτοσύγκελλος Καλλίνικος, ὅστις ἐκ Βερροίας καταγόμενος, ἦν ἀνεπιὸς τοῦ Πατριάρχου Γερασίμου, ἐκλεγείς ἀπὸ Μ. Πρωτοσυγκέλλου τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1758 ἔτους μητροπολίτης Ῥόδου, θανόντος Ἱεροθέου, μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 1792, ὅτε ἀπεβίωσεν, εὐεργετικῶς ἀρχιερατεύσας¹.

1760. Μ. Πρωτοσύγκελλος Διονύσιος ἡ Δαμασκηνός, ὅστις κατὰ τὸν Ἀθανάσιον Κομνηνὸν Ὑψηλάντην ἦν Μ. Πρωτοσύγκελλος τοῦ Πατριάρχου Σεραφεῖμ, καταγόμενος ἐξ Ἰωαννίνων «θέλων δὲ νὰ γίνῃ Ἰωαννίνων διηρέθιζε τὸν Πατριάρχην κατὰ τοῦ Ἰωαννίνων Γρηγορίου ἐκφραυλίζων τὰ εἰς τὰς πολιτικὰς ὑποθέσεις καὶ τελεσφορίας τοῦ τόπου ἀτοπήματά του, ἔγραψε δὲ καὶ τοῖς Ἰωαννίταις ἐμμέσως ἔγγραφα κατηγορίας πέμπας τῇ Συνόδῳ κατὰ τοῦ Μητροπολίτου αὐτῶν, ἦν δέ, λέγει ὁ Ὑψηλάντης περὶ τοῦ Διονυσίου, φύσει σκανδαλοποιὸς καὶ φιλοτάραχος». Ὁ Ὑψηλάντης καλεῖ αὐτὸν πάντοτε Διονύσιον, ἐνῶ πάντες οἱ γράψαντες περὶ αὐτοῦ τὸν ὀνομάζουσι Δαμασκηνὸν καταγόμενον ἐξ Ἀργυροκάστρου, σπουδάσαντα δὲ ἐν Ἰωαννίνοις, ἀλλὰ καὶ ὁ Ὑψηλάντης, ἐνῶ κατ' ἀρχὰς ὀνομάζει αὐτὸν Διονύσιον, ἔπειτα ὡς Μελενίκου καὶ Θεσσαλονίκης τὸν ὀνομάζει Δαμασκηνόν· καὶ πράγματι οὗτος τῷ 1763 ἐξελέγη Μελενίκου, μετατεθεὶς κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1769 εἰς Θεσσαλονίκην. Ὁ Δαμασκηνὸς συνδεδεμένος στενωῶς μετὰ τοῦ ἀνηρέμου μητροπολίτου Προύσης Μελετίου ἐπεδίωξε νὰ πατριαρχεῖσῃ. Ὁ Ὑψηλάντης σύγχρονος αὐτοῦ ἐκφράζεται δυσμενῶς περὶ αὐτοῦ, ἐνῶ ἄλλοι ἐπαινοῦν.

Ὁ Δαμασκηνὸς ἦτο υἱὸς τοῦ Ἐλευθερίου ἐκ τῶν πρώτων οἰκογενειῶν Ἀργυροκάστρου, μαθητεύσας κατ' ἀρχὰς ἐν Ἰωαννίνοις παρὰ τῷ Εὐγενίῳ Βουλγάρει, ἐξηκολούθησε τὰς σπουδὰς του ἐν τῇ Ἀθωνιάδι Ἀκαδημίᾳ ἦν ἄριστος εἰς τὸ γράφειν συνενῶν ἐν ἑαυτῷ οὐ σμικρὰν παιδείαν καὶ μάθησιν, εἰδήμων τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ πολιτικῶν νόμων καὶ γνώστης τῆς Ὀθωμανικῆς. Τὸν Ἰούνιον τοῦ 1780 παραιτηθεὶς οἰκειοθελῶς τῆς Θεσσαλονίκης, ἀπῆλθεν εἰς Ἅγιον Ὄρος, ὅπου καὶ περιεβλήθη τὸ μοναχικὸν σχῆμα, ἐγκαταβιώσας ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Ἐσφιγμένου ὑπὸ τὸ ὄνομα Δανιὴλ μοναχός, εὐεργετικὸς φανείς εἰς τὴν μονὴν τῆς μετανοίας του².

1761. Ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας Ἰωαννικίου τοῦ Καρατζᾶ Τοποτηρητῆς τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας παρὰ τὰ θέσμια, ἦτο ὁ Ἀχριδῶν Ἀνανίας. Οὗτος ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος γνωστὸς Ἀρχιερεὺς Τοποτηρητῆς τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας. Ὁ Ἀλεξούδης εἰς τὸν χρονολογικὸν του Κατάλογον τῆς πάλαι ποτὲ

¹ Πατριαρχικὸς Κώδιξ Ὑπομνημάτων Δ' σελ. 225, Τρύφωνος Εὐαγγελίδου, Ἔνθ' ἀν. σελ. 171 καὶ σημ. 3.

² Πατριαρχ. Κώδιξ 320 σ. 34. Πατρ. Κώδ. 340 σελ. 64, 65, 128, 135, Ἀθανασίου Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, Ἔνθ' ἀν. σελ. 499 - 500.

διαλαμφάσης Ἀρχιεπισκοπῆς Α΄ Ἰουστινιανῆς Ἀρχιδῶν τίθησιν ἐν ἔτει 1763 τὸν Μ. Πρωτοσύγκελλον Ἀνανίαν, ὅπου πιθανῶς θὰ πρόκειται περὶ τοῦ Τοποτηρητοῦ τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας¹.

1763. Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἰωσήφ, ὅστις κατὰ τὸν Κατάλογον τοῦ Δωροθέου Εὐελπίδου ἐξελέγη Βιδύνης τῇ 24^η Μαΐου 1763, τοῦ τέως Βιδύνης Μελετίου προβιβασθέντος εἰς Ἔφεσον. Ὁ Ἀνθιμος Ἀλεξούδης ἔχει τὸν Ἰωσήφ ἀπὸ τοῦ 1766 - 1768, ἐν τούτοις τὸν Ἰωσήφ ἀπαντῶμεν καὶ ἐν ἔτει 1771, ὅπου βεβαίως πρόκειται περὶ ἐτέρου Ἰωσήφ, καθ' ὅσον ὁ ἀπὸ Μ. Πρωτοσυγκέλλων ἀπεβίωσεν ἐν ἔτει 1766².

1763. Μ. Πρωτοσύγκελλος Γαβριήλ, ἀπλῶς ἀπαντῶμεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἀγνοοῦντες τὰ κατ' αὐτόν.

1763. Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἀνανίας, ἐκλεγείς Μητροπολίτης Ἀγχιάλου. Ὁ Ἀλεξούδης τὸν Ἀνανίαν ἀναγράφει ἀπὸ τοῦ 1759 - 1767. Τῷ 1767 ἀπαντῶμεν πράγματι τὸν Ἀγχιάλου Ἀνανίαν, ἀλλ' ὁ Ἀμασείας Ἀνθιμος Ἀλεξούδης παρεμβάλλων τῷ 1767 τὸν Δανιὴλ καὶ τῷ 1768 - 1770 τὸν Ἰωακείμ, γράφει πάλιν τῷ 1772 - 1773 Ἀνανίαν³.

1764. Μ. Πρωτοσύγκελλος Φιλάρετος, ἐκλεγείς Μητροπολίτης Εἰδήνης, τοῦ τέως Εἰδήνης Κυρίλλου γενομένου Δρύστρας, καὶ ἀποβιώσας κατ' Ἰούλιον τοῦ 1789. Ὁ Ἀλεξούδης ἀγνοεῖ τὸν Εἰδήνης Φιλάρετον.

1764. Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἰγνατίος, ὅστις ἐν ἔτει 1765 ἐξωρίσθη εἰς Ἅγιον Ὄρος⁴.

1764. Μ. Πρωτοσύγκελλος Δανιὴλ ὁ εἶτα Πατριάρχης Ἀντιοχείας. Οὗτος Μ. Ἀρχιδιάκονος ὑπάρχων τοῦ Πατριάρχου Σαμουὴλ μετὰ τὴν εἰς Ἅγιον Ὄρος ἐξορίαν τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου Ἰγνατίου, προὑβιβάσθη εἰς τὴν Μ. Πρωτοσυγκελλίαν, διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τῆς 5^{ης} Αὐγούστου 1767, ὅτε ἐξελέγη μητροπολίτης Δαμασκοῦ, ψηφισθεὶς τῇ 6^ῃ Αὐγούστου Πατριάρχης Ἀντιοχείας, ἀποβιώσας τοῦ τέως τοιούτου Φιλήμονος. Ἐχειροτονήθη δὲ ἐν τῇ Γαλατῇ ἱερᾷ Ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῶν Χίων, διότι ὁ Δανιὴλ ἦν Χίος τὴν πατρίδα. Ὁ Δανιὴλ ἀγωνισθεὶς κρατερῶς κατὰ τοῦ Παπισμοῦ παρητήθη τῇ 15^ῃ Δεκεμβρίου 1791. Ὁ Πατριάρχης Κωνσταντίας Α΄ ὁ ἀπὸ Σιναίου γράφει περὶ αὐτοῦ, ὅτι «ἦν ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ ταπεινόφρων»⁵.

¹ Πατριαρχ. Κώδιξ Ὑπομνημάτων Δ' σελ. 225, Ἐπετηρίς Ἐταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν τόμ. ζ' σελ. 171 σημ. 3. Κῶδ. ΥΟΓ' σελ. 8, Ἐκκλ. Ἀλήθεια τόμ. Θ' σελ. 160.

² Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια τόμ. Κ' σελ. 80.

³ Μ. Γεδεών, Κανονικαὶ Διατάξεις τόμ. Β' σελ. 260.

⁴ Κώδιξ Πατριαρχ. Δοσοληψίας ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Σαμουὴλ Χαντζερῆ σελ. 70, 72. Ἐν τῷ Κώδικι σημειοῦνται ἔξοδα 146 γροσιῶν διὰ τὴν ἐξορίαν τοῦ Ἰγνατίου.

⁵ Γρηγόριος Παλαμᾶς τόμ. Α' σελ. 732, τόμ. Β' σελ. 127, Ἀθ. Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, Ἐνθ' ἀν. σελ. 377, 409, 410, 414, Κ. Σάθα, Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη

1766. Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἱερεμίας, ὁ εἶτα Οἴκουμ. Πατριάρχης Ἱερεμίας ὁ Δ'.

Ὁ Ἱερεμίας Κρής τὴν πατρίδα, ἦν Μ. Πρωτοσύγκελλος τοῦ κλεινοῦ Πατριάρχου Σαμουὴλ Χαντζερῆ, ὅστις διώρισεν αὐτὸν Μητροπολίτην Κρήτης, τοῦ Κρήτης Γερασίου προορισθέντος διὰ τὴν Κύζικον, ἀλλὰ τοῦ διορισμοῦ τούτου μὴ τελεσφορήσαντος, ὁ Ἱερεμίας διετέλει πρῶην, τῷ δὲ 1772 ἐξελέγη Μητροπολίτης Χριστιανουπόλεως, ἀποβιώσαντος τοῦ Δανιήλ. Μετὰ τὴν παραίτησιν τοῦ Πατριάρχου Σωφρονίου διετέλεσε Τοποτηρητῆς τοῦ Οἴκουμενικοῦ Θρόνου ἀπὸ τῆς 8^{ης} Ὀκτωβρίου 1780 — Δεκεμβρίου 1780. Τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1783 μετετέθη εἰς Μυτιλήνην καὶ κατὰ τὸν Μάϊον τοῦ 1809 ἀνεδείχθη Οἴκουμενικὸς Πατριάρχης, παραιτηθεὶς τῇ 4^ῃ Μαρτίου 1813, ὅτε καὶ ἀπεσύρθη εἰς Μυτιλήνην, ὅπου ἀπεβίωσεν ἐν γῆρα πῖονι τῇ 5^ῃ Μαρτίου 1824. Τὸν Ἱερεμίαν ὁ Πατριάρχης Γαβριὴλ χαρακτηρίζει ὡς ἔμπειρον καὶ πρακτικὸν καὶ εἰδήμονα τῶν Ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων καὶ υποθέσεων, ἐνῶ ὁ Μ. Γεδεὼν τὸν θεωρεῖ ὡς ἀμαθῆ, ἀλλὰ φίλον τῶν γραμμάτων, συνετόν, εἰδήμονα κατὰ βάθος τῆς Τουρκικῆς γλώσσης¹.

1768. Μ. Πρωτοσύγκελλος Δανιήλ, ὅστις τῇ 8^ῃ Ἰουλίου τοῦ 1769 ἔτους ἐξελέγη Μητροπολίτης Βερροίας, καθαιρεθέντος Δωροθέου. Ὁ Δανιήλ Μ. Πρωτοσύγκελλος τοῦ Πατριάρχου Μελετίου τοῦ Β' ἐφυλακίσθη εἰς τὸν Φοῦρνον (εἰρκτῆν) τοῦ Ποσταντζήμπαση, ἀπεβίωσε δὲ ἐν ἔτει 1799¹.

1771. Μ. Πρωτοσύγκελλος Νεόφυτος διατελῶν πρῶην κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1771 ἐξελέγη Μητροπολίτης Λακεδαιμονίας, ἀποθανὼν τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1779 ἔτους³.

1771. Μ. Πρωτοσύγκελλος Ζαχαρίας, ὅστις κατὰ τὸν πατριαρχικὸν κώδικα ἐξελέγη μητροπολίτης Λήμνου κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1771, θανόντος Ἱερεμίου, ἀποθανὼν τῇ 28 Μαρτίου 1776. Τὸν Ζαχαριὰν ἀγνοεῖ ὁ Ἄνθιμος Ἀλεξούδης, ὡς καὶ τὸν Ἱερεμίαν.

τόμ. Γ' σελ. 250, 253, 255, Φιλαρέτου Βαφείδου (Μητροπολίτου Ἡρακλείας) Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τόμ. Γ' μέρ. Β' σελ. 277, 278, Ἐκκλ. Ἀλήθεια τόμ. ΙΘ' σ. 312, τόμ. ΚΕ' σ. 116, 118, Κωνσταντίου Α' τοῦ ἀπὸ Σιναίου, Βιογραφία καὶ Συγγραφαὶ ἐλάσσονες, σελ. 142, Ἄρχ. Καλλινίκου Δελικιάνη, Πατριαρχικὰ Ἐγγραφα τόμ. Β' σελ. 212 - 216 (Κων/λις 1904).

¹ Ἀθ. Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, Ἐνθ' ἄν. σελ. 416, 444, 631, Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια τόμ. Β' σελ. 294, Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος τόμ. Δ' σ. 369. Σταύρου Καρυδῶνη, Τὰ ἐν Καλλονῇ καὶ Λέσβῳ Ἱερὰ Σταυροπηγιακὰ Πατριαρχικὰ Μοναστήρια τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου σελ. 224. Εὐστρατίου Δράκου, Λεσβιακὰ σελ. 11, Μ. Γεδεῶν, Πατριαρχικοὶ Πίνακες σελ. 682, Κλεόπα Μ. Κοικυλίδου, Κατάλοιπα χειρογράφων Ἱεροσολυμ. Βιβλιοθήκης σελ. 40 σημείωμα 19 Κώδικος.

² Ἀθ. Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, Ἐνθ' ἄν. σελ. 439, Κ. Σάθα, Τουρκοκρατομένη Ἑλλάς σελ. 475 σημ. 1, «Πανδώρα» τόμ. ΙΑ' σελ. 572-576, Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια Β' σελ. 317, Κωδὶξ Πατριαρχικὸς Ζ' βιβλίον ἐξόδων Πατριάρχου Σαμουὴλ σελ. 7.

³ Ἱερὸς Σύνδεσμος ἔτος 1916 ἀριθ. φ. 183 σελ. 10.

1771. Μ. Πρωτοσύγκελλος Ναθαναήλ, ὅστις διατελῶν πρῶην ἀπὸ τοῦ 1771, ἐξελέγη τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1772 ἔτους Ἐρσεκίου, παραιτηθεὶς οἰκειοθελῶς τῇ 8^η Ἰουνίου 1782¹ καὶ τοῦτον ἀγνοεῖ ὁ Ἀμασείας Ἀνθιμος Ἀλεξούδης.

1773. Μ. Πρωτοσύγκελλος Γαβριήλ ἐκλεγείς κατὰ Φεβρουάριον 1773 Μητροπολίτης Ἀγχιάλου ἀποβίωσας τῷ 1775.

1774. Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἰωακείμ, ὅστις θανόντος Δανιήλ, ἐξελέγη Μητροπολίτης Προϊλάβου, ἀποθανὼν κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1781 ἔτους. Τὸν Δανιήλ ἀγνοεῖ ὁ Ἀνθιμος Ἀλεξούδης.

1775. Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἀνανίας, ὅστις τῇ 7^η Ἰουλίου διωρίσθη Ἡγούμενος τῆς ἐν Χάλκῃ Μονῆς τῆς Παναγίας¹.

1776. Μ. Πρωτοσύγκελλος Κύριλλος, ὅστις κατὰ Μάρτιον ἐξελέγη Μητροπολίτης Βόσνας, τῷ δὲ 1780 μετετέθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Γάνου καὶ Χώρας, τοῦ Παΐσιου μετατεθέντος εἰς Βόσναν. Ὁ Κύριλλος τῇ 31 Αὐγούστου 1798 παρητήθη εἰς Γεράσιμον Ἀρχιδιάκονον Θεσσαλονίκης, διορισθεὶς Ἡγούμενος τῆς ἐν Χάλκῃ Μονῆς τῆς Παναγίας τῇ 16^η Σεπτεμβρίου 1798, ἀλλὰ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1800 ἐδιώχθη, τὸν δὲ Ἰανουάριον τοῦ 1806 ἔτους ἐξελέγη μητροπολίτης Δρύστρας. Τὸν Κύριλλον ὡς Γάνου καὶ Χώρας ἀπὸ τοῦ 1780 - 1798 ἀγνοεῖ ὁ Ἀνθιμος Ἀλεξούδης².

1776. Μ. Πρωτοσύγκελλος Ματθαῖος. Τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου Κυρίλλου προαχθέντος εἰς τὴν Μητρόπολιν Βόσνας, Μέγας Πρωτοσύγκελλος ἐγένετο ὁ ἀπὸ Μ. Ἀρχιδιακόνων Ματθαῖος ὁ Μουρούζης.

Τοῦτον κατὰ τὸν Ἀθανάσιον Κομνηνὸν Ὑψηλάντην ὁ Πατριάρχης Σωφρόνιος ἔπαυσε, δυσαρεστηθεὶς κατὰ τοῦ Μ. Ἀρχιδιακόνου Ἱερεμίου Μαυροκορδάτου, ἕνεκα τῆς ψευδοῦς αὐτοῦ μαρτυρίας ἐνώπιον τῶν Τουρκικῶν δικαστηρίων, ὡς μὴ ἐμποδίσαντα ἕως τὸν Ἱερεμίαν νὰ ψευδομαρτυρήσῃ. Εἰς τοὺς καταλόγους τοῦ Ἀμασείας Ἀνθίμου Ἀλεξούδη ἀπαντῶμεν ἀπὸ τοῦ 1779 - 1791 Μητροπολίτην Σερρῶν Ματθαῖον ἄρα γε πρόκειται περὶ τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου Ματθαίου; Ὁ Σερρῶν Ματθαῖος τῷ 1791 μετετέθη εἰς Τόρνοβον³.

¹ Μ. Γεδεών, Ἡγούμενοι Καμαριωτίσσης ἐν Ἐκκλησιαστικῇ Ἀλήθειᾳ ἔτος ΚΒ' (1902) σελ. 508. Περὶ τούτου γράφω τὰ δέοντα ἐν τῷ ἀνεκδότῳ Καταλόγῳ τῶν Ἡγούμενων τῆς ἐν Χάλκῃ Μονῆς τῆς Παναγίας.

² Ἐκκλησιαστικῇ Ἀλήθειᾳ τόμ. ΑΒ' σελ. 367, Ἀθ. Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, Ἔνθ' ἄν. σελ. 557, Ἐκκλησιαστικῇ Ἀλήθειᾳ ΚΒ' σελ. 509.

³ Ἀθ. Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, Ἔνθ' ἄν. σελ. 557, Ἐκκλησιαστικῇ Ἀλήθειᾳ τόμ. ΙΑ' σελ. 123, 564, Ὁ ἐν Κων/λει Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος τόμ. ΚΑ' (1891) σελ. 58. Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, ὡς καὶ πρότερον καὶ μετὰ ταῦτα, ἀπαντῶμεν σειρὰν ὄλην ἀνωτέρων κληρικῶν ἀνηκόντων εἰς τὰς καλλιτέρας οἰκογενεῖας τοῦ Φαναρίου καὶ ἡγεμονικὰς πολλάκις. Ἐὰν εὐκαιρήσωμεν θὰ καταρτίσωμεν κατάλογον αὐτῶν ἐξετάζοντες τὰ τῆς δράσεως ἐνὸς ἐκάστου.

1780. Μ. Πρωτοσύγκελλος Γερμανός, τὸν ὁποῖον κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἀπαντῶμεν ὡς Πρωτοσύγκελλον τοῦ Πατριάρχου Σωφρονίου¹.

1783. Μ. Πρωτοσύγκελλος Μακάριος. Οὗτος ἦτο υἱὸς τοῦ Ἁγᾶ Δημητρίου Σερμπάνου καὶ ἔγγονος ἐκ μητρὸς τοῦ ἱατροῦ Μιχαλάκη Μάνου. Ἐγένετο Τριτεύων τῶν Πατριαρχείων, ὅτε ὁ Ἀρχιδιάκονος Ματθαῖος Μουρούζης προήχθη εἰς Μ. Πρωτοσύγκελλον, ὁ δὲ τέως Τριτεύων Ἱερεμίας Μαυροκορδάτος δευτερεύων, ἐπὶ τῇ προαγωγῇ εἰς Βόσναν τοῦ τέως Μ. Πρωτοσυγγέλλου Κυριλλίου. Ὁ Μακάριος τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1783 ἐξελέγη Μητροπολίτης Χριστιανουπόλεως, ἀναιρεθεὶς τῷ 1793 ὑπὸ κακοῦργων².

Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἀναφέρεται ὡς Μ. Πρωτοσύγκελλος ὁ Θεόφιλος³, ὅστις ἦτο ἐκ Βερροίας, διατρέψας ἐπὶ πολλὰ ἔτη παρὰ τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ Θεσσαλονίκης Ἰακώβῳ, εἶτα δὲ ἐξελέγη Σερβίων καὶ Κοζάνης, ἀποθανὼν τῷ 1811.

1785 - 1789. Μ. Πρωτοσύγκελλος τοῦ ἀπὸ Σμύρνης Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Προκοπίου γράφεται εἰς τὰς Ἐφημερίδας τοῦ Κωνσταντίνου Καρατζᾶ (1777 - 1811), ὅτι ἐχηρμάτισεν ὁ Μακάριος Ἰωαννίνων ἀπὸ τοῦ 1781, ὁ εἶτα Παλαιῶν Πατρῶν ἀπὸ τοῦ 1799 καὶ μετὰ ταῦτα Κυζίκου ἀπὸ τοῦ 1806· ἀλλ' ὡς ὀρθῶς παρατήρησεν ὁ Εὐάγγελος Σαβράμης ἐν τῇ μελέτῃ αὐτοῦ, ὁ Μακάριος ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐχηρμάτισε Μ. Πρωτοσύγκελλος τοῦ Πατριάρχου Προκοπίου (1785 - 1789)· πιθανώτερον εἶναι ὅτι οὗτος ἐχηρμάτισε Πρωτοσύγκελλος τοῦ Προκοπίου, ὅτε οὗτος ἦτο Μητροπολίτης Γάνου καὶ Χώρας ἐν τῇ πατριδί δηλονότι τοῦ Μακαρίου⁴.

1785. Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἀθανάσιος. Ὁ Ἀθανάσιος Μιχαὴλ Τατλίκαρης ἐκ Ῥαιδεστοῦ καταγόμενος διετέλεσε κατ' ἀρχὰς Ἀρχιδιάκονος τοῦ Ἡρακλείας Μεθοδίου καὶ εἶτα Μ. Πρωτοσύγκελλος τῶν Πατριαρχῶν Γαβριὴλ καὶ Προκοπίου, ἦτο δὲ μέτοχος τῆς ἱεράς καὶ θύραθεν παιδείας, σεμνοπρεπῆς, εἰδήμων τῆς Ὄθωμανικῆς γλώσσης καὶ ἐγκρατέστατος τῆς Ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς. Οὗτος κατ' Ἰούλιον τοῦ 1785 ἐξελέγη Ἀθηνῶν, καθαιρεθέντος Βενεδίκτου. Αἱ Ἀθῆναι τότε εὐρισκόμεναι ὑπὸ τὴν τυραννίαν τοῦ Χασεκῆ ἦσαν ἀνάστατοι, οἱ δὲ ὄπαδοι τοῦ καθαιρεθέντος Βενεδίκτου ὑπερισχύσαντες, ἐπανέφεραν αὐτόν, ἐνῶ ὁ Ἀθανάσιος ἐξωρίζετο εἰς Ἅγιον Ὅρος τῷ 1787 ὡς ὑποστηριζόμενος ὑπὸ τοῦ Χασεκῆ, ὅστις ἦτο ἀμείλικτος διώκτης τοῦ Βενεδίκτου· ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Χασεκῆ ὁ Βενέδι-

¹ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια τόμ. ΚΔ' σελ. 589, Β. Στεφανίδου, Συμβολαὶ εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν σελ. 26.

² Ἀθ. Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, Ἐνθ' ἀνωτ. σελ. 557, Πατριαρχικὸς Κῶδ. Ὑπομν. Ζ' σελ. 154, 156, Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια τόμ. Λ' σελ. 69 - 72.

³ Πανδώρα τόμ. ΚΒ' (1871 - 72) σελ. 556.

⁴ Εὐαγ. Ἰω. Σαβράμη, Ἱστορικὸν Σημείωμα περὶ τῆς ἐν Κυζίκῳ Σχολῆς, ἐν «Γρηγοριῶ Παλαμᾷ» τόμ. ΙΣΤ' (1932) σελ. 169 ὑπ. 2.

κτος δὲν ἠδυνήθη νὰ διατηρήσῃ τὴν Μητρόπολιν Ἀθηνῶν, ἔξ ἧς ἔξώσθη τῷ 1796, μετατεθεὶς κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1801 εἰς τὴν Μητρόπολιν Βιδύνης, τότε δὲ ἐπανήλθεν καὶ πάλιν ὁ Ἀθανάσιος εἰς τὴν Μητρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν, ἀποβιώσας ἐν αὐτῇ τῇ 17^η Σεπτεμβρίου 1799¹.

1787. Μ. Πρωτοσύγκελλος Παΐσιος, ὅστις κατὰ Μάρτιον τοῦ 1787 ἔτους πρῶν ὑπάρχων, ἐξελέγη Μητροπολίτης Αἰγίνης, παραιτηθεὶς κατ' Ἰανουάριον τοῦ 1796 ἔτους².

1788. Μ. Πρωτοσύγκελλος Παρθένιος, ὁ εἶτα Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Παρθένιος ὁ Β'.

Παρθένιος ὁ Παγκώστας χρηματίας πρότερον Πρωτοσύγκελλος τοῦ Ἀδριανουπόλεως, ἀνεδείχθη ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Προκοπίου «ὡς ὑποκείμενον δεδοκιμασμένον» Μ. Πρωτοσύγκελλος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐκλεγείς τῇ 13^η Σεπτεμβρίου Πηλουσίου, τῷ αὐτῷ δὲ μηνὶ καὶ ἔτει Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, ἀποβιώσαντος Γερασίμου Γ' τοῦ Λερίου. Ὁ Παρθένιος ἦν κατὰ τὸν Ἀθανάσιον Κομνηνὸν Ὑψηλάντην «ἀνὴρ τῇ ἀληθείᾳ δόκιμος καὶ ἄξιος εὐλαβείας»³.

1790. Μ. Πρωτοσύγκελλος Καλλίνικος, ὅστις τῇ 17 Νοεμβρίου ἐξελέγη Μητροπολίτης Σηλυβρίας, παραιτηθεὶς πιθανῶς τῷ 1816 ἔτει.

1791. Μ. Πρωτοσύγκελλος Θεόκλητος. Οὗτος πρῶν διατελῶν, ἐξελέγη τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1791 Μητροπολίτης Μεσημβρίας, παραιτηθεὶς τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1799 ἔτους.

1793. Μ. Πρωτοσύγκελλος Νικηφόρος, ὅστις κατ' Ἰανουάριον τοῦ ἔτους τούτου ἐξελέγη Μητροπολίτης Ἰμβρου, ἀποβιώσας, κατὰ τὸν Δωρόθεον Εὐελπίδην τῷ 1825. Ὁ Νικηφόρος κατὰ τὸν Βαρθολομαῖον Κουτλου-

¹ Κ. Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, Τὰ σφζόμενα Ἐκκλησιαστικὰ Συγγράμματα τόμ. Γ' σελ. 111, «Σωτήρ» τόμ. Β' σελ. 78, Ἀθ. Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, Ἔνθ' ἄν. σελ. 639, 655, Ὁ ἐν Κων/πόλει Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος τόμ. Ζ' σελ. 69. Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια τόμ. ΚΖ' σελ. 551, 639, Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου (Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν), Ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἀθηνῶν σελ. 72 κέ. Φ. Φιλαδελφῶς, Ἰστ. Ἀθηνῶν τόμ. Β' σ. 141. Θρακικὰ παράρτημα τοῦ τόμ. Γ' σελ. 116.

² Ἀθ. Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, Ἔνθ' ἄν. σελ. 650. Πατριαρχικὸς Κώδιξ Ὑπομνημάτων Η' σελ. 205. Κατάλογος Δωροθέου Εὐελπίδου.

³ Ἀθ. Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, Ἔνθ' ἄν. σελ. 699, Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια τόμ. Β' σ. 262, ΙΘ' σελ. 383. Τόμ. ΚΗ' σελ. 288, Κ. Σάθια, Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθ. τόμ. Γ' σελ. 358, Ἀρχ. Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, (νῦν Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν) Ἀνέκδοτοι ἐπιστολαὶ ἐν Ἐκκλησιαστικῷ Φάρῳ Ἀλεξανδρείας ἔτος 1912 σελ. 269, ἔτος 1913 σελ. 189, Φιλαρέτου Βαφείδου (νῦν Μητροπολίτου Ἡρακλείας), Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τόμ. Γ' μέρ. Β' σελ. 261, Γερασίμου Μαζαράκη, Συμβολαὶ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς ἐν Αἰγύπτῳ Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν «Ἐκκλησιαστικῷ Φάρῳ» Ἀλεξανδρείας τόμ. ΚΘ' (1930) σελ. 61 - 71 καὶ Τρ. Εὐαγγελίδου, Οἱ Πατριάρχαι Ἀλεξανδρείας Παρθένιος, Θεόφιλος, Ἱερόθεος ἐν Ἐπετηρίδι Ἐταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν τόμ. Ε' (1928) σελ. 24.

μουσιανὸν ἐκ Βερροίας κατήγετο, καὶ ἦτο ἀνὴρ ἀγγίνους, μεγαλοπρεπῆς, καὶ πολιτικώτατος, ἀλλ' ἀκριβῆς εἰς τὰς Ἐκκλησιαστικὰς τάξεις καὶ μέτοχος παιδείας μικρᾶς καὶ τῆς Ὀθωμανικῆς διαλέκτου εἰδήμων ἱκανῶς. Οὗτος κατ' ἀρχὰς ἐδείχθη αὐστηρότατος, δεσποτικὸς μάλιστα πρὸς τοὺς ἱερεῖς, ἥπιος δὲ πολὺ ἐπὶ τέλους· ὁ Κουτλουμουσιανὸς καλεῖ αὐτὸν «ἱερὸν ἄνδρα» καὶ προσθέτει, ὅτι ἐφάνη πολὺ ὠφέλιμος εἰς τὴν ἐπαρχίαν του κτίσας βρύσεις καὶ στήσας ξυλίνην γέφυραν ἐπὶ τοῦ μεγάλου ποταμοῦ. Ὁ Νικηφόρος πλήρης ἡμερῶν ἀπεβίωσε κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1825 ἔτους¹.

1793. Μ. Πρωτοσύγκελλος Κύριλλος, ὅστις τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1793 ἔτους ἐξελέγη Θηβῶν, θανόντος Τιμοθέου. Ὁ Θηβῶν Κύριλλος μετὰ τοῦ Ἀθηνῶν Ἀθανασίου ἐν ἔτει 1797 ὡς ἔξαρχοι τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε' ἐπεσκέφθησαν τὰς Πατριαρχικὰς Σταυροπηγιακὰς Μονὰς τῶν ἐπαρχιῶν αὐτῶν. Ὁ Κύριλλος ἐν τῷ ὑπομνήματι τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ χαρακτηρίζεται ὡς «ἀνὴρ τίμιος, ἀξιὸς τε καὶ θεοσεβῆς καὶ ἐπὶ βίου σεμνότητι καὶ χριστιανικῇ πολιτείᾳ καὶ τρόπων ὀρθότητι μεμαρτυρημένος», ἀπεβίωσε δὲ ἐν ἔτει 1812².

1794. Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἰωσήφ, ὁ κατὰ τὸν Σεπτέμβριον ἐκλεγείς Μητροπολίτης Ἀγχιάλου, μετατεθεὶς ἐξ αὐτῆς ἐν ἔτει 1808 εἰς Φιλιππούπολιν, ἐξ ἧς ὁμως καθηρέθη κατὰ Μάρτιον τοῦ 1808 ὡς βία καὶ δυναστεία εἰς τὸν θρόνον ἐπιβάς. Οὗτος τῷ 1820 ἐξελέγη Μητροπολίτης Σκοπίων, διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1823³.

1796. Μ. Πρωτοσύγκελλος Μελέτιος, ὅστις ἐξελέγη κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1797 Μητροπολίτης Διδυμοτείχου, ἀποβιώσας τῇ 8^ῃ Αὐγούστου 1799. Ὁ Ἀμασειᾶς Ἀνθιμος Ἀλεξούδης ἀγνοεῖ τὸν Μελέτιον, ὡς ἐπίσης ἀγνοεῖ αὐτὸν καὶ ὁ Μητροπολίτης Διδυμοτείχου Φιλάρετος (νῦν Ἡρακλείας) εἰς τὸν κατάλογον αὐτοῦ περὶ τῆς Μητροπόλεως Διδυμοτείχου, ἀναφέρων μόνον ἐν ἔτει 1803 - 1815 τὸν ἀπὸ πρῶν Βελεγράδων Μελέτιον⁴.

1797. Μ. Πρωτοσύγκελλος Γρηγόριος Σπυρίδης, Ἄνδριος πιθανῶς, ὅστις ἀπὸ Μ. Ἀρχιδιακόνου ἐν ἔτει 1797 κατ' Ἀπρίλιον ἐξελέγη Βάρνης εἰς διαδοχὴν τοῦ πρό τινων μηνῶν ἐκλεγέντος Βάρνης, τέως Προεστῆτος τῆς ἐν Βοσπόρῳ Ἐκκλησίας τῶν Θεραπειῶν καὶ προῶρως ἀποβιώσαντος. Ὁ Γρηγόριος τῷ 1799 μετετέθη εἰς Δρύστραν, Βάρνης δὲ ἐγένετο ὁ ἐξ Ἄνδρου ἐπίσης καταγόμενος Παῖσιος Νέρης. Ὁ Γρηγόριος ἐπὶ τι διάστημα διατελῶν πρῶν, τῷ 1801 μετετέθη εἰς Μεσημβρίαν, ἧς παραιτηθεὶς

¹ Βαρθολ. Κουτλουμουσιανοῦ, Ὑπόμνημα Ἱστορικὸν περὶ τῆς νήσου Ἰμβρου σελ. 77 - 79, Κων/πολις 1845.

² Πατριαρχικὸς Κώδιξ Ὑπομνημάτων 261.

³ Πατριαρχ. Κώδιξ Ὑπομνημάτων 261 σ. 338, Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια ἔτος 1912-1913 σελ. 371.

⁴ Γρηγόριος Παλαμᾶς ἔτος Ζ' σελ. 203.

ἐν ἔτει 1808, ἀπεσύρθη εἰς Ἄνδρον, ζήσας πέραν τοῦ 1890. Ὁ Ἄνθιμος Ἀλεξούδης ἀγνοεῖ τὸν Γρηγόριον ὡς Βάρνης, τὸν ἀναφέρει ὁμως ὡς Δρύστρας¹.

1797. Μ. Πρωτοσύγκελλος Γρηγόριος. Ὁ Ἐθνομάρτυς Πατριάρχης Γρηγόριος ὁ Ε΄ χρηματίσας Πρωτοσύγκελλος ἐν Σμύρνη τοῦ Μητροπολίτου αὐτῆς Προκοπίου, μετὰ τὴν ἄνοδον τοῦ Γέροντος αὐτοῦ εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον, ἐπ' ὀλίγον ἀπὸ Μαΐου μέχρι τῆς 31 Ἰουλίου φαίνεται ὅτι διετέλεσε Μ. Πρωτοσύγκελλος, ἂν καὶ ἄλλοι ἀναφέρουν, ὅτι εὐθὺς ὁ Πατριάρχης Προκόπιος, ἅμα τῇ ἐκλογῇ του εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον Κων/λεως ἐν Σμύρνη ἔτι διαμένων, ἐξέλεξε τὸν Γρηγόριον Μητροπολίτην Σμύρνης, ὅπερ δὲν εὐδοοῦται καὶ κατὰ τοὺς τότε ἰσχύοντας κανόνας περὶ ἐκλογῆς Ἀρχιερέων.

1798. Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἄνθιμος, ὁ εἶτα Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἄνθιμος ὁ Γ΄.

Προαχθέντος, ὡς εἶδομεν, εἰς Βάρναν τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου Γρηγορίου, Μ. Πρωτοσύγκελλος ἀνεδείχθη ὁ Μ. Ἀρχιδιάκονος τοῦ Πατριάρχου Νεοφύτου Ἄνθιμος. Οὗτος ἐκ Νάξου καταγόμενος ἦν «ἀνὴρ ὀλιγογράμματος μὲν, ἀλλὰ γλυκὺς τὸ ἦθος». Τοῦ Μητροπολίτου Σμύρνης ἀνυψωθέντος εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον, ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἄνθιμος κατὰ Μαΐον τοῦ 1797 ἐξελέγη Μητροπολίτης Σμύρνης διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 1821 ἔτους, ὅτε ἐξελέγη Χαλκηδόνας, ἐξ ἧς τῇ 11 Μαΐου 1822 ἀνεδείχθη Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, θανόντος Εὐγενίου, παραιτηθεὶς τῇ 9 Ἰουλίου 1824 καὶ ἀποσυρθεὶς εἰς Σμύρνην, ἔνθ' ἀπεβίωσεν ἐν ἔτει 1842 ταφεὶς ἐν τῷ προαυλίῳ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου².

1797. Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἰωσήφ τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε΄, ὅστις κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐξελέγη Δράμας, ἀποθανόντος τοῦ Δράμας. Γνωρίζομεν, ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1797 ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος ἐκάλεσεν εἰς τὴν Μ. Πρωτοσυγκελλιαν τὸν Ἀρχιδιάκονον τοῦ Μητροπολίτου Ἐφέσου, ὅστις βεβαίως πρέπει νὰ ταῦτισθῇ πρὸς τὸν Ἰωσήφ. Τὸν Ἰωσήφ ὁ Ἀμασείας Ἄνθιμος Ἀλεξούδης ἐσφαλμένως ἀναγράφει ἀπὸ τοῦ 1787 - 1808, ἐκτός ἐὰν ὁ ἀπὸ τοῦ 1787 ἀπαντώμενος Ἰωσήφ εἶναι ἕτερος³.

¹ Δ η μ. Π α σ χ ἄ λ η, Μεσαιωνικῶν μεταγενεστέρων ἐπιγραφῶν τῆς Νήσου Ἄνδρου συμπλήρωμα ἐν Ἐπετηρίδι Ἐταιρ. Βυζαντ. Σπουδῶν τόμος ε' σελ. 208, Τοῦ αὐτοῦ, Μοναστηρολογία τῆς Νήσου Ἄνδρου, Μονὴ Ἁγίας Εἰρήνης. Ἀνδριακῶν Ἡμερολόγιον 5. 150, 151 - 2, 155 - 6.

Θεολογία τόμ. Ε' σελ. 198 Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια τόμ. ΚΗ' σελ. 245 τόμ. Β' σελ. 281.

² Θεολογία τόμ. Ε' σελ. 199. Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια, ΙΔ' σελ. 374ι Μ. Γεδεών, Π. Πίνακες σ. 686.

³ Δημ. Π. Πασχάλη, Χρονικὰ καὶ Ἱστορικὰ σημειώματα ἐκ τῶν ἐν τῇ νήσῳ Ἄνδρῳ χειρογράφων Κωδίκων καὶ τῶν παραφύλλων παλαιῶν ἐντύπων βιβλίων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1193 μέχρι τοῦ 1853, ἐν «Ἀνδριακῷ Ἡμερολόγιῳ» ἔτος Ε' (1930) σελ. 39. «1797 Αὐγούστου 20 ἔγινεν ὁ Ρασὴτ ἐφένδης ρεῖζης καὶ τὸ αὐτὸ ἔτος ἀπέθανεν ὁ Δράμας καὶ ἔγινε Δράμας ὁ Ἰωσήφ Πρωτοσύγκελλος τοῦ Πατριαρχείου».

1798. Μ. Πρωτοσύγκελλος Χρῦσανθος, ὅστις κατὰ Φεβρουάριον ἐξελέγη Μητροπολίτης Σαζουπόλεως, παραιτηθεὶς τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1806, ἀλλὰ κατὰ τὸν αὐτὸν μῆνα καὶ ἔτος ἐξελέγη Βάρνης, διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1817, τὸν Ἰούνιον τοῦ ὁποῦ ἐξελέγη Φιλίππων καὶ Δράμας, ἀπεβίωσεν ὅμως, μὴ προφθάσας νὰ μεταβῇ εἰς τὴν νέαν ἐπαρχίαν του. Τὸν Βάρνης Χρῦσανθον ἀγνοεῖ ὁ Ἄνθιμος Ἀλεξούδης¹.

1798. Μ. Πρωτοσύγκελλος Διονύσιος, ὅστις κατ' Αὐγουστον τοῦ 1798 ἐξελέγη Μητροπολίτης Χίου «σοφὸς καὶ ἐνάρετος» διοικήσας καλῶς τὴν ἐπαρχίαν του, ἀπεβίωσε δὲ κατὰ τὸν Β. Μυστακίδην τῇ 25 Ἰανουαρίου 1817 ἔτους².

1798. Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἰωαννίκιος Βυζάντιος, ὃς τῇ 17 Σεπτεμβρίου 1799 ἐξελέγη Ἐλασσῶνος, τὸν Μάρτιον δὲ τοῦ 1809 Φιλίππουπόλεως, ἧς παρητήθη κατὰ Μάρτιον τοῦ 1818, λαβὼν προεδρικῶς τὴν Μητρόπολιν Σηλυβρίας καὶ ἀπεβίωσε τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1819. Ὁ Ἰωαννίκιος Μεγ. Ἀρχιδιάκονος ὢν τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου, προὔβιβάσθη ὑπ' αὐτοῦ εἰς Μ. Πρωτοσύγκελλον, ὡς τοιοῦτος δὲ ἀπεστάλη τῷ 1798 ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου εἰς Ἄρταν καὶ Πρέβεζαν πρὸς ἐξουδετέρωσιν τῶν ἐπιφόβων ὑπονοιῶν τῆς Ὑψηλῆς Πύλης κατὰ τῶν ἐκεῖ Ἑλλήνων ὡς ἐτοιμαζομένων εἰς ἐπανάστασιν διὰ ῥαδιουργιῶν τῶν Γάλλων³.

1798. Μ. Πρωτοσύγκελλος Νεόφυτος. Κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1799 διωρίσθη ὁ ἀπὸ τοῦ 1796 Ἠγούμενος τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱεραῆς Μονῆς τῆς Παναγίας Καμαριωτίσσης⁴.

1799. Μ. Πρωτοσύγκελλος Νεόφυτος, ὁ αὐτὸς βεβαίως πρὸς τὸν ἀνωτέρω Ἠγούμενον Παναγίας τῆς Χάλκης, ὅστις κατ' Ὀκτώβριον ἐξελέγη Μητροπολίτης Καστορίας διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1835, ὅτε ὑπεργηρῶς πλέον μετετέθη εἰς Ἴμβρον, ὅπου τὸν Νοέμβριον τοῦ 1836 ἔτους ἀπεβίωσε⁵.

Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην παρατηροῦμεν, ὅτι ἐλάχιστοι Πατριαρχικοὶ Πρωτοσύγκελλοι ἢ Πρωτοσύγκελλοι τῆς Μ. Ἐκκλησίας ἀπαντῶνται, ἐνῶ τούναντίον παρουσιάζονται πλεῖστοι ὅσοι Πρωτοσύγκελλοι ἐν ταῖς ἐπισημοτέραις ἐπαρχίαις ταῖς Γεροντικαῖς κατ' ἀρχὰς καὶ ταῖς ἄλλαις μετὰ ταῦτα, εὐθύς ἀμέ-

¹ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια τόμ. ΚΗ' σελ. 245.

² Γ. Ζολώτα, Ἱστορία τῆς Χίου τόμος Γ' μέρος Β' σελ. 46, Ἐβδομάς ἔτος Γ' ἀριθ. 135.

³ Γρηγόριος Παλαμᾶς ζ' σελ. 456, 458, Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια τόμ. ΛΓ' σελ. 388. Κῶδιξ Πατριαρχ. Ὑπομνημάτων Θ' σελ. 390 καὶ ΚΗ' σελ. 305, Γ. Τσοουκαλά, Ἱστορικὴ περιγραφή τῆς ἐπαρχίας Φιλίππουπόλεως σελ. 83 (Βιέννη 1851), Ἡμερολόγιον Χρόνος Ἐπετηρὶς Νεολόγου 1872 σελ. 80.

⁴ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια ΚΒ' σελ. 509.

⁵ Βαρθολ. Κουτλουμουσιανοῦ, Ὑπόμνημα Ἱστορικὸν περὶ τῆς νήσου Ἰμβρου σελ. 79.

σως προαγόμενοι εἰς τὴν Ἱεραρχεωσύνην ὑπὸ τῶν Γερόντων αὐτῶν τῶν μέγα τότε ἰσχυόντων ἐν Φαναρίῳ ἢ ἄλλοις τῶν Πατριαρχικῶν Πρωτοσυγκέλλων καθ' ἡμᾶς ἀποδοτέα εἰς τοῦτο, ὅτι ἤρχισε νὰ ἐπικρατῇ ἕτερος θεσμός, ὁ τῶν Ἱεραρχανδριτῶν, ὅστις καὶ ἐν τῇ προηγουμένῃ περιόδῳ ὑπῆρχεν, ἀλλ' ἐν τῇ παρουσίᾳ ἀπέβη κοσμικώτερος καὶ συνηθέστερος. Τόσον ὅμως οἱ Μ. Πρωτοσύγκελλοι, ὅσον καὶ οἱ Πρωτοσύγκελλοι τῶν Ἱεραρχιῶν καὶ οἱ Ἱεραρχανδριταί, μετεῖχον παιδείας Ἱεραρχιαστικῆς, οὐκ ὀλίγοι μάλιστα διετέλεσαν γνῶσται καὶ τῆς τῶν κρατούντων γλώσσης, ἀλλ' ὑπῆρχον, ὡς ἦτο φυσικόν, καὶ τινες μικρᾶς μορφώσεως τυχόντες ὡς π.χ. ὁ Ἱεραρχανδριταῖος Γεράσιμος καὶ ἄλλοι.

10' Αἰὼν καὶ πρῶτον τέταρτον Κ' αἰῶνος.

Κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον καὶ δὴ ἀπὸ τοῦ 1825-1925 ἔχομεν πλεόν, πλὴν ἔλαχίστων παραλείψεων, ἀκριβεστάτην σειρὰν τῶν Μ. Πρωτοσυγκέλλων. Περὶ «τῶν Ἁγίων Μεγάλων» ὡς ἤδη ἐπισήμως καλοῦνται¹, θὰ εἴμεθα κατ' ἀνάγκην συντομώτατοι, ἐπιφυλασσόμενοι νὰ ἐπανέλθωμεν ἐν εὐθέτῳ καιρῷ καὶ ἐξετάσωμεν λεπτομερῶς τὰ κατ' αὐτοὺς κατὰ τὴν περίοδον ταύτην: Γρηγόριος ὁ Σ' ὁ Φουρτουναδῆς, Ἱεραρχανδριταῖος ὁ Δ' ὁ Βαμβάκης, Γερμανὸς ὁ Δ' ὁ Βυζάντιος, Μελέτιος ὁ Γ' ὁ Πάγκαλος, Κοσμᾶς καὶ Καλλίνικος οἱ Ἱεραρχανδριταῖοι, Ἱωακεῖμ ὁ Γ' ὁ Πάμμεγας, Διονύσιος ὁ Ε', Δωρόθεος ὁ Εὐελπίδης, Ἱωακεῖμ ὁ Εὐθυβούλης, Καλλίνικος ὁ Φωτιάδης, Ἱεραρχανδριταῖος ὁ Μεγακλῆς, Κωνσταντῖος ὁ Καρατζόπουλος, Ἱωακεῖμ ὁ Σγουρός, Γερβᾶσιος ὁ Ὁρολογᾶς καὶ Χρυσόστομος ὁ Καλαφάτης, φυσιογνωμίαι ἱεραὶ καὶ ὑπέροχοι ἐτιμήθησαν κατὰ τὴν περίοδον ταύτην διὰ τοῦ ἀξιώματος τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου, καὶ αὐτοὶ τιμήσαντες καὶ κλείσαντες αὐτὸ καὶ καταστήσαντες ἐπὶ πλεόν περιβλεπτον.

1801. Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἱεραρχανδριταῖος ὁ Αμβρόσιος, ὅστις τὸν Ἰούνιον τοῦ 1801 ἐψηφίσθη Μητροπολίτης Μονεμβασίας καὶ Καλαμίας, θανόντος Ἱεραρχανδριταῖου ἀλλ' ἢ ἐκλογῇ ἠπράκτησε, διότι ὁ νεοεκλεγὴς ὑπέβαλε παραίτησιν πρὸς κατασίγασιν τῶν ἐξεγεγνηθέντων προκρίτων Πελοποννησίων τῶν παρεπιδημούντων τότε ἐν Κων/λει, ὁπότε Μονεμβασίας ἐξελέγη ὁ Χρυσάνθος, ὁ δὲ Ἱεραρχανδριταῖος, παραμείνας πρῶτον, κατὰ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1803 ἐξελέγη Αἰγι-

¹ Τὸν τιμητικὸν τίτλον «Ἁγιος Μέγας» τὸν ἰδιάζοντα μόνον τῷ Μ. Πρωτοσυγκέλλῳ φέρει ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, ἐξ ἀνανακλάσεως, καὶ ὁ Μ. Ἀρχιδιάκονος. Πρὸ τεσσαρακονταετίας ὅμως τὸν τίτλον τοῦτον ἐκενοδόξησαν νὰ προσλάβωσι καταχρηστικῶς ὅπως καὶ τινες Ἀρχιδιάκονοι καὶ Πρωτοσύγκελλοι ἐνίων Μητροπολιτῶν, πρῶτον προσλαβόντος αὐτὸν Νεοφύτου τοῦ Ἀρχιδιακόνου τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Σμύρνης Βασιλείου. Ἐνδεῖξις ἀνθρωπίνης ματαιοφροσύνης, ἀφοῦ δὲν ἔφερον οὐδὲ ἠδύνατο νὰ φέρῃ τὸν τίτλον Μ. Ἀρχιδιάκονος, ἐνὸς ὄντος τοῦ Μ. Ἀρχιδιακόνου. Ἐπ' εὐχάτων Ἀρχιεπισκοπικῆ φιλοτιμίας καὶ ὁ Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν ἐχειροθετήθη Μέγας Πρωτοσύγκελλος· περὶ τοῦ τίτλου τούτου ἐπιζόμεν νὰ ἐπανέλθωμεν.

νης, Πόρου καὶ Ὑδρας, παραιτηθέντος Ἰωακείμ, παραμείνας μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1813 ἔτους¹.

1801. Μ. Πρωτοσύγκελλος Κύριλλος, ἐκλεγείς κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο Μητροπολίτης Ῥόδου. Τὸν Κύριλλον εὐρομεν οὕτως εἰς τὰς προχείρους σημειώσεις μας μετὰ παραπομπῆς εἰς τὸν Θ' (σελ. 207) Πατριαρχ. Κώδικα Ὑπομνημάτων. Μὴ ἔχοντες πρόχειρον τὸν Κώδικα τοῦτον πρὸς ἐξακρίβωσιν, ὑποπτευόμεθα μᾶλλον, ὅτι πρόκειται περὶ Κυρίλλου τοῦ Πηγᾶ Παπαδάκη, μεταπεσούσης τῆς χρονολογίας 1861 εἰς 1801.

1801. Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἰωαννίκιος Σμυρναῖος. Οὗτος ἂν Μ. Πρωτοσύγκελλος τοῦ Πατριάρχου Νεοφύτου, παρέμεινε τοιοῦτος καὶ ἐπὶ τοῦ νέου Πατριάρχου Καλλινίκου τοῦ Ε'. Κατ' Αὐγουστον τοῦ 1807 ἐξελέγη Προύσης, θανόντος Ἀνθίμου, τὸν δὲ Ἰούνιον τοῦ 1817 ἔτους μετετέθη εἰς Τόρνοβον «οἰκτρῶς τὸν βίον ἐκμετρήσας τῷ 1821»².

1805. Ὁ Πρωτοσύγκελλος Ἀδριανόπουλος, ἐκ Γαργαλιάνων τῆς Πελοποννήσου καταγόμενος, ἐν ἔτει 1805 ἐστάλη ὑπὸ τῶν Πατριαρχείων εἰς Πελοπόννησον πρὸς συλλογὴν τῶν κανονικῶν δικαιωμάτων τῆς Μ. Ἐκκλησίας, ἐνῶ δὲ ἐπέστρεφεν ἐκ Κυπαρισσίας εἰς Τρίπολιν συνελήφθη καθ' ὁδὸν παρὰ τὴν θέσιν Σαπιολίβαδον ὑπὸ τοῦ Γιάννη Κολοκοτρῶνη τοῦ καὶ Ζορμπᾶ ἐπιλεγομένου, ἀδελφοῦ τοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρῶνη, καὶ ἔληστεύθη καὶ ἐκακοποιήθη ἀνηλεῶς ὑπ' αὐτοῦ, διαφυγῶν δὲ τὸν κίνδυνον, ἤλθεν εἰς Τρίπολιν καὶ ἐγνώσθη ἀμέσως τὸ πάθημα αὐτοῦ, ὃ δὲ Μώρα Βαλισῆς τῆς Πελοποννήσου Σεῖτ Ὀσμὰν Πασσᾶς ἠνάγκασεν αὐτὸν καὶ τοὺς ἄλλους ἀρχιερεῖς καὶ προὔχοντας τῆς Πελοποννήσου νὰ ὑπογράψωσιν ἀναφορὰν δι' ἧς νὰ ζητήσωσι τὴν συνδρομὴν τῆς Μ. Ἐκκλησίας πρὸς καταστροφὴν τῶν κλεφτῶν. Ἐπέδωκε δὲ τῷ Πατριάρχῃ Καλλινίκῳ τῷ Ε' τῷ ἀπὸ Νικαίας αὐτὸς οὗτος ὁ Πρωτοσύγκελλος τὴν ἀναφορὰν ἐπὶ τούτῳ μεταβάς εἰς Κωνσταντινούπολιν, οὗτος δὲ κατόπιν αὐστηρᾶς διαταγῆς τῆς Πύλης ἐξέδωκε Συνοδικὸν ἐπιτίμιον κατὰ τῶν κλεφτῶν τῆς Πελοποννήσου καὶ συνοδικὴν Πατριαρχικὴν ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς Ἀρχιερεῖς τῆς Πελοποννήσου, τὰ ὁποῖα μετὰ τοῦ Τουρκικοῦ φερμανίου ἐστάλησαν εἰς τὸν Μώρα Βαλισῆν τῆς Πελοποννήσου κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1805 ἔτους³.

¹ Κῶδ. Ὑπομν. Θ. 174, Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια τόμ. Β' σελ. 278 σημ. 1 καὶ τόμ. ΚΗ' σελ. 244.

² Κῶδ. Ὑπομνημ. Θ. σελ. 444, Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια τόμ. ΚΗ' σελ. 305, Σπ. Λάμπερου, Νέος Ἑλληνομνήμων τόμ. Ζ' σελ. 254.

³ Περὶ αὐτοῦ ἴδε: Μιχ. Οἰκονόμου, Ἱστορικὰ τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας ἢ ὁ Ἱερός τῶν Ἑλλήνων Ἀγών (Ἀθῆναι 1873) σελ. 48, Ἀμβροσίου Φραντζῆ, Ἐπιτομὴ τῆς Ἱστορίας τῆς Ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος τόμ. Α' σελ. 48, τόμ. Δ' σελ. 116, Ν. Α. Βέη, Φιγαλικὰ, ἐν τῷ Δελτίῳ Ἱστορικ. καὶ Ἐθνολογ. Ἐταιρείας τόμ. ς' (1903) Ἀθῆναι σελ. 233-233, Τάκη Κανδηλώρου, Ὁ Ἀρματωλισμὸς τῆς Πελοποννήσου σελ. 323.

Ὁ Ἀδριανόπουλος οὗτος, νομίζομεν, ὅτι μᾶλλον θὰ ἐλέγετο Ἀνδρεόπουλος, Πελοποννήσιος, τοῦ ὁποίου συγγενῆς πάντως ὁ Γιαννάκης Ἀνδρεόπουλος ἔλαβεν εἰς γάμον ἐν Σμύρνῃ τὴν ἀδελφὴν τοῦ Γρηγορίου Ε΄ τότε Ἀρχιδιακόνου ὄντος τοῦ Σμύρνης Προκοπίου. Ὅταν δὲ ὁ Προκόπιος ἐγένετο Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, ὁ Ἀνδρεόπουλος ἠκολούθησεν αὐτὸν γενόμενος σὺν τῷ χροῶν Πρωτοσύγκελλος¹.

1808. Μ. Πρωτοσύγκελλος... Γρηγορίου τοῦ Ε΄ ἀγνοοῦμεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ².

1809. Μ. Πρωτοσύγκελλος Νεόφυτος, πιθανῶς οὗτος νὰ εἶναι ὁ ἀγνοούμενος Μ. Πρωτοσύγκελλος Γρηγορίου τοῦ Ε΄, ἐκλεγείς τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1809 Μητροπολίτης Ἀμασείας, θανόντος Παισίου, παραιτηθεὶς δὲ τῷ 1826³.

1812. Μ. Πρωτοσύγκελλος Διονύσιος ὁ Πάρδαλις, ἐκ Θεσσαλονίκης καταγόμενος, ἀλλ' ἐν Κων/λει γεννηθεὶς. Οὗτος χρηματίας Ἀρχιμανδρίτης κατὰ τὴν πρώτην πατριαρχίαν τοῦ Κυρίλλου, ἐγένετο εἶτα Μ. Πρωτοσύγκελλος τῷ 1812 ἦν πρόφην Μέγας Πρωτοσύγκελλος καὶ ἐξελέγη ῥέοντος καὶ Πραστοῦ, θανόντος Ἰακώβου. Ὁ Διονύσιος ἀνεδείχθη κατὰ πάντα ἄξιος τῆς ἀποστολῆς του κατὰ τὰς δεινὰς ἐκείνας περιστάσεις τοῦ Γένους ἀποθανὼν τῷ 1852⁴.

1814. Μ. Πρωτοσύγκελλος Εὐγένιος, ὁ εἶτα Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης οὗτος τὸν Ἰούλιον τοῦ 1814 ἐξελέγη Πισιδείας, θανόντος Διονυσίου, τῇ 10 Ἀπριλίῳ 1821 ὀλίγας ὥρας πρὸ τοῦ ἀπαγχονισμοῦ τοῦ ἐθνομάρτυρος Γρηγορίου τοῦ Ε΄ ἐξελέγη Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, ἀπεβίωσε δὲ τῇ 29 Ἰουλίῳ τοῦ 1822 ἔτους⁵.

1816. Μ. Πρωτοσύγκελλος Θεόκλητος, οὗτος πρόφην διατελῶν κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1816 τῇ αἰτήσῃ τοῦ Τορνόβου Μακαρίου ἐξελέγη ψιλῶ τίτλῳ Ἐπίσκοπος Διοκλείας.

1816. Μ. Πρωτοσύγκελλος Βενιαμίν, ἐκλεγείς τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1816 Μητροπολίτης Πόσνας καὶ Σεραγέβου, πιθανῶς εἶτα Σιλιστριᾶς⁶.

1819. Μ. Πρωτοσύγκελλος Κύριλλος. Οὗτος ἐξελέγη τὸν Ἰούλιον τοῦ 1819 Λαρίσσης καὶ Τυρνάβου, ἀποβιώσας τῇ 29 Σεπτεμβρίου τοῦ 1821⁷.

¹ Τάκη Κανδηλώρου, Ὁ Γρηγόριος Ε΄ σελ. 9.

² Θεολογία τόμ. Ε΄ σελ. 200, 281-282.

³ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀληθεία τόμ. ΚΗ' σελ. 306, Θεολογία τόμ. Ε΄ σελ. 282.

⁴ Θεολογία τόμ. Α΄ σελ. 111.

⁵ Μ. Πρωτοσύγκελλου Ἀθηναγόρα, Εὐγλωττα κονδύλια ἐκ τῶν Πατριαρχικῶν Κωδίκων ἐν «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» ἔτος 1920 ἀρ. 25, 26, Μ. Γεδεών, Πατριαρχικῆς Ἱστορίας Μνημεῖα σελ. 5-7, (Ἀθῆναι 1922).

⁶ Κῶδ. Ὑπομνημ. ζ' σελ. 147. Θ' σελ. 143, 408, Σημειωτέον ὅτι οἱ Πατριαρχικοὶ Κῶδικες τῆς ἐποχῆς ταύτης ἀριθμοῦνται διὰ γραμμάτων καὶ δι' ἀριθμῶν.

⁷ Κῶδ. Ὑπομνημ. ζ' σελ. 446.

1819. Μ. Πρωτοσύγκελλος Κύριλλος Σμυρναῖος ὁ Δοχειαρίτης ἀναφέρεται κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην Μ. Πρωτοσύγκελλος ἐκλεγείς Μητροπολίτης Ἀργολίδος¹, γράψας καὶ ἐπιτενὲς προσκνητάριον τῆς Μονῆς.

1820. Μ. Πρωτοσύγκελλος Σωφρόνιος Δελαγραμμάτικας ὁ ἔξ Ἀνδρου, Μ. Πρωτοσύγκελλος τοῦ ἀπαγχονισθέντος Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε΄ κατὰ θεϊαν πρόνοιαν διασώσας τὸ ἱερὸν λείψανον τοῦ Ἐθνομάρτυρος, καὶ ἀποκομίσας αὐτὸ εἰς Ὀδησσόν· ἔζησεν ὡς πρῶην Μ. Πρωτοσύγκελλος μέχρι τοῦ 1847 ἔτους² ἐν Ἀνδρῶν.

1821. Μ. Πρωτοσύγκελλος Δαυῖδ³.

1822; Μ. Πρωτοσύγκελλος Σαμουὴλ ἀπαντᾶται κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν. Κατὰ τὴν περίοδον τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 τὰ περὶ τῶν Μ. Πρωτοσυγκέλλων εἶναι τετραγαμμένα.

1823. Μ. Πρωτοσύγκελλος Δανιήλ· οὗτος Μ. Ἀρχιδιάκονος καὶ εἶτα Μ. Πρωτοσύγκελλος τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου ἐξελέγη ἐν ἔτει 1823 Κασσανδρείας μέχρι τοῦ 1832 ἢ 1833⁴.

1824. Μ. Πρωτοσύγκελλος Πανάρετος, ὅστις κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1824 ἐξελέγη Φιλαδελφείας, τοῦ Γαβριὴλ γενομένου Ἀρχιδῶν. Τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1838 μετετέθη εἰς Τόρνοβον, ἐπαύθη τῷ 1840, τὸν δὲ Ἰούλιον τοῦ 1848 ἐξελέγη Ἡρακλείας μέχρι τοῦ 1878 ἔτους.

1824. Μ. Πρωτοσύγκελλος Νικηφόρος Λέσβιος, Ἀρχιδιάκονος Γρηγορίου τοῦ Ε΄ καὶ Εὐγενίου Β΄ καὶ εἶτα Μ. Πρωτοσύγκελλος ἐκλεγείς τῇ 4 Σεπτεμβρίου Φιλιππουπόλεως καὶ ἀποβιώσας τῇ 27 Αὐγούστου 1850. Περὶ αὐτοῦ λέγεται, οὐχὶ ὀρθῶς, ὅτι ἐμαρτύρησε καθ' ἣν ἡμέραν καὶ Γρηγόριος ὁ Ε΄⁵.

¹ Μ. Γεδεών, Ὁ Ἄθως σελ. 228, Δωροθέου Εὐελπίδου, Κατάλογος Ἐκκλησιαστικῆ Ἀλήθεια τόμ. Ε΄ σελ. 182. Τὸν Κύριλλον οὐτε ὁ Δημ. Χ. Δουκάκης οὐτε ὁ Ἀρχ. Ἰεζεκιὴλ Βελανιδιώτης ἀναφέρουσιν εἰς τοὺς καταλόγους αὐτῶν, ὁ τελευταῖος μάλιστα ἀπὸ τοῦ 1815-1821 ἀναφέρει Γρηγόριον Καλαμαρᾶν (Ἀργολικὸν Ἡμερολόγιον ἔτους (1910) σελ. 96 καὶ 267 κέ.).

² Κῶδ. Ὑπομνημ. σελ. 277, Κῶδιξ ληψοδοσιῶν κοινοῦ σελ. 146, Δημ. Πασχάλη, Ἡ Ἀνδρὸς κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821 σελ. 24-27. Ὁ φιλοπονητατος οὗτος συγγραφεὺς ἔχει γράψει ἴδιον φρόντισμα λίαν ἐνδιαφέρον, ἀνέκδοτον ἔτι.

³ Κῶδ. Ὑπομνημ. σελ. 777, Ἔτερος Κῶδ. 188 σελ. 77-78, Μάμουκα, Ἀρχεῖον Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας τόμ. Β΄ σελ. 21.

⁴ Γρηγόριος Παλαμᾶς τόμ. Β΄ σελ. 63, Κῶδ. Πατριάρχ. ΙΔ΄ σελ. 62, Τάκη Κανδηλώρου, Γρηγόριος ὁ Ε΄ ἐκδοσις Β΄ σελ. 227.

⁵ Γ. Τσοουκαλά, Ἱστορικὴ περιγραφή τῆς ἐπαρχίας Φιλιππουπόλεως σελ. 84, Μ. Γεδεών, Ἐκκλησιαί Βυζαντιναί ἐξακριβούμεναι σελ. 157 ὑποσ. 8, Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια Κ΄ σελ. 250, Ἀρχ. Εὐγενίου Κωσταρίδου, Σύγχρονος Ἑλληνικῆ Ἐκκλησία σελ. 63, ἔνθα ἀνακριβῶς γράφεται, ὅτι τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἀπηγχονίσθη καὶ ὁ Ἀρχιδιάκονος τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου Νικηφόρος.

1825. Μ. Πρωτοσύγκελλος Καλλίνικος. Καὶ οὗτος πρῶτην διατε-
λῶν ἐξελέγη τῷ 1825 Μητροπολίτης Μεσημβρίας, τοῦ Κυρίλλου γενομένου
Βελεγράδων μέχρι τοῦ 1827, ὅτε ἀπὸ τῆς Μεσημβρίας ἀποσπασθεὶς εἰς Βάρ-
ναν παρέμεινε ὡς Βάρνης ἢ μᾶλλον Μεσημβριοβάρνης μέχρι τοῦ 1836, ὅτε
μετετέθη εἰς Ῥόδον, τοῦ Παΐσιου γενομένου Μεσημβρίας, διετέλεσε δὲ Ῥόδου
μέχρι τοῦ 1839. Κατὰ τὸν Τρύφωνα Εὐαγγελίδην ὁ Καλλίνικος ἦν Κρής¹.

1825. Μ. Πρωτοσύγκελλος Γρηγόριος, ὁ εἶτα Οἰκουμενικὸς
Πατριάρχης Γρηγόριος 5' ὁ Φουρτουσιάδης, γεννηθεὶς ἐν Φαναρίῳ τοῦ
Βοσπόρου κατὰ τὸν Ἠπειρώτην Ν. Μυστακίδην οἱ γονεῖς τοῦ Γρηγορίου
κατήγοντο ἐκ Δροβιανῆς τῆς ἐπαρχίας Δρυϊνουπόλεως². Ὁ Γρηγόριος ἦν
εὐσεβής, ζηλωτὴς καὶ πολυμαθής, ἀναδειχθεὶς εἰς τῶν ἀρίστων Πατριαρχῶν.

1825. Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἰωσήφ· οὗτος τὸν Φεβρουάριον τοῦ
1825 ἐξελέγη Ἰμβρου, μετατεθεὶς τῷ 1825 εἰς Βάρναν πιθανῶς μέχρι τοῦ
1846 ἀρχιερατεύσας τῷ 1860 ἦν ἐν Ἀγίῳ Ὁρει ὡς πρῶτην³.

Πρωτοσύγκελλος Νεόφυτος. Ὁ Βαρθολομαῖος Κουτλουμου-
σιανὸς θέλει μετατεθέντα ἀπὸ Καστορίας εἰς Ἰμβρον μετὰ τὸν Ἰωσήφ τὸν
Νεόφυτον «Μέγαν Πρωτοσύγκελλον καὶ αὐτὸν χρηματίσαντα»· οὗτος ἀπε-
βίωσε τὸν Νοέμβριον τοῦ 1836⁴.

1825. Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἀνθιμος Βαμβάκης, ὁ εἶτα ἐκλεγείς
τῇ 21 Φεβρουαρίου 1840 Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἀνθιμος ὁ Δ' ὁ ἀπὸ
Ἰκονίου, Λαρίσης, Νικομηδείας, ἀγαθὸς καὶ μελιχίος.

1826. Μ. Πρωτοσύγκελλος Βησσαρίων ἐξ Ἀλβαντοχωρίου
τῆς Νικομηδείας, ὅστις ὡς πρῶτην Μ. Πρωτοσύγκελλος κατ' Αὐγουστον τοῦ

¹ Κῶδ. Ὑπομνημ. ΙΔ' σελ. 80, Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια τόμ. Β' σελ. 331 σημ. 3 καὶ
σημ. 1 ἐτέρας στήλης, Τρ. Εὐαγγελίδου, Ἡ ἐκκλησία Ῥόδου, ἐν Ἐπετηρίδι Ἐται-
ρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν τόμ. 5' σελ. 172.

² Κῶδ. Ὑπομνημ. ΙΔ' σελ. 246, Μ. Γεδεών, Πατριαρχικοὶ Πίνακες. Σημειωτέον
ὅτι ἐκτὸς τῶν Πατριαρχικῶν Κωδίκων πηγαὶ διὰ τὴν Ἱστορίαν τῶν Μεγ. Πρωτοσυγ-
κέλλων χρήσιμοι εἶναι ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιθεώρησις τοῦ Β. Καλλιφρονος, Μ.
Γεδεών, οἱ Πατριαρχικοὶ Πίνακες καὶ ἡ σειρά ὅλη τῶν ἐτῶν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς
Ἀληθείας, ὡς ἐπίσης Γεωργ. Παπαδοπούλου, ἡ Σύγχρονος Ἱεραρχία, ὡς καὶ
Ἀρχ. Εὐγ. Κωσταρίδου, ἡ Σύγχρονος Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία, δευτερευούσης ὅμως
σημασίας, διότι ἡ μὲν πρώτη εἶναι λίαν μεροληπτικὴ, σκοπὸν ἔχουσα νὰ μειώσῃ τὸ
κύρος τοῦ Μεγάλου Πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Γ', πλήρης δὲ θυμαμάτων διὰ τοὺς
Ἀρχιερεῖς, ἡ δὲ δευτέρα, καὶ αὕτη πρὸς ἴδιον τέλος ἀποβλέπουσα, εἶναι ἐγκώμιον μᾶλλον
ἢ Ἱστορία τῆς Ἱεραρχίας.

³ Κῶδ. Ὑπομνημ. ΙΔ' σελ. 87, Βαρθ. Κουτλουμουσιανοῦ, Ὑπόμνημα περὶ
Ἰμβρου σελ. 79.

⁴ Βαρθ. Κουτλουμουσιανοῦ, Ἐνθ' ἀν. σελ. 79.

⁵ Κῶδ. Ὑπομνημ. ΙΔ' σελ. 89, Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια τόμ. Β' σελ. 346, Κῶδιξ
'Αλεξούδη σελ. 327, Μ. Γεδεών, Πατρ. Πίνακες, σελ. 694-698, τοῦ αὐτοῦ, Πατριαρ-
χικῆς Ἱστορίας Μνημεῖα σελ. 31.

1827 ἐξελέγη Κορυτσᾶς, ὅτε ἡ Ἐπαρχία Κορυτσᾶς ἠνώθη μετὰ τῆς Πωγωνιανῆς, τῷ 1835 Προικονήσου, τὸν Αὐγουστον τοῦ 1841 Διδυμοτείχου, ἀποβιώσας τῇ 11 Ἰανουαρίου 1847 ἐν Πριγκήφω ¹.

1825. Μ. Πρωτοσύγκελλος Γερμανός, ὁ εἶτα Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Γερμανός ὁ Δ΄, ὁ φιλόμουσος καὶ ἀληθῆς μνήμης Γερμανός ὁ Βυζάντιος ἴδρυσεν, τὴν ἐν Χάλκῃ Ἱερὰν Θεολογικὴν Σχολήν. Περὶ αὐτοῦ λαμπρὰν πραγματείαν ἔγραψεν ὁ Μητροπολίτης Σάρδεων Γερμανός ².

1827. Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἱεροθέος ἐξ Οὐστανίτσας τῆς Ἡπειροῦ ἐξελέγη Μητροπολίτης Σμύρνης τῷ 1827, ἀλλὰ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1831 ἐπαύθη. Τὸν Ἰανουάριον ὅμως τοῦ 1840 ἐξελέγη Βελλάς καὶ Πωγωνιανῆς, ἀποβιώσας τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1848 ³.

1827. Μ. Πρωτοσύγκελλος Μελέτιος ὁ εἶτα Ὁικουμενικὸς Πατριάρχης Μελέτιος ὁ Γ΄ ὁ Πάγκαλος, ἐκ Κέας καταγόμενος, ὅστις ὢν Μ. Ἀρχιδιάκονος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀγαθαγγέλου, ἐγένετο Μ. Πρωτοσύγκελλος, προαχθέντος τοῦ Ἱεροθέου εἰς Σμύρνην ⁴.

1830. Μ. Πρωτοσύγκελλος Σεραφεῖμ Τραπεζούντιος, Μ. Πρωτοσύγκελλος τοῦ ἀπὸ Σιναίου Κωνσταντίου τοῦ Α΄ ⁵.

1830. Μ. Πρωτοσύγκελλος Γεράσιμος οὗτος χρηματίσας Μ. Πρωτοσύγκελλος τοῦ Πατριάρχου Ἀγαθαγγέλου, ἐγένετο πρόφην, ἀλλὰ κατ' Ἰούλιον τοῦ 1833 ἐξελέγη Δυρραχίου, ἀποθανὼν τῷ 1837 ἔτει ⁶.

1829. Τοποτηρητῆς τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας ἐγένετο ἐπὶ Πατριάρχου Ἀγαθαγγέλου ὁ Σερῶν Ἀνθιμος ὁ Κουταλιανός, ὁ εἶτα Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἀνθιμος ὁ Σ΄, ὅστις κατὰ τῷ 1829 ἐξελέγη Σερῶν ⁷.

1834. Μ. Πρωτοσύγκελλος Κοσμᾶς, κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1834 ἐκλεγείς Σφζουπόλεως, τῷ 1836 μετατεθείς εἰς τὴν Μητροπόλιν Ἑρσεκίου, ἐπανελθὼν τῇ 4 Μαρτίου εἰς Σφζούπολιν καὶ τῇ 4 Μαρτίου 1852 εἰς

¹ Κῶδ. Ὑπομνημ. ΙΔ' σελ. 128, Κῶδ. ΚΒ' σελ. 21, Γρηγόριος Παλαμᾶς τόμ. Ζ' σελ. 206, Μ. Γεδεών, Ἡ Προικονήσος σελ. 213. Δελτίον Ἱστορικῆς καὶ Ἑθνολ. Ἐταιρείας τόμ. Ε' σελ. 154.

² Κῶδ. Πατριαρχ. ΙΔ' σελ. 87. 99, Κῶδ. ΙΓ' σελ. 322, Ἡμερολόγιον, Χρόνος τοῦ Ε. Βοντυρᾶ, τοῦ 1869 ἔτους, Μ. Γεδεών, Πατριαρχ. Πίνακες, σελ. 695, 699. Μητροπολίτου Σάρδεων Γερμανοῦ, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Γερμανός ὁ Δ' ἐν «Ὁρθοδοξία» Περιοδικῷ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἔτος (1932) Κων/πολις.

³ Κῶδ. Ὑπομνημ. ΙΔ' σελ. 117, Παρνασσός τόμ. Γ' σελ. 275.

⁴ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια τόμ. Β' σελ. 361, Κ. Οἰκονόμου, Τὰ Σωζόμενα Ἐκκλησιαστικά Συγγράμματα τόμ. Β' σελ. 51, Μ. Γεδεών, Πατριαρχ. Πίνακες σελ. 696.

⁵ Μ. Γεδεών, Πατριαρχ. Πίνακες σελ. 654 σημ. 93.

⁶ Κῶδ. Ὑπομνημ. ΙΕ' σελ. 255.

⁷ Μ. Γεδεών, Πατριαρχικῆς Ἱστορίας Μνημεῖα σελ. 17, Τοῦ αὐτοῦ, Πατριαρχικοῦ Πίνακες σελ. 697. Τοποτηρητῆς τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Πατριάρχου ἐχρημάτισεν καὶ ὁ Δυρραχίου Γεράσιμος, κατὰ τὸν Μ. Γεδεών, Ἐνθ' ἄν. σελ. 18.

Βόσναν, ἀλλὰ παυθεὶς τῇ 28 Αὐγούστου 1856, ἀνέλαβε τὸ τρίτον τὴν Μητρόπολιν Σφωζουπόλεως μέχρι τοῦ 1872, ὅτε παρητήθη καὶ ἐφησύχαζεν ἐν τῇ Μονῇ τοῦ ἁγίου Νικολάου ἐν Πριγκήπω.

1835. Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἀμβρόσιος, ὅστις τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1835 ἐξελέγη Πόσνας, θανόντος Βενιαμίν, ἀλλὰ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1841 διὰ βασιλικοῦ ὀρισμοῦ ἐγένετο ἔκπτωτος καὶ ἔφυγεν εἰς Βιέννην πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα Φερδινάνδον, ὅστις ἐχορήγει αὐτῷ ἐτησίαν σύνταξιν 1050 φιορινίων ἀπεβίωσεν ἐν Τεργέστη τῇ 2 Νοεμβρίου τοῦ 1863¹.

1837. Μ. Πρωτοσύγκελλος Κοσμάς, ὁ εἶτα Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, ἐξ Αἴνου καταγόμενος, διετέλεσε Μ. Πρωτοσύγκελλος τοῦ Πατριάρχου Μελετίου, τῷ 1837 ἐξελέγη Βιζύης, εἶτα Χίου, μετατεθέντος τοῦ Χίου Γρηγορίου εἰς Βιζύην, εἶτα δὲ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας. Τὸν Κοσμᾶν ὡς Βιζύης ἀγνοεῖ ὁ Ἀμασείας Ἀνθίμος Ἀλεξούδης².

1837. Μ. Πρωτοσύγκελλος Γερμανός, ὅστις τὸν Αὐγούστον τοῦ 1837 ἐξελέγη Ῥασκοπρεσερῆς, παραιτηθεὶς τῷ 1840, ἀλλὰ τὸν Μάϊον τοῦ 1849 ἐγένετο Ἐλασσῶνος μέχρι τοῦ 1853, ὅτε παραφρονήσας ἐπαύθη³.

1838. Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἀθανάσιος, Καισαρεύς, κατ' Αὐγούστον τοῦ 1838 ἐκλεγείς Σερρῶν ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον ἀνεθρόντος Γρηγορίου τοῦ 5', τὸν Ἰούνιον δὲ τοῦ 1846 Τορνόβου. Οὗτος ἀπεβίωσε τῇ 29 Αὐγούστου 1848 πνιγείς ἐν φρεάτι⁴.

1839. Μ. Πρωτοσύγκελλος Μελέτιος Μυτιληναῖος, ἐκλεγείς τῷ 1839 Μυτιλήνης ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ εἰς Κρήτην μετατεθέντος Πορφυρίου. Ὁ Μελέτιος παραιτηθεὶς τὸν Αὐγούστον τοῦ 1843 ἐγένετο Σχολάρχης τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς 1844-1847, τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1848 ἐξελέγη Ἐάνθης, ἐξ ἧς τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1858 μετετέθη τὸ β' εἰς Μυτιλήνην ἀποβιώσας τῇ 1^η Φεβρουαρίου τοῦ 1867⁵.

1839. Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἰάκωβος Πάτμιος, ἐκλεγείς τὸν Αὐγούστον τοῦ 1839 Ῥόδου, καὶ παραιτηθεὶς τῇ 1^η Φεβρουαρίου τοῦ 1856⁶.

1839. Μ. Πρωτοσύγκελλος Νεόφυτος ἐξ Ὑψωμαθείων Κων-

¹ Κῶδ. Ὑπομνημ. ΙΔ' σελ. 255, Κ7' σελ. 10.

² Γ. Ζολώτα, Ἱστορία τῆς Χίου τόμ. Γ' μέρ. Β' σελ. 49.

³ Κῶδ. Ὑπομνημ. ΙΔ' σ. 299, Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια τόμ. Β' σ. 331, Μ. Γεδεών, Πατριαρχικῆς Ἱστορίας Μνημεῖα σελ. 18.

⁴ Κῶδ. Ὑπομνημ. ΙΓ' σελ. 330, Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια τόμ. Β' σελ. 332, Ἀναστ. Λεβίδου, Ἱστορία Καππαδοκίας τόμ. Α' σελ. 199, ἔνθα ὁ συγγραφεὺς ἐσφαλμένως γράφει, ὅτι πρῶτον ἐγένετο Τορνόβου, προβιβασθεὶς εἶτα ἐκ Σερρῶν.

⁵ Κῶδ. Ὑπομνημ. Κ' σελ. 39, ΙΔ' σελ. 358, Ἐκκλησ. Ἀλήθεια τόμ. Β' σελ. 332 τόμ. ΚΒ' σελ. 467, Σταύρου Καρυδῶνη, Τὰ ἐν Καλλοῇ τῆς Λέσβου Ἱερά Σταυροπηγιακὰ Πατριαρχικὰ Μοναστήρια σελ. 225, Εὐστρατίου Δράκου, Λεσβιακὰ σελ. 12, Ἐκκλ. Δελτίον Β. Δ. Καλλιφρονος τόμ. Β' σελ. 82.

⁶ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια τόμ. ΚΖ' σ. 759, Τρ. Εὐαγγελίδου, Ἐνθ' ἄν. σ. 172.

πό/λεως, κατ' ἀρχὰς προσληφθεὶς ὡς διάκονος εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ὑπὸ Κωνσταντίου τοῦ Α', τῇ 29 Αὐγούστου 1839 ἐγένετο Μ. Πρωτοσύγκελλος τοῦ Γρηγορίου τοῦ Σ', ἐκλεγείς Τορνόβου τῇ 26 Ἀπριλίου 1840, τὸν Ἰούνιον τοῦ 1846 ἀπηλάθη, ἀντικατασταθεὶς ὑπὸ τοῦ τέως Μ. Πρωτοσυγγέλλου Ἀθανασίου. Τοῦ Ἀθανασίου ἀποθανόντος τῇ 26 Αὐγούστου 1848, ὁ Νεόφυτος ἐπανῆλθε τὸ β' εἰς Τόρνοβον μέχρι τοῦ Ἰανουαρίου 1858, ὅτε ἐξελέγη Θεσσαλονίκης, παυθεὶς τῇ 9^η Ἰανουαρίου 1880, καὶ ἀπέθανεν ἐν Χαλκηδόνι τῇ 3 Δεκεμβρίου 1880¹.

1842. Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἰωαννίκιος, ἀπαντᾶται κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο· ἀγνοοῦμεν ἂν οὗτος ταυτίζεται μετὰ τοῦ Μ. Πρωτοσυγγέλλου Ἰωαννικίου τοῦ κατὰ τὸ 1847 ἔτος ἀπαντωμένου.

1843. Μ. Πρωτοσύγκελλος Καλλίνικος, ὁ εἶτα Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας².

1847. Μ. Πρωτοσύγκελλος Μελέτιος ὁ Βυζάντιος, Μ. Ἀρχιδιάκονος καὶ ἔπειτα Μ. Πρωτοσύγκελλος τοῦ Πατριάρχου Ἀνθίμου τοῦ Σ'· ἐξελέγη τῇ 25 Ἰανουαρίου 1847 Διδυμοτείχου, ἀποβιώσας τῇ 18 Αὐγ. 1849³.

1847. Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἰωαννίκιος ἐκ Ῥοδοβητίου, τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1847 ἐξελέγη Νύσσης, ἀποβίωσαντος Νικηφόρου, τῇ 20 Ἰουνίου 1858 ἐξελέγη Νικαίας καὶ τῷ 1878 Ἡρακλείας μέχρι τοῦ 1879 ἔτους⁴.

1848. Μ. Πρωτοσύγκελλος Μελέτιος, ἐκλεγείς Λοφτζοῦ, ὃν διεδέχθη τὸ 1855 ὁ Λοφτζοῦ Ἰλαρίων⁵.

1849. Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἰωαννίκιος, ἐκλεγείς τὸν Ἰανουάριον τοῦ ἔτους τούτου Φιλαδελφείας, ἀντὶ τοῦ εἰς Ἄρταν μετατεθέντος Σωφρονίου, ἀποβιώσας δὲ τῇ 16 Ὀκτωβρίου 1860⁶.

1849. Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἀγάπιος, ἐκλεγείς τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1849 Γρεβενῶν, μετατεθέντος Ἰωαννικίου εἰς Σηλυβρίαν, ἀπεβίωσε τὸν Νοέμβριον τοῦ 1864⁷.

1851. Μ. Πρωτοσύγκελλος Διονύσιος, ἐκλεγείς τὸν Νοέμβριον τοῦ 1851 Δρύστρας, ἀποθανόντος Ἱερωνύμου, μέχρι τοῦ 1879, ὅτε διωρισθὴ ἐπιτροπικῶς Δρύστρας ὁ Νικηφόρος⁸.

¹ Κῶδ. Ὑπομνημ. ΙΔ' σελ. 358, Κ' σελ. 39, Κῶδ. 63 (407;) σελ. 143, Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια τόμ. Α' σελ. 181, τόμ. Β' σελ. 346, Βασιλείου Καλλιφρονος, Ἐκκλησ. Ἐπιθεώρησις Περίοδος Δ' τόμ. Γ' σελ. 67.

² Κῶδ. Ὑπομνημ. ΚΑ' σελ. 50 ΚΒ' σελ. 56, Στ. Καρυσθώνη, Ἐνθ' ἄν. σελ. Εὐστρ. Δράκου, Ἐνθ' ἄν. σελ. 12.

³ Κῶδ. Ὑπομνημ. ΚΒ' σελ. 139. Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς ἔτος Ζ' σελ. 208.

⁴ Κῶδ. Ὑπομνημ. ΙΔ' σελ. 128 τόμ. ΚΒ' σελ. 155, Ἐκκλησ. Ἀλήθεια τόμ. Β' σ. 363.

⁵ Ἀνθίμου Ἀλεξοῦδη, Ἐπισκοπικοὶ Κατάλογοι.

⁶ Κῶδ. Ὑπομνημ. ΚΒ' σελ. 144, Ἐκκλησ. Ἀλήθεια τόμ. Β' σελ. 431.

⁷ Κῶδ. Ὑπομνημ. ΚΒ' σελ. 205, Ἐκκλησ. Ἀλήθεια τόμ. Β' σελ. 431.

⁸ Κῶδ. Ὑπομνημ. ΚΒ' σελ. 205, Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια τόμ. Β' σελ. Β' σελ. 431.

1853. Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἰωακείμ, ἐκ Μ. Πεύματος τῆ 29 Δεκεμβρίου ἐξελέγη Λήμνου, θανόντος Δανυήλ, ἀποθανῶν τῷ 1888. Τὸν Ἰωακείμ ἐγνωρίσαμεν ἐν ἔτει 1887, ὅτε εἰσήχθημεν εἰς τὴν κατὰ Χάλκην Ἱερὰν Θεολογικὴν Σχολὴν ¹.

1853. Μ. Πρωτοσύγκελλος Θεόφιλος, ὅστις τῆ 12 Μαΐου 1864 ἐγένετο Σισανίου ².

1853. Μ. Πρωτοσύγκελλος Παΐσιος Ἡπειρώτης, ἐκλεγείς τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1853 Σμύρνης, τῆ 15 Φεβρουαρίου 1857 Φιλίππουπόλεως. Οὗτος κινήσας πτέρναν κατὰ τῆς Εὐεργέτιδος Μ. Ἐκκλησίας, ἐπὶ Ἰωακείμ τοῦ Β' ἀπεκόπη ὡς καὶ ὁ Μακαριουπόλεως Ἰαλρίων καὶ ὁ πρόφην Δυρραχίου Αὐξέντιος ὡς μέλη σεσηπότα τῆς Ἱεραρχίας, τῆ 15 Ἀπριλίου 1861 καθαιρεθεὶς ἀπάγεται εἰς Ἅγιον Ὄρος. Ἐγκρίσει τῆς Ὑψηλῆς Πύλης τὸ Πατριαρχεῖον συγκατετέθη τῆ 23 Φεβρουαρίου 1862 νὰ μεταβῆ ὁ Παΐσιος εἰς Ἑλλάσποντον, ἐπιτραπέισης εἶτα τῆς διαμονῆς αὐτοῦ ἐν Πριγκήφω ³.

1853. Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἰωαννίκιος. Οὗτος Μ. Πρωτοσύγκελλος ὢν τοῦ Πατριάρχου Ἀνθίμου τοῦ Ϛ', διετέλεσεν ἐπὶ πολὺ πρόφην, καὶ μόνον τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1860 ἐξελέγη Ἀγκύρας, μετατεθεὶς τῆ 25 Μαΐου 1872 εἰς Δράμαν, ἀπεβίωσε δὲ τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1879 ἔτους ⁴.

1854. Μ. Πρωτοσύγκελλος Νεόφυτος Ἀργυροκαστρίτης, ἐκλεγείς τὸν Ἰούλιον τοῦ 1854 Φαναριοφερσάλων, τῷ 1867 Σερρῶν, τῆ 7 Αὐγούστου 1875 Λαρίσσης, ἀποθανῶν τῷ 1896 ⁵.

1855. Μ. Πρωτοσύγκελλος Νεόφυτος ὁ Δρυμάδης, Ἡπειρώτης, λόγιος καὶ ἐκλεκτὸς Ἱεράρχης ἐκλεγείς τῆ 17 Ἀπριλίου 1856 Χίου, ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ ἀποθανόντος Γρηγορίου. Τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1860 μετετέθη εἰς τὴν Κασσάνδρειαν, τῷ δὲ 1865 ἀνυψώθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Δέρκων, ἀποθανῶν τῆ 5 Αὐγούστου 1875. Ἡ μεγάλη του ἀλληλογραφία θησαυρίζεται ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης ⁶.

1856. Μ. Πρωτοσύγκελλος Διονύσιος, ὁ εἶτα Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Διονύσιος ὁ Ε' ἔξ Ἀδριανουπόλεως ὁ Διονύσιος ἀνεδείχθη σθεναρὸς Πατριάρχης πολλὰ παθῶν ἐν Ἀδριανουπόλει ὡς Μητροπολίτης ὑπὸ τῶν Βουλγάρων προασπιστῆς τῶν προνομίων τοῦ Γένους, ἀπεβίωσε πλήρης δόξης κατ' Αὐγούστον 1899. Τὸν Διονύσιον μαθητεύοντες ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ ηὔτυχίσασαμεν νὰ γνωρίσωμεν ⁷.

¹ Κῶδ. Ὑπομνημ. ΚΒ' σελ. 278.

² Β. Δ. Καλλιφρονος, Ἐκκλησ. Δελτίον τόμ. Ϛ' σελ. 26.

³ Κῶδ. Ὑπομν. ΚΒ' σελ. 254, Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια τόμ. Β' σελ. 488.

⁴ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια τόμ. Β' σελ. 483.

⁵ Β. Δ. Καλλιφρονος, Ἐκκλησ. Δελτίον τόμ. Α' σελ. 132.

⁶ Κῶδ. Ὑπομνημ. ΚΒ' σελ. 320.

⁷ Κῶδ. Ὑπομνημ. ΚΒ' σελ. 355. Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια καὶ ἡ Δημοσιογραφία τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀποτελεῖ πηγὴν ἀνεξάντλητον περὶ τῆς Ἐθνικῆς καὶ Ἐκκλησιαστικῆς

1856. Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἰγνάτιος καὶ οὗτος ἐξ Ἀδριανουπόλεως κατ' ἄλλους Βούλγαρος, ἐγένετο κατ' ἀρχὰς Μ. Ἀρχιδιάκονος, διαδεχθεὶς τὸν ἀποθανόντα Μ. Ἀρχιδιάκονον Μελέτιον, ἀνεψιὸν τοῦ Πατριάρχου Μελετίου, εἶτα Μ. Πρωτοσύγκελλος, τῇ 26 Φεβρουαρίου 1856 ἐκλεγείς Ῥόδου, τῷ δὲ 1861 Κεσεντηλίου τῇ 21 Φεβρουαρίου 1862 ἐγκρίσει τῆς Ὑψηλῆς Πύλης ἀπῆλθεν εἰς Μυτιλήνην συνεπεία τῶν ἐν τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ λαβόντων χώραν ἐκτρόπων, κατ' αἴτησιν ὁμως τῶν Κεσεντηλιωτῶν τῷ ἐπιτεράπῃ νὰ μεταβῆ κατ' εὐθείαν ἐκ Μυτιλήνης εἰς Κεσεντηλίον τῇ 29 Μαρτίου 1863¹.

1861. Μ. Πρωτοσύγκελλος Πλάτων Χίος. Τῇ 5 Μαρτίου 1862 ἐγένετο Μ. Πρωτοσύγκελλος, τῇ δὲ 27 Φεβρουαρίου 1863 ἐξελέγη Βιζύης, ἀποθανὼν τῷ 1877.

1858. 1861. Μ. Πρωτοσύγκελλος Κύριλλος ὁ Πηγᾶς Παπαδάκης, Κρής. Ἀπὸ Μ. Ἀρχιδιακόνου τῇ 27 Ἰουλίου 1858 προήχθη εἰς Μ. Πρωτοσύγκελλον, ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ εἰς Κρήτην ἀνυψωθέντος Μ. Πρωτοσυγκέλλου Διονυσίου, ἀλλὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1859 διαταγῇ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης παύεται καὶ διορίζεται Τοποτηρητῆς τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας ὁ πρόφην Μ. Ἀρχιδιάκονος καὶ εἶτα Μητροπολίτης Χίου Γρηγόριος· ὁ Κύριλλος ὁμως τῇ 4 Φεβρουαρίου 1860 ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Μ. Πρωτοσυγκελλίαν, ἐκλεγείς τῇ 20 Φεβρουαρίου 1861 Ῥόδου καὶ ἀποβιώσας τῇ 26 Ὀκτωβρίου 1861².

1863. Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἰωακεῖμ Δημητριάδης, ὡς ἐπωνυμεῖτο τότε, ὁ μέγιστος τῶν μετὰ τὴν Ἀλωσιν Πατριαρχῶν Ἰωακεῖμ ὁ Γ' ὁ μεγαλόφρων, ὁ μεγαλοπρεπής, ὁ μεγαλουργός, ὁ σεπτὸς ἡμῶν Γέροντας ὁ διὰ πολλῆς στοργῆς πατρικῆς περιβαλὼν ἡμᾶς μέχρι τοῦ θανάτου του. Ὁ Ἰωακεῖμ ἐ χρημάτισε κατ' ἀρχὰς δευτερεύων Διάκονος τοῦ Γέροντος αὐτοῦ Ἰωακεῖμ τοῦ Β' ὑπὸ τοῦ ὁποίου, μετὰ τὴν προαγωγὴν εἰς τὴν Μητρόπολιν Βιζύης τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου Πλάτωνος, ἀνυψώθη εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου τῇ 3 Μαρτίου 1863. Μετὰ τὴν παῦσιν ὁμως τοῦ Ἰωακεῖμ Β', πρὶν ἢ δώση κανονικὴν παραίτησιν, ἥτις ἐγένετο τῇ 18 Αὐγούστου 1863, ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἰωακεῖμ ἀντικανονικῶς καὶ ἀθθαίρετως παρὰ τὰ ἔθη καὶ τὰ θέσμιμα τὰ ἰσχύοντα αἰείποτε ἐν τῇ Πατριαρχικῇ Αὐλῇ, ἐπαύθη

κῆς δράσεως τοῦ ἐνδόξου Πατριάρχου, ἐκ τῆς δόξης τοῦ ὁποίου ἐνεπλήσθησαν καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ συνεργαζόμενοι κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ ἐπὶ τοῦ συνταράξαντος καὶ τότε τὴν Ἐκκλησίαν προνομιακοῦ ζητήματος. Πλὴν τῶν ἄλλων πηγῶν ἴδε: Τὰ κατὰ τὸν Μητροπολίτην Ἀδριανουπόλεως Διονύσιον ἦτοι Τηλεγραφήματα, Ἐπιστολαί, Ἀπαντήσεις, Ἀναφοραὶ καὶ διάφορα ἔγγραφα χρονολογούμενα ἀπὸ τῆς 3^ς Φεβρουαρίου 1879, μέχρι τῆς 14^{ης} Ἰουνίου 1880. Κων/λις 1880.

¹ Β. Καλλιφρονος, Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιθεώρησις τόμ. Β' (1871), Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια τόμ. Β' σελ. 483.

² Κῶδ. Ὑπομνημ. ΚΒ' σελ. 395. Γρ. Εὐαγγελίδου, Ἐνθ' ἄν. σελ. 173 Μητροπολίτου Πατριάρχου Ἀθηναγόρα, Ὁ θεσμός τῶν Συγκέλλων ἐν τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριαρχεῖῳ. Μέρ. Γ' ἐν Ἐπετηρίδι Ἐταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν τόμ. 3^{ος} σ. 127.

ἀπὸ τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας τῇ 9 Ἰουλίου 1863 ὑπὸ τοῦ Τοποτηρητοῦ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου τοῦ Ῥασκοπρεσερένης Μελετίου, οὐδὲν ἔχοντος πρὸς τοῦτο δικαίωμα οὔτε αὐτοῦ, οὔτε τῆς Συνόδου, οὔτε τῶν λεγομένων δύο Σωμάτων, ἀλλ' ἡ ἐμπάθεια οὐδένα νόμον γινώσκει, καὶ οὕτως εἰς Μ. Πρωτοσύγκελλος τῆς περιωπῆς Ἰωακείμ τοῦ Γ' ἐρρίφθη εἰς τοὺς δρόμους ὡς ὁ ἔσχατος τῶν ὑπαλλήλων, ἵνα κορεσθῶσι τὰ πάθη. Ἡ αὐτὴ σκηνὴ ἐπέπρωτο νὰ διαδραματισθῇ μετὰ 58 ἔτη εἰς βάρος ἑνὸς ἄλλου ἀνωτάτου Ἀξιωματικοῦ τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς, Μ. Πρωτοσυγκέλλου τούτου Ἰωακείμ τοῦ Γ', κατὰ τὴν Β' αὐτοῦ πατριαρχεῖαν ὑπὸ τοῦ στρηνιάσαντος ἐκείνου ληστροικοῦ Συνεδρίου τῆς 28 Ἀπριλίου τοῦ 1921, ἐπὶ τῆς Τοποτηρητείας τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου τοῦ Καισαρείας Νικολάου, κληρικοῦ κατὰ βάθος ἀγαθοῦ, ἀλλὰ ἐστερημένου πολιτικῆς συνέσεως καὶ οὐχὶ ἀναξίου τῶν περιστάσεων, τέλεον ἐπὶ τῆς Τοποτηρητείας αὐτοῦ ἐξαρθρωθέντος, τοῦ μετὰ τὸν θάνατον Ἰωακείμ τοῦ Γ' κλυδωνιζομένου καὶ παντὶ ἀνέμῳ φερομένου αἰωνοβίου σκάφους τῆς Οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας. Περὶ τοῦ ἀθέσμου τούτου πραξικοπήματος ἀμφοτέρων τῶν Μ. Πρωτοσυγκέλλων Ἰωακείμ τοῦ Γ' καὶ τοῦ ἄλλου, θὰ ἀσχοληθῶμεν ἐν εὐκαιρίᾳ χάριν τῆς Ἱστορίας, ἐν ψυχραιμίᾳ ἐξιστοροῦντες τὰ πράγματα, καὶ ζωγραφοῦντες τοὺς χαρακτῆρας τῶν πρωταγωνιστῶν τῆς διπλῆς ταύτης τραγωδίας.

Παυθέντος οὕτως αὐθαιρέτως τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου Ἰωακείμ, Τοποτηρητῆς τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας διωρίσθη παρὰ τὰ καθεστῶτα ὁ ἐκ Κασταμονῆς πρόφην Χαλεπίου Ἱερόθεος ὁ τῇ 5 Νοεμβρίου 1864 ἀνυψωθείς εἰς τὴν Μητρόπολιν Νεοκαισαρείας. Κατὰ σύμπτωσιν μετὰ τὴν παῦσιν τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου τοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Γ', Τοποτηρητῆς τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας διωρίσθη πάλιν Μητροπολίτης Νεοκαισαρείας, καὶ οὕτω ἔκτοτε ἤνοιξε διάπλατα ἡ θύρα, ἵνα Μητροπολίται καταλαμβάνωσι τὴν Μ. Πρωτοσυγκελλίαν ὡς Τοποτηρηταὶ αὐτῆς... ἀλλὰ δὲν ἀξίζει τὸν κόπον νὰ ἀσχοληθῇ τις περὶ τούτων, περὶ ὧν ἐφαρμόζεται τὸ τοῦ ἀθανάτου Dante:

*Non ragioniam di lor, ma guarda e passa*¹.

Τὸ παράδοξον ὅμως εἶναι, ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Φωτίου τοῦ Β', τοῦ τῶν θεσμῶν τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς ἀκριβείας τῶν ἱερῶν νόμων φύλακος, ἐξακολουθεῖ ἡ τοιαύτη παρὰ τοὺς θεσμοὺς προᾶξις, παρ' ὅλην τὴν ἀξίαν τὴν ὁποίαν ἔχει ὁ νῦν τοιοῦτος Τοποτηρητῆς ὁ φίλιτος Λαοδικεῖας Δωρόθεος.

1864. Μ. Πρωτοσύγκελλος Μεθόδιος Ἀρώνης, ὅστις τῇ 9 Νοεμβρίου 1867 ἐξελέγη Μυτιλήνης, τῇ 28 Μαρτίου 1876 Καισαρείας, τῷ 1878 πρόεδρος Διδυμοτείχου καὶ τῇ 30 Ἀπριλίου 1893 τὸ β' Μυτιλήνης².

¹ Dante Alighieri, La Divina Commedia σελ. 24 στίχ. 51.

² Κῶδ. Ἰπομνημ. ΕΖ' σελ. 2 Σταύρ. Καρυδώνη, Ἐνθ' ἀν. σελ. 226. Εὐστρ. Δράκου, Λεσβιακά σελ. 14. Β.Δ. Καλλιφρονος, Ἐκκλησιαστικὸν Δελτίον τόμ. Β'

1867. Μ. Πρωτοσύγκελλος Εὐστάθιος, ὁ κλεινὸς Εὐστάθιος Κλεόβουλος, ἔξαιρετικὴ κληρικὴ φυσιογνωμία, διατελέσας πρὶν ἢ κοσμήσῃ τὸν τῆς Μ. Πρωτοσυγγελίας θῶκον Διευθυντῆς τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς. Τῇ 30 Σεπτεμβρίου 1871 τῇ ἐπιμόνῳ ἀξιώσει τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκ Καισαρείας ὁμογενῶν ἐξελέγη Πρωτόθρονος Καισαρείας, ἀποβιώσας προῶρος, ἀτυχῶς, τῇ 25 Ἰανουαρίου 1876¹.

1871 - 1874. Μ. Πρωτοσύγκελλος Δωρόθεος Εὐελπίδης, ὁ διάδοχος τοῦ Εὐσταθίου Κλεοβούλου ἐν τῇ Μ. Πρωτοσυγγελίᾳ, ἀνὴρ φιλοπονώτατος καὶ ἐκλεκτὸς κληρικός, γράψας ἀξιολογώτατα ἔργα ἐξ ὧν ἄλλα ἐξεδόθησαν, ἄλλα δὲ παραμένουσιν ἔτι ἀνέκδοτα, ὡς οἱ Ἐπισκοπικοὶ αὐτοῦ Κατάλογοι φυλασσόμενοι ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης καὶ ὁ Κατάλογος τῶν χειρογράφων Κωδίκων τῆς κατὰ Χάλκην Ἐμπορικῆς Σχολῆς ἐν τῇ Μονῇ τῆς Παναγίας, τὸν ὅποιον καὶ ἡμεῖς διήλθομεν, ἀφ' οὗ πλέον εἶχομεν καταρτίσει τοὺς ἡμετέρους Καταλόγους, τοὺς ὁποίους ὁμως παρεβάλομεν πρὸς τὸν τοῦ Εὐελπίδου μετὰ τοῦ ἀειμνήστου φίλου ἡμῶν Ξενοφῶντος Σιδερίδου. Ὁ Δωρόθεος Εὐελπίδης ἐν ἔτει 1874 ἐξελέγη Κορυθαῖς, ἀτυχῶς ὁμως προῶρος ὅπως ἀπέλιπε τὸν βίον, πνιγείς ἐν τῷ ἀθρόως πλημμυρίζαντι ποταμῷ.

1874. Μ. Πρωτοσύγκελλος Καλλίνικος Φωτιάδης ἐκ Δαρδανελίων, συμπαθὴς Ἐκκλησιαστικῇ μορφῇ, ὅστις τῷ 1876 ἐξελέγη Θεσσαλονίκης διαδεχθεὶς τὸν εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον ἀνυψωθέντα Ἰωακείμ τὸν Γ' τῷ 1884 ἐξελέγη Δέρκων καὶ τέλος τιμῆς ἔνεκεν Ἐφέσου. Τὸν Καλλίνικον ἐγνωρίσαμεν ἀπὸ μακροῦ χρόνου.

1880. Τοποτηρητῆς τῆς Μ. Πρωτοσυγγελίας ἦτο ὁ Καλλίνικος Μογλενῶν.

1880. Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἀθανάσιος Μεγακλῆς ἐξ Ἀδριανουπόλεως, Ἱεράρχης μεγάλης ἀξίας, εὐφρέστατος καὶ ἱποτικώτατος, πολῦτιμος καὶ ἀλησμόνητος φίλος ἡμῶν. Τῷ 1882 ἐξελέγη Σισανίου, τῇ 4^η Μαΐου 1893 Θεσσαλονίκης, τῇ 18 Ὀκτωβρίου 1903 Κυζίκου, προῶρος καὶ αὐτὸς ἀποβιώσας.

1882. Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἰωακείμ Εὐθυβούλης, ὁ ἀριστοκράτης Ἱεράρχης, ὁ πλήρης εὐγενείας, λεπτότητος, καλωσύνης καὶ ἀξιοπρέπειας, ὁ καλοκάγαθος φίλος ἡμῶν, ὅστις τῇ 29 Δεκεμβρίου 1884 ἐξελέγη

σελ. 83. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην Τοποτηρητῆς τῆς Μ. Πρωτοσυγγελίας ἀναφέρεται ὁ Ἰκονίου Δωρόθεος, ὁ εἶτα Ελεγγράδων καὶ ἐφεξῆς σειρὰν ὄλην μεταλλάξας ἐπαρχιῶν. Τὸν Μεθόδιον, εὐγενέστατον, Ἱεράρχην ἐγνωρίσαμεν καὶ ἡμεῖς.

¹ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιθεώρησις (ἐκδοθεῖσα ἀντὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δελτίου) ἔτ. 1871 σελ. 103, ὑπὸ Β. Δ. Καλλιφρονος, Γ. Παπαδοπούλου, "Ἐνθ' ἄν. σελ. 430, Ἀναστ. Λεβίδου, Ἱστορία Καππαδοκίας, τόμ. Α', σελ. 215-227. Πρβλ. καὶ ὅσα περὶ αὐτοῦ πολλαχοῦ ἐπαξίως ἔγραψεν ὁ μαθητῆς καὶ θαυμαστῆς τοῦ Κλεοβούλου Μ. Γεδεών.

Φίλιππουπόλεως, τῇ 16 Δεκεμβρίου 1889 Χαλκηδόνος, καὶ τῇ 10^ῃ Μαΐου 1897 Ἐφέσου, γενόμενος θῦμα τοῦ μοιραίου ἀνθρώπου τῆς Σμύρνης.

1884. Μ. Πρωτοσύγκελλος Γαβριήλ Ἰατρουδάκης, ὅστις ἐξελέγη Βάρνης τῷ 1887, παραιτηθεὶς τῇ 10 Ὀκτωβρίου 1889, τῇ 23 Ὀκτωβρίου 1893 ἐξελέγη Τραπεζοῦντος, τὸν Ἰούλιον τοῦ 1894 Μαρωνείας, καθαιρεθεὶς καὶ ἀφορισθεὶς τῇ 26 Σεπτεμβρίου 1895, ἀλλὰ συγχωρηθεὶς τὸν Αὐγουστον τοῦ 1896 ἐξελέγη Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης. Ὁ Γαβριήλ ὑπῆρξε καλός, καὶ λεπτός ἀνθρώπος, ἀλλὰ κοσμικὸς μᾶλλον ἢ κληρικὸς, δὲν ἠδυνήθη νὰ εὐδοκιμήσῃ οὐδαμοῦ, ἀν καὶ εἰς πάσας τὰς ἐπαρχίας, ὅσας ἐποίμανεν, εἶχε φανατικοὺς φίλους καὶ θιασώτας.

1887. Μ. Πρωτοσύγκελλος Κοσμᾶς Εὐμορφόπουλος, μουσικώτατος ἀνὴρ ἀφήσας ἐποχὴν ἐν Χάλκῃ. Οὗτος τῇ 9 Ἰουνίου 1888 ἐξελέγη Δρυϊνουπόλεως, τῇ 14 Ἀπριλίου 1892 Βερροίας, τῇ 15 Ἰουλίου 1895 Πελαγονείας, τῇ 19 Ὀκτωβρίου 1899 Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης, ἀποβίωσας τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1901.

1888. Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἱερόθεος Δημητριάδης Νισύριος τῇ 14^ῃ Αὐγούστου 1889 ἐξελέγη Βιζύης, τὸν Φεβρουάριον 1900 Ῥόδου, ἀποβίωσας τῇ 7 Σεπτεμβρίου 1901.

1889. Μ. Πρωτοσύγκελλος ὁ Ἰωακείμ Σγουρὸς ἐκλεγείς τῇ 11 Ἰανουαρίου 1890 Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης, τῇ 1^ῃ Αὐγούστου 1891 μετετέθη εἰς Ξάνθην, προαχθεὶς δὲ τῇ 25 Νοεμβρίου εἰς Θεσσαλονίκην, ἀπεβίωσε προώρως. Ὁ Ἰωακείμ Σγουρὸς ὁ Χῖος ἦτο εὐφυής, δραστήριος, καὶ πολυμήχανος, φίλος καλὸς καὶ πολέμιος δεινός, ἀλλ' ἔχων καὶ ἰπποτισμόν ὁ ῥυθμὸς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς δράσεως αὐτοῦ, ἡ Σχολὴ αὐτοῦ, ὡς λέγομεν συνήθως, ἦτο ἀντίθετος τῆς Σχολῆς Ἰωακείμ τοῦ Γ'. Ὁ Σγουρὸς θιασώτης κατ' ἀρχὰς Ἰωακείμ τοῦ Γ' ἐπολέμησεν ὕστερον πεισμόνως αὐτόν, ἀλλ' ἀνεπιτυχῶς. Εἰς τὴν Σχολὴν τοῦ Ἰωακείμ Σγουροῦ, ἐμορφώθη ὁ Ἰωακείμ Γεωργιάδης, ὁ γνωστὸς ἰδίως ὡς Μητροπολίτης Αἴνου, ὁ εἶτα Χαλκηδόνος. Ἐκ τῆς Σχολῆς ταύτης διήλθε καὶ ὁ Σπυρίδων Βλάχος, Ἀρχιμανδρίτης Καβάλλας καὶ νῦν Μητροπολίτης Ἰωαννίνων· περὶ ἀμφοτέρων τούτων τῶν κληρικῶν θὰ γράψωμεν τὰ εἰκότα ἐν ἄλλῃ μελέτῃ ἡμῶν.

1890. Μ. Πρωτοσύγκελλος Κωνσταντῖος Καρατζόπουλος ἐκ Φερετκίου τοῦ Ἰκονίου, σεμνός, συνετός, σοβαρὸς καὶ χρηστὸς Ἱεράρχης, ὅστις τῇ 29 Ἀπριλίου 1893 ἐξελέγη Τραπεζοῦντος, ἀναδειχθεὶς εἰς τῶν καλυτέρων Μητροπολιτῶν τῆς ἐπισήμου ταύτης Μητροπόλεως, ἀλλ' ἀτυχῶς προώρως ὄλωσεν τὸν Ἰούνιον τοῦ 1906 ἀπεβίωσε, πληγείς ὑπὸ κεραυνοβόλου ἀποπληξίας, διατελῶν μέλος τῆς Ἱεραῆς Συνόδου. Παρὰ τῷ κλεινῷ τούτῳ Ἱεράρχῃ ἀπὸ τοῦ 1897 εἰργάσθημεν ἐπὶ ἑξαετιᾶν ὡς Ἀρχιδιάκονος, Ἱεροκῆρυξ καὶ Καθηγητῆς τοῦ περιδόξου Φροντιστηρίου (Γυμνασίου) Τραπεζοῦντος, ὅτε δὲ προσελήφθημεν ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Γ' εἰς τὴν

Πατριαρχικὴν ὑπηρεσίαν κατ' Ἰούλιον τοῦ 1903, διεδέχθη ἡμᾶς εἰς Τραπεζοῦντα ὁ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἀποφοιτήσας ἱεροδιάκονος Χρῦσανθος Φιλιππίδης, ὁ νῦν ὑπέροχος Μητροπολίτης Τραπεζοῦντος, τὸ σέμνωμα, τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱεραρχίας.

1893. Μ. Πρωτοσύγκελλος Γερβάσιος Ὁρολογᾶς ἐκ Γκιουμουσχανὲ τῆς ἐπαρχίας Χαλδείας συμμαθητῆς καὶ φίλος, ὅστις τῇ 24 Ἀπριλίου 1895 ἐξελέγη Κορυτσᾶς, τῇ 14 Μαΐου 1900 Καισαρείας καὶ τῇ 16 Μαρτίου 1910 ἔλαβε τὴν ἐπαρχίαν Ἰωαννίνων, ἀναδειχθεὶς εἰς τῶν μεγάλων Ἱεραρχῶν τῆς Ἡπειρωτικῆς ταύτης Μητροπόλεως. ἀγαπηθεὶς καὶ ἐκτιμηθεὶς ἐπαξίως ἐπὶ τῶν Ἰωαννιτῶν.

1895 - 1896. Τοποτηρητῆς τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Ἀνθίμου Ζ' τοῦ Τσάτσου διετέλεσεν ὁ τότε Λιτίτης, νῦν δὲ Δρυϊνουπόλεως καὶ Πωγωνιανῆς Βασίλειος Παπαχρήστου, ὁ γεναρὸς καὶ πολυσέβαστος φίλος, τὸ καύχημα τῆς Β. Ἡπείρου, ὑπὲρ ἧς ἠγωνίσθη εὐεργετικῶς δρῶν μέχρι σήμερον, τοῦ γενικοῦ δὲ σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης ἀπολαύων πάντων τῶν Ἡπειρωτῶν.

1897. Μ. Πρωτοσύγκελλος Χρυσόστομος Καλαφάτης, ὁ φίλτατος συμμαθητῆς ἡμῶν καὶ σύνοικος, ὁ Ἐθνομάρτυς Μητροπολίτης Σμύρνης Χρυσόστομος, ὁ προτιμήσας μᾶλλον νὰ σφαιγιασθῇ μαρτυρικῶς ἢ νὰ σώσῃ ἑαυτὸν φεύγων, διὸ καὶ τὸ κλέος αὐτοῦ ἀφθιτον ἐν τῇ Ἑλλάδι.

1902. Μ. Πρωτοσύγκελλος Καλλίνικος Γεωργιάδης, μεθ' οὗ συνειργάσθημεν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, κληρικὸς ἀγαθός, ὅστις τῇ 26 Αὐγούστου 1908 ἐξελέγη Ἀδριανουπόλεως μετατεθεὶς τῇ 12 Αὐγούστου 1910 εἰς Καλλίπολιν καὶ προώρως ἀποβιώσας.

1908. Μ. Πρωτοσύγκελλος Βενιαμὶν Κυριακοῦ, ὁ ἐπιζῶν σεβαστὸς καὶ φίλτατος Γέρων Νικαίας, βαθὺς γνώστης τῶν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις θεσμῶν καὶ παραδόσεων καὶ ἀσθηρὸς αὐτῶν φύλαξ καὶ τηρητής.

Καὶ τέλος μετὰ τὸν Μ. Πρωτοσύγκελλον Βενιαμίν, ὁ ἀπὸ τοῦ 1903 εἰς τὰ Πατριαρχεῖα διακονῶν ὡς Γραμματεὺς τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας, Τριτεύων, Δευτερεύων, Μ. Ἀρχιδιάκονος καὶ ἀπὸ τῆς 26 Ἰανουαρίου 1912 μέχρι τῆς 3^{ης} Σεπτεμβρ. 1925

† ΜΕΓΑΣ ΠΡΩΤΟΣΥΓΚΕΛΛΟΣ ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ.